

Franjiniim stopama

List Franjevačkoga svjetovnog reda i štovatelja svetog Franje
Široki Brijeg, travanj 2020. - Broj 1 (34) - Cijena 3 KM

Uskrsnu Isus doista, Aleluja!

Iz sadržaja

1 Naslovna stranica:
Željka Hrkać *Dao sam ti Riječ*

- 2 Riječ urednika
- 3 Otvaramo Bibliju
- 4 Isusova muka i smrt po Marku
- 8 Na križnom putu sa sv. Franjom
- 11 U dan onaj, u dan gnjeva
- 12 Ne budimo slijepi
- 14 Zanimljiv križni put humačkog trećara
- 15 Zagledati se u križ Gospodinov
- 16 Što to putem pretresate među sobom?
- 18 Uskrs u obitelji
- 20 Moj Bog želi život!
- 21 Crpi ljubav, slušaj
- 22 Poruka širokobrijeških mučenika
- 26 Misionarke ljubavi - svjetlo u mraku
- 27 Korizmena duhovna obnova
- 28 Sinovi svetoga Franje: fra Robert Kavelj
- 32 **Predstava Dide, pobije nam fratre!**
- 34 Nacionalni seminar trajne formacije
- 36 Svjedočanstva: Marijana Barbarić
- 38 Svjedoci govore: č. s. Matija Pačar
- 42 Stopama pobijenih: fra Leonardo Rupčić
- 44 Krstionica
- 45 Priča s naslovnice: Željka Hrkać
- 46 Priča o e-duhovnim vježbama
- 50 Uzorni likovi naših trećarica: Mara Kozina
- 54 Eugenio Zolli
- 56 Kronika
- 60 Naši pokojnici
- 62 Trećari ili bečari
- 64 Zavjetna molitva širokobriješkoj Gospi

Vrijeme je da tijek svojega života ponovno usmjerimo prema Tebi, Gospodine, i prema drugima

Počeli smo pripremati list prije mjesec dana i po ljudskom isplanirali sve teme, naručili tekstove koje sada imate pred sobom, a onda kada je sve bilo gotovo dogodila nam se korizma kao nikada do sada.

Život je stao u cijelom svijetu. Mnogi se trude dati odgovor na pitanje: Zašto nam se ovo događa? Neki od njih uzimaju i Božju riječ i u Božje ime govore o posljednjem sudu, Božjoj kazni za grijehе svijeta. Nismo Božji glasnogovornici niti nam je dano da otkrijemo sve Božje tajne. Hvala Bogu, dostupne su nam razne poticajne misli i poruke koje nas ispunjavaju nadom, a ne strahom i panikom (fra Mario Knezović, fra Augustin Čordaš, fra Josip Vlašić, fra Ante Vučković, fra Dane Karačić, fra Marin Karačić, fra Darko Tepert).

I Papa Franjo nam je u nagovoru uz Urbi et orbi i blagoslov s Presvetim na Trgu sv. Petra u Vatikanu 27. ožujka 2020. poslao istinsku očinsku poruku:

"Poput učenika iz Evanđelja iznenada nas je zahvatila neočekivana i žestoka oluja. Shvatili smo da se nalazimo na istoj lađi, svi krhki i dezorijentirani, ali istodobno važni i potrebni, svi pozvani veslati zajedno, svi potrebni utjehe drugoga. Na toj lađi... svi se nalazimo. Poput tih učenika, koji jednoglasno i u tjeskobi kažu: 'ginemo', tako smo i mi shvatili da ne možemo ići dalje svatko za sebe, već samo zajedno. Oluja razotkriva našu ranjivost i iznosi na vidjelo one lažne i suvišne sigurnosti kojima smo gradili naše planove, naše projekte, naše navike i prioritete. (...) Oluja je razotkrila sve nakane da se 'spakira' i zaboravi ono što je hranilo dušu naših naroda; sve one pokušaje da ih se umrtvi prividno 'spasonosnim' navikama koje nas ne mogu vratiti korijenima i prizvati sjećanja naših pređa, oduzimajući nam tako imunitet potreban za suočavanje s protivštinama. (...)

'Što ste bojažljivi? Kako nemate vjere?' Gospodine, tvoja nas Riječ večeras pogađa i odnosi se na sve nas. U ovom našem svijetu, koji Ti ljubiš više no mi, grabili smo naprijed punom brzinom, osjećajući se snažno i sposobnima za sve. Vođeni pohlepom za profitom, pustili smo da nas stvari potpuno obuzmu i žurba omami. Nismo se zaustavili pred tvojim pozivima, nismo se probudili pred svjetskim ratovima i nepravdama, nismo slušali krik siromaha i našega teško bolesnog planeta. Nastavili smo nesmiljeno dalje misleći da ćemo uvijek ostati zdravi u jednom bolesnom svijetu. Sada, dok smo u moru kojim bjesne valovi, zazivamo tebe: 'Probudi se, Gospodine!' U ovoj korizmi odjekuje tvoj hitni poziv: 'Obratite se, Vratite se k meni svim srcem svojim' (Joel 2, 12). Pozivaš nas da ovo vrijeme kušnje shvatimo kao vrijeme izbora. To nije vrijeme tvojega suda, nego

našega suda: vrijeme da se izabere što je važno, a što prolazno, da se odvoji ono što je potrebno od onoga što nije. Vrijeme je da tijek svojega života ponovno usmjerimo prema Tebi, Gospodine, i prema drugima.”

Milijuni domova širom svijeta tog korizmenog petka postali su kapelice u kojima se klečalo, molilo i vapilo zajedno s Papom za prestanak pandemije u svijetu.

I na kraju izlazi Papa s Presvetim u rukama, teškim korakom, na prazni Trg, zazvone zvona, suze krenu, a ja čujem zvona sa širokobrijeških zvonika, vidim punu crkvu vjernika, prepuno dvorište... Nema više zabrane misa s narodom... Bože, hvala ti, Ti ljubiš svoj narod i sve okrećeš na dobro...

Ustajem s klecala i stiže poruka: Petomjesečna beba je pozitivna... O, Bože... Što je to maleno stvorenje krivo?

I sjetim se posljednje pobožnosti Puta križa u našoj crkvi. Desetero djece ide za križem, za Isusom kroz cijelu crkvu i onda njih desetero u zahvalnoj molitvi klekne ispred Oltara i nevino, dječje moli i zahvaljuje... Bog nas ljubi, ljubi svoju djecu i ovo nije Njegova kazna. I dođe mi riječ iz Evanđelja po Ivanu: *“Ta bolest nije na smrt, nego na slavu Božju, da se po njoj proslavi Sin Božji.”*

Proslavi se Isuse, donesi nam uskrslu mir!

Utecimo se našoj Nebeskoj Zaštitnici, Blaženoj Djevici Mariji da nas Ona zagovara kod svoga Sina za sve bolesne, za sve one koji se za njih brinu...

Iako zatvoreni u četiri zida budimo ne samo u duhu zajedno sa svom braćom nego pronadimo načina da budemo na svaki mogući način blizi i onima koji su u potrebi.

Neka ova korizma urodi plodom i donese nam blagoslov Uskrsloga!

Piše: Magdalena Vukoja, OFS

Mt 10, 26 - 28

“Ne bojte ih se dakle. Ta ništa nije skriveno što se neće otkriti ni tajno što se neće doznati. Što vam govorim u tami, recite na svjetlu; i što na uho čujete, propovijedajte na krovovima.”

“Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, ali duše ne mogu ubiti. Bojte se više onoga koji može i dušu i tijelo pogubiti u paklu.”

Plaše nas Gospodine,
plaše s tisućama!

Plaše nas tamom,
po krivim ulogama.

Plaše nas raznim
strahovima,
zatvorima, prostorima,
otocima.

Plaše nas tekstovima,
narodima,
raznim simptomima.

A naša lica blijeda,
suha k'o užaren kamen
na ljetnoj žegi.

Zašto se plašimo
skrivenih tama,
nepoznatih glasova,
raznoraznih drama?

Što je s našim
borbama,
njivama,
blizinama,
daljinama?

Plačem u ime svakog
koji za Te zna,
al' Te ne upozna!

Plačem, jer su imali
svoje borbe, njive,
svoje blizine i daljine,
al' su ostali ranjeni, sami,
neobrađeni, neljubljeni
i u tami.

A tako malo fali,
zvati se Tvojim...
Pokucati na vrata,
otvoriti srce,
sklopiti ruke,
pogledati u Te.

Zar smo zaboravili
tvoje boli?
Kroz koje se moli,
kroz njih se voli,
kroz njih se prašta...

A mi... Ostali pred
zatvorenim vratima,
pred zabranama,
nijemi,
umjesto borbeni, glasni i
jasni...
Nismo više ni svoji...

Čuvaj nas Ljubljeni, samo
da ostanemo Tvoji!

ISUSOVA MUKA I SMRT PO MARKU

Piše: fra Ante Marić, OFM

Marko, pisac ovoga Evandjelja ima nadimak Ivan, kako ga spominju Djela apostolska u 12, 12. („... uputi se kući Marije majke Ivana, koji se zove Marko.“ I u retku 25. („Barnaba i Savao, obaviše posao, povratit će se iz Jeruzalema i dovedoše sa sobom Ivana zvanog Marko.“); Nadalje se u Djelima apostolskim spominje u 15, 37; 13, 5. 13. Nećak je levita Barnabe. Prema predaji nazivaju ga „tumačem“ sv. Petra i svoje je Evandjelje napisao najvjerojatnije u Rimu, baš onako kako je propovijedao sv. Petar apostol.

Njegovo je Evandjelje najkraće, vjerojatno je napisano poslije Matejevog, iako ga mnogi smatraju i jednim od najprije napisanih, sedamdesetih godina.

Pod naslovom *Isusova muka i smrt* započinje opis Isusovih zadnjih dana na zemlji s poglavljem 14.

Veli: „Do dva dana bijaše Pasha i blagdan Beskvasnih kruhova. Svećenički glavari i pismoznanci tražili su kako bi Isusa uhvatili na prijevaru te ubili. 'Ali ne na blagdan – govorili su – da se ne pobuni narod!'“ (Mk 14, 1 – 2) Svećenički su glavari i pismoznanci vidjeli koje je oduševljenje pratilo njegov silazak niz Maslinsku goru i ulazak u Jeruzalem. Treba sada svu tu svjetinu okrenuti protiv njega.

Naoko nebitan događaj zapisuje Marko s toliko pozornosti i ljubavi, naime: **Pomazanje u Betaniji** u kući Šimuna gubavca. Isus je u njegovoj kući za stolom, dođe neka žena s alabastrenom posudom prave skupocjene nardove pomasti. Razbi je i izli Isusu na glavu. Juda se uznemirio, prigovorio za rasipništvo i da se to moglo dati sirotinji, a Isus joj stade u obranu: „Pustite je na miru!

Zašto joj dosađujete?“ (6)

Uz to da je rekao da će sirotinje uvijek imati, izrekao je riječ u kojoj prorokuje događaje dana koji slijede:

„Ona je učinila, što je mogla: pomazala

je unaprijed moje tijelo za ukop.“ (8)

I zajamčio da će je Evandjelje zapamtiti.

Juda odlazi svećeničkim glavarima i s njima dogovara izdaju, što je ove uvelike iznenadilo i obradovalo. S njim su dogovorili cijenu izdaje. Izdaje su uvijek dobro plaćene.

Proslava Pashe

U četvrtak, dan prije Pashe, kad su se pred hramom klali pashalni janjci, učenici pitaju Isusa gdje će slaviti Pashu. Na putu su iz Betanije u Jeruzalem. Poslao ih je u grad i rekao da će susresti čovjeka koji nosi vrč vode. Pratite ga i gdje on uđe tu ćete na katu naći veliku dvoranu, prostrtu i posve spremnu. „Tu nam pripravite!“ (Mk 14, 15)

Otišli su Petar i Ivan i sve je bilo kako im je Isus rekao. Uobičajeno je bilo da u vrijeme Pashe građani Jeruzalema svim hodočasnici za Pashu budu susretljivi. Tako i za prostore gdje će blagovati Pashu. Za to su im bili dužni janjeću kožu. A za pripremu je trebalo štošta. Od 14 sati predstavnik grupe za svečanu večeru morao je na hramskom predvorju zaklati janje. Nadalje se trebalo pobrinuti za vodu, vino i svjetiljku. Treba naći zelenje i gorko zelje te voće koje će služiti za predjelo, potom ispeći beskvasni kruh i konačno navečer peći janje.

I kad su bili udobno smješteni za stolom Isus im objavi:

„Zaista, kažem vam, jedan će me od vas izdati; jedan koji blaguje sa mnom.“ (18)

Pasha koja se počela slaviti u 18 sati trajala je do ponoći. Isus je ovo izrekao negdje na samom početku. I to je Dvanaesticu ošinulo kao grom iz vedra neba. Gledali su s nevjericom jedan u drugoga i nisu mogli doći k sebi. Mislili su da nisu dobro čuli, zapitkivali su Isusa, zato im Isus ponavlja:

„Jedan od Dvanaesticu, – odgovori im.

- Onaj koji sa mnom umače u zdjelu!“ (20)

Zajednica koja je za stolom, to je obitelj, to mora biti zajednica vjernosti i odanosti, a ne zajednica u kojoj sjedi izdajnik. To ih je sve

ražalostilo. Isus ih poučava da će Sin Čovječji dati svoj život, kako su o njemu proroci prorekli, ali naglašava da je „jao onomu koji izda Sina Čovječjega! Bolje bi bilo tom čovjeku da se ni rodio nije!“ (14, 21)

Jedna ugodna proslava Pashe pretvara se u dramu. Isus mirno nastavlja svoj čin. Ustanovljuje Euharistiju. Uzima kruh, razlaga ga, blagoslivlja i daje svojim učenicima uz riječi: „Uzmite, ovo je moje tijelo!“ (22) Zatim podiže kalež i veli: „Ovo je moja krv, krv Saveza koja se proljeva za sve.“ (23)

Otpjevali su potom psalme – psalme zahvale od 113. do 118. psalma. I krenuli nizbrdo prema potoku Cedronu, prešli ga i zašli odmah u Maslinsku goru. Tu su se skrasili u jednoj špilji.

Isus im ponovno unaprijed govori da će ga svi iznevjeriti kad ga udare. Razbježat će se. Petar veli da on sigurno neće, a Isus mu proriče:

„Zaista kažem ti – odgovori mu Isus – ti ćeš me danas, još ove noći, prije nego pijetao dvaput zapjeva, triput zatajiti.“ (30)

Petar se kleo svim i svačim da bi za njega dao svoj život, tako i svi ostali.

Smrtna borba u Getsemaniju

U zaselku Getsemani se skrasiše, a Isus uze sa sobom Petra, Ivana i Jakova i ode se pomoliti. Bijaše to lijepa dolina obrasla maslinama, gdje se potok Cedron, istekavši iz oštrog kanjona, u njoj oslobodi. Isus se ovoj trojici povjerava, a oni omamljeni proslavom Pashe teških kapaka, jedva čekaju pasti u san. „Duša mi je nasmrt žalosna! Ostanite ovdje i bdijte!“ (34)

Ode od njih, baci se na zemlju i pade u duboku molitvu. Sve mu je pred očima. To je noć istine.

„Abba – Oče! – reče. – Tebi je sve moguće. Otkloni ovu čašu od mene! Ali ne kako ja hoću,

nego kako ti hoćeš!“ (36) Ova trojica apostola, koje je birao i za Preobraženje na gori, trebali bi biti svjedoci, jer ovo neće biti obična molitva, već Otkrivenje o tome tko je bio i što je činio Onaj kojeg su na križ raspeli! Ovdje je sad pred njima posve drugačiji Gospodin, bez sjaja i na smrt odlučan. Ponavlja im riječi psalma 42. i 43.:

„Što si tako žalosna, dušo moja? Zašto ječiš preda mnom? ... Preda mnom je duša moja klonula ...“ I sve to pojačava riječima, da mu je duša „... na smrt žalosna“. (34)

Dolazi im, a oni spavaju. Budi ih, traži da ga pogledaju. Da vide njegovo lice koje je sada krvavim znojem orošeno. Ono isto lice s Tabora koje je kao sunce sjalo.

„Šimune, ti spavaš! Nisi mogao bdjeti ni jedan sat. Bdijte i molite, da ne padnete u napast. Duh je voljan, ali je tijelo slabo.“ (38)

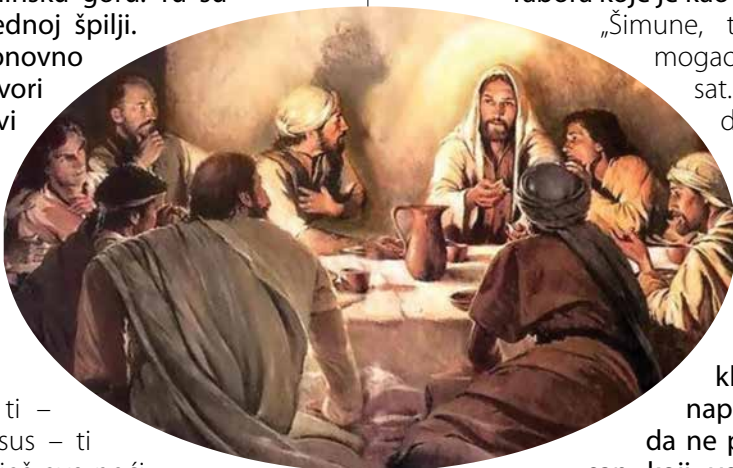
Kao da sve ovo sebi govori. Da ne klone, da ga napast ne svlada, da ne potone u slatki san koji vodi u propast.

Vraća se, ponavlja svoju molitvu. Kao onaj prijatelj iz prispodobe koji u neka doba noću kuca na vrata svog prijatelja da kruha dobije. Kuca, kuca Isus tu sablasnu noć u Getsemaniju na srce svoga Oca, traži da ga uzdigne, da mu blizu bude. Vraća se, budi Petra, Ivana i Jakova i preporođen, na smrt spreman, veli: „Evo, Sin se Čovječji predaje u ruke grješnika!“ (41)

Isus uhvaćen

I nije Isus ni izgovorio, eto Jude i ljubi ga, da ne bi bilo pogriješke.

„Koga poljubim, taj je. Njega držite i odvedite oprezno!“ (44) Da ne bi krivog uhvatili u tom mraku, i da ne bi obavili raciju, pa Isusa izdvajali, a sve po onoj, da sve bude tiho i brzo, da narod ne bi uzburili. Sve je isplanirano do u pojedinosti.

„Tada jedan od nazočnih trgnu svoj mač te udari slugu velikog svećenika i odsječe mu uho.“ (47) **Isus im prigovara što su na njega izišli kao na razbojnika, kad im je svaki dan bio u Hramu, gdje je naučavao. Očito su se dobro poznavali ovi koji su došli s Judom s Dvanaesticom i Isusom. Isus u Markovu Evanđelju Judi ništa ne prigovara, ali činjenice onog što se dogodilo vrište. I svi su se razbježali.**

„Neki ga je mladić, ogrnut samo plahtom po голу tijelu slijedio, i uhvatiše ga, ali on ostavi plahtu te gol pobježe.“ (51 – 52) **Tko je on, ne znamo. Je li bio jedan od učenika, je li želio Isusa slijediti, ili obični znatiželjnik u toj noći fešte Pashe?! Neki vele da je u tom mladiću evanđelist Marko sebe predstavio, zahvaljujući prastaraj predaji da je Isus sa svojim učenicima Pashu slavio u kući njegova oca.**

Pred Kaifom

Isusa su svezana vodili velikom svećeniku. Mrkla je noć, vrijeme sinova tame. Tu su se iskupili svi svećenički glavari, starješine, pismoznanci. Sve je to dogovoreno, isplanirano.

„Petar ga je izdaleka slijedio sve do u dvor velikog svećenika.“ (54) **Svećenici su tražili svjedočanstvo za Njegovu smrt, ali su se svjedočanstva, uza sav dogovor i montirani postupak, pobijala. A htjeli su pravni postupak, da sve bude po zakonu. Kad je Kaifa vidio da tako neće ići, sam istupi i postavi mu pitanje: „Jesi li ti Krist, Sin Blagoslovljenoga? – Ja jesam – odgovori Isus. – I vi ćete gledati Sina Čovječjega gdje sjedi zdesna Svemogućemu i gdje dolazi na nebeskim oblacima.“ (61 – 62) **Kaifa razdera svoje haljine i završi postupak protiv Isusa. Svi su zaključili da smrt zaslužuje. „Tada ga neki počnu pljuvati, pokrivati mu lice, udarati ga pesnicama i usto mu govoriti: “Proriči!” (65)****

Petar se odriče Isusa

Sve je bilo u dlaku, kako je Isus Petru prorekao te večeri prije za stolom Posljednje večere. Zanimkao ga je pred sluškinjom dva puta te pred nazočnima. I dok se on kleo da ne zna toga čovjeka, pijetao zapjeva po drugi

put. „A Petar se sjeti riječi, koje mu je rekao Isus: ‘Prije nego dvaput zapjeva pijetao, triput ćeš me zatajiti’, i briznu u plač.“ (72) **Petar se smjesta pokaja. Nije se više bojao hoće li ga uhititi i ubiti jer ga poznaje. Pokajanje i gorki plač pokaza Petrovu veliku ljubav prema Isusu.**

Sjednica Vijeća. Isus pred Pilatom

Ranom se zorom Vijeće skupilo i osudilo Isusa, te ga odvelo Pilatu. Pilat ga je isljeđivao. Pitao je li kralj židovski, odgovorio mu je: „Ti kažeš.“ (15,2) **Glavari svećenički su ga optuživali, a On je samo šutio, čemu se Pilat čudio. Ova šutnja tim je više pojačala njegov iskaz da je Kralj. Običavao im je rimski predstojnik o blagdanu slobode Pashe pustiti nekog zarobljenika. Pilat je htio na taj način osigurati Isusu slobodu, jer je uvidio da je nevin, no oni su radije tražili slobodu za razbojnika Barabu.**

„Tada im Pilat, htijući udovoljiti svjetini, pusti Barabu, a Isusa daje bičevati te ga predade da se razapne.“ (15, 15)

Isusa krune trnovom krunom

Odvedoše ga vojnici u unutrašnjost Pilatove tvrđave Antonije. Tu su ga nemilo bičevali. Sazvali su cijelu četvu i došli na svoje. Iživljavali su se. Okrunili su ga trnovom krunom, odjenuli skrletnom kabanicom i rugali mu se kao kralju. U ruku su mu umjesto kraljevske palice dali trstiku. Nakon svega „... obukoše mu njegove haljine te ga odvedoše da ga razapnu.“ (20b)

Uz Golgotu, razapinjanje i izrugivanje na križu

Od palače do Kalvarije nije dug put, no oni su izabrali duži, kroz uličice Jeruzalema. Rim time pokazuje svoju moć, a sam čin da se nekoga ubija vani, pred svima i javno, je čin izгона iz zajednice Izraela, što je htjelo pokazati Vijeće velikog svećenika. Prisilili su slučajnog prolaznika „Šimuna Cirenca, oca Aleksandrova i Rufova“, da mu ponese križ.“ (21) **Izabrali su čovjeka koji niti je bio protiv njega, niti je bio njegov sljedbenik. Kraj gradskih vrata htio je nezainteresiran proći. Zgrabili su ga, jer im se činilo da Osuđenik nema snage i da to sve sporo ide. Šimuna**

poznamo po sinovima. Rufa spominje Pavao u poslanici Rimljanima: „Pozdravite Rufa, koji je izabran u Gospodinu, i majku njegovu i moju!“ (16, 13) **Vjerojatno je Pavao upoznao Šimuna i njegovu ženu, Rufovu majku, dok je bio u Jeruzalemu.**

Pred kraj je Isus bio bespomoćan baš kao i slijepi i toliki bolesni koje je ozdravljao. Zacijelo je zadnjim atomima svojih snaga nosio naše bolesti i naše boli, naše grijeha, da ih prikaže svome Ocu. Ponudili su mu vino pomiješano sa smirnom, no odbio je. Običaj je bio kod rimskih vojnika da na taj način opiju žrtvu, kako bi lakše

razbojnici s njim razapeti su ga vrijeđali.

Isusova smrt

„Kada dođe šesti sat, nastade pomrčina po svojoj zemlji do devetog sata. U deveti sat viknu Isus jakim glasom: „Eloi, Eloi, lama sabakhthani – što znači: Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?“ (33 – 34) **To je po našem mjerenju vremena od podne do tri sata poslijepodne. Svećenici su već otišli. Imaju službu u Hramu. Isus zaziva svoga Oca – Jakog da mu da snage. Rimljani su to i puk zamijenili s Ilijinim imenom. Pružili su spužvu natopljenu octom, no Isus je odbi. „A Isus viknu jakim glasom i – izdahnu.“ (37) Nije čekao na Iliju, kako su ovi pod križem mislili, nije želio produžiti svoj život. Umire posve svjestan i dragovoljno, slušajući**

izrugivanja i podsmijehe, ne pružajući im nikakvo čudo.

Poslije Isusove smrti

U trenutku Isusove smrti hramski se zastor razdera na dvoje „...odozgo do dolje.“ (38) **Stotnik koji je sve nadgledao, i stajao prema njemu, uzviknu: „Uistinu ovaj čovjek bijaše Sin Božji!“ (39)**

Sve su promatrali: „Marija Magdalena, Marija majka Jakova Mlađega i Josipa, i Saloma, koje su ga pratile i služile mu kad bijaše u Galileji ...“ (31-32) Skoro će sabat.

Isusov pogreb

Josip je iz Arimateje išao Pilatu da ga moli za Isusovo tijelo. Pilat se čudio da je tako brzo umro. Dozvao je stotnika, a kad mu je ovaj potvrdio da je umro, dopustio je Josipu da uzme njegovo tijelo. Josip kupi platno „... skinu Isusa, zavi ga u platno te položi u grob, koji bijaše isklesan u pećini, pa navali kamen na vrata groba. Marija Magdalena i Marija, Josipova majka, pomno su gledale, gdje ga položiše.“ (46 – 47) **Golgotom je zavladała tama. Jeruzalem tone u nemirni san.**

izvršili svoj krvavi posao. Skinuli su s njega haljine, bacili su ga na zemlju, razvukli su njegove ruke na križ, udarali su čekićima. Raspeli su ga oko trećeg sata, i po jednog razbojnika na svaku stranu. Ponad njegove glave su prikucali natpis: „Židovski kralj.“ (26) **Za njegovu su odjeću vojnici bacili kocku. Imali su pravo opljačkati osuđenog. Ismijavali su ga: „Drugima je pomagao, a sam sebi ne može pomoći! Krist! Izraelov kralj! Neka sad siđe s križa da vidimo i vjerujemo!“ (31 – 32) I**

Na križnom putu sa svetim Franjom

Piše: Višnja Spajić, OFS

Svatko na leđima nosi svoj križ, a ja i križ i kapelu - zna-la je reći starica iz mog susjedstva komentirajući svoj životni put. Tako je uspoređivala.

Zanimljive usporedbe, ali ne svoga nego Kristovog križnog puta i puta svetog Franje napravio je fra Stanko Mabić, odgojitelj novaka Hercegovačke franjevačke provincije u Franjevačkom samostanu na Humcu. Uz njega su u projektu izrade tog jedinstvenog Puta križa sudjelovali i novaci. Fra Stanko posebno ističe novaka, umjetnika fra Ivana Tomića koji je nacrtao postaje i kasnije doradivao te kame-noklesara Antu Milićevića. Postaje su postavljene 2018. u novicijatskom vrtu Franjevačkog samostana na Humcu.

Poticaj je došao iz promatranja Franjinog života koji se želio suobličiti s Kristom, koji je dobio i naziv „alter Christus“ (drugi Krist). Na svakoj postaji prizor je Isusove muke i odgovarajući prizor iz života sv. Franje.

Postaje su od prirodnih materijala, postavljene u prirodi novicijatske šume. U novicijatu se svako-

ga petka, ne samo kroz korizmu, obavlja pobožnost puta križa.

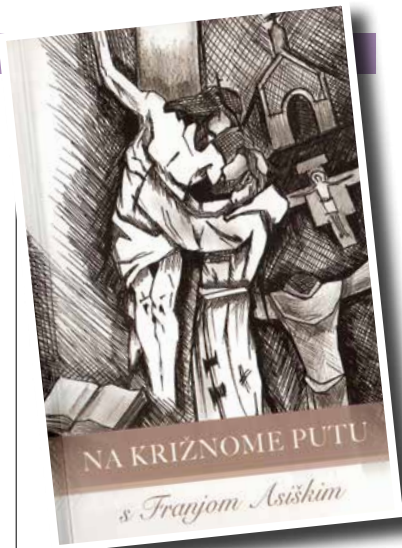
Kao odgojitelj fra Stanko je dužan uvoditi novake u novicijatu u molitveni život osobito u franjevačku karizmu, a Put križa je upravo to.

„Zato svakoga petka u 15 sati, kada je Isus umro na križu, imamo upravo tu pobožnost“, reći će u hodu od postaje do postaje autor teksta u knjižici „Na križnome putu s Franjom Asiškim“ fra Stanko i dodati:

„Tišinu crpim iz Isusove tišine. Šutio je kada su ga optužili, osudili, kada je nosio križ. I pokazuje meni danas da trebam svoj križ prihvatiti bez mrmljanja jer tada Gospodin u meni djeluje.“

Staza, kojom se hodi od postaje do postaje, od kamena je i drugih prirodnih materijala – u duhu sv. Franje. Lik Kristov na svakoj postaji je dva do tri puta veći od Franjinog što simbolizira Isusa u prvom planu, a da Franjo samo služi.

„Kada bilo koja bol dođe, ono što život donese što je teško, bolno, što nas ranjava – to je križ. Prihvatiti ono što život donese. Križ koji se prihvaća, otkupljuje!“ poučava fra Stanko i pokazuje na **1. postaju** gdje je Isus osuđen

od židovskih glavara i Poncija Pilata, a Franjo osuđen i odbačen od svoga oca Bernadonea.

Na 2. postaji Isus uzima na se križ, a Franjo uzima na se pokorničku odjeću u obliku križa.

Paralela prvog Isusovog pada na **3. postaji** je ona u kojoj je Franjo vidio u crkvi sv. Damjana – idi i popravi moju crkvu koja se ruši, koja pada pod težinom križa. „Isus i Crkva su jedno. Isus pada ne da bi ostao u padu nego da bi podigao mene iz moga grijeha i to čini po sv. Franji. Lako je pasti, a nije baš jednostavno ustati. Isus je ustao sam, a meni treba pomoć. Bol zbližava i otvara oči, u padu ću ga naći i kada ga tu zamolim da ustanem – on će to uvijek učiniti.“

I kod **4. postaje**: Isus na svome križnom putu susreće svoju Majku, a Franjo susreće svoju Nebesku Majku u Porcijunkuli na svome križnome putu, fra Stanko objašnjava:

„Franjo je predao sebe i svoj red Majci, zato je ona zaštitnica franjevačkog reda. Marija je ispunjena Duhom Svetim. Znala je da je to njegov čas otkupljenja.

Na **5. postaji** Šimun Cirenac podmeće svoje rame da pomogne Kristu nositi križ, a Franjo podmeće svoje rame pod Lateransku baziliku (katedralu svijeta) da se ne sruši.

Na **6. postaji** Veronika pruža Isusu rubac, a Franjo pruža rubac gubavcu u kojem vidi Isusa.

„Na toj postaji se vidi sjedinjenje Isusa i Franje iako je Isusov lik tri puta veći od Franjinog.“

Fra Stanko naglašava kako su krhke žene često hrabrije od muškaraca.

„Veronika se nije bojala rimskih vojnika jer je ljubav prema Isusu bila velika. I danas kada nam se čini da ništa ne možemo učiniti u nekim situacijama, to su samo izlike, jer je uvijek moguće nešto učiniti. Mi činimo ono što nam je moguće, a Bog ono što je nama nemoguće. Veronika – Vera ikona znači istinska slika.“

7. postaja: Isus pada drugi put pod križem, a Franjo pada i valja se u trnju da bi nadvladao kušnje koje su ga napadale.

„Pad i kod jednoga i kod drugoga je izvor spasenja. Isus pada jer zna da ću ja pa-

sti i da ću ga u padu tražiti i naći.“

8. postaja: Isus tješi jeruzalemske žene, a Franjo, nakon dobivenih stigmi, tješi brata Leona.

„Postaja utjehe. Nevini, ako trpi – imat će utjehu u Bogu. Mučitelja treba više žaliti jer uništava svoju dušu. Jedan od stupova radosti je razmatranje Kristove muke jer me time oslobodio od grijeha i svega ružnoga. Izvor radosti je ta spoznaja.“

9. postaja: Isus pada treći put pod križem – Franjo je na poseban način osjetio svoj pad pod križem kada su

braća odbila prihvatiti Prvo pravilo.

„Kroz povijest je bilo više postaja Križnog puta. I ja bih stavio više padova. Kako ću vjerovati u svoje ustajanje nakon pada da Isus nije pao i ustao. Isus ne prigovara za naše padove nego samo pita – ljubiš li me?“

10. postaja: Isusa svlače prije razapinjanja i smrti – Franjo posve gol pred Porcijunkulom želi umrijeti u potpunom siromaštvu.

„I Isus i Franjo prije smrti potpuno su goli. Sve mogu skinuti, ali ne ljubav! Sv. Bartolu su skinuli kožu, ali ne i

ljubav. Isusova haljina natopljena krvlju vojniku koji ju je dobio na kocki sigurno nije dala mira. Natopljena krvlju tj. ljubavlju nije mu dala mira, morala ga je otkupiti. Preneseno na naš život: Haljina je ljubav – zaodjeni se krepošću, poniznošću, ljubavi – ako se time zaodjenemo neće nam biti hladno oko srca.“

11. postaja: Isusa razapinju na križ, Franjo prima stigme. „Umjetnik se dosjetio prikazati vojnika kako čavlom istodobno probija i Isusovu i Franjinu ruku“, govori fra Stanko i dodaje pouku kako nositi i prihvatiti danas naše rane: „Ako se rane nose na kristovski način, uvijek daju ljubav. Franjo ne bi mogao izdržati rane da je dobio samo njih, a da nije dobio i ljubav. A zadavanje rana drugima? Pozivamo se na istinu pa ranjavamo. Zloupotreba istine je ranjavanje, ubijanje i Isusa i čovjeka. Istinu treba govoriti s ljubavlju, to je sloboda. Istina bez ljubavi je zloupotreba istine.“

12. postaja: Isus umire na križu, Franjo prihvaća smrt riječima: Dobro mi došla sestrice smrti.

„Obojica prihvaćaju smrt kao sestricu koja uzima za ruku i vodi Ocu nebeskom. Tri križa su bila na Golgoti. Samo je jedan bio otkupiteljski. Ako križ nosim na Kristov način, taj križ otkupljuje. Ako mrmļjam, prigovaram – križ satire. Ako smo naučili umirati sami sebi, smrt možemo prihvatiti kao sestricu. Pomoći drugome kad sam trebaš utjehu i pomoć – to je

kristovski.“

13. postaja: Isus skinut s križa i predan majci u krilo. Franjo je u svojoj smrti u Porcijunkuli, predan u krilo Nebeske Majke, Gospe od Anđela.

Kod ove postaje pitamo fra Stanka:

“Kako naći utjehu u našim poteškoćama kada naše dijete odluta ili kada trpi?”

“U marijanskoj pobožnosti“, naglašava i dodaje: „Marija

je najljepši put do Isusa. Bez nje bih možda zalutao na putu do Isusa. Uvijek se molim Isusu, ali s Marijom.“

14. postaja: Isus i Franjo posve sjedinjeni u smrti.

Na postaji nema likova nego nadgrobna ploča koja sakriva grob i na kojoj je franjevački grb. Sastoji se od Kristove ruke koja je gola i Franjine na kojoj je franjevački habit. I na jednoj i na drugoj ruci je rana – stigma i križ koji povezuje te dvije ruke.

„To je franjevački grb: Isus i Franjo u grobu su ujedinjeni. Ni jedan ni drugi nisu imali svoj grob nego su pokopani u tuđi grob što ih ujedinja

u siromaštvu.

“Spomenike svojim pokojnicima pravimo zbog sebe koji smo živi, ne zbog njih“, reći će fra Stanko i usporediti Isusov ulazak u tamu groba s ulaskom u naša srca: „Najveće bitke u našem životu odigravaju se u tihim sobicama naše duše. Tu su naše bitke glavne, u našim mislima, u našim nakanama. I ako tu razbistrimo mutne vode i dopustimo Isusu da uđe, tada smo uistinu pobjednici. Ljudi kad okolo ružno pričaju, tračaju, to znači u njihovim mislima i srcima je to prisutno. Zato molim Isusa da uđe u moje srce koje katkad zna zaudarati poput groba od raznih crnih misli, osjećaja i grijeha. I ako on tu dođe i Njegova riječ oplemeni onda se događa promjena. Oni koji dopuste Isusu da uđe to su oni koji su pali. Zato su padovi jako važni jer tada dopuštamo da Isusova riječ kao dvosjekli mač izbací sve ono što je u našem srcu u suprotnosti prema njoj.“

Za molitvu u novicijatskom vrtu tu je knjižica “Na križnom putu sa svetim Franjom“, za koju fra Stanko jednostavno kaže:

„Ja sam kroz ovu knjižicu progovorio zajedno s mojim momcima u novicijatu.“

I poručuje:

„Nemojte plakati nad Isusom razmatrajući postaje križnog puta. Nego vidite sebe – u čemu ste pogriješili, sagriješili, pali i doprinijeli Kristovom trpljenju, patnji, razapinjanju. O tome razmislite i to donesite Isusu.“

U dan onaj, u dan gnjeva

Mnogi su možda gledajući predstavu *Dide, pobiše nam fratrel!* prvi puta čuli riječi himna *Dies irae* ili u prijevodu *U dan onaj, u dan gnjeva...*

Dies irae je izvanredan himan koji se koristi kao posljednica (sekvencija) u requiem misama (mise zadušnice).

Mnogi pripisuju autorstvo Himna Tomi Čelanskom – prijatelju, fratru i biografu sv. Franje Asiškoga.

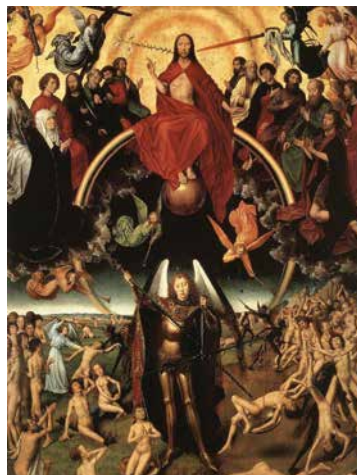
Najljepši oblik ovog latinskog himna nalazimo u Rimskom misalu.

Svrha pjesme je podsjetiti grešnika na Posljednji sud te na samoga Suca. Da pjesma nije bila tako visoke kvalitete, vjerojatno bi ostala zakopana u knjigama privatnih pobožnosti, ali njezina je izvrsnost vrlo brzo prepoznata, što je rezultiralo njezinim usvajanjem u liturgiji već u drugoj polovici XIV. stoljeća.

Ovaj je himan bio poput priručnika duhovnog života. Nije pretjerano reći da je u tom pogledu malo „ispod“ bisera klasične duhovnosti *Nasljeduj Krista*. Svaki stih *Dies irae* je volumen najdublje meditacije. U *Dies irae* nalazimo čvrste elemente Svetog pisma, te otačkih spisa, osobito *De civitate Dei* svetog Augustina. Sadržaj himna uzet je uglavnom iz proročkih spisa Starog zavjeta, eshatoloških govora o Kristu

te učenja apostola o životu kršćana u ovom svijetu.

Što nam poručuje *Dies irae*? Moramo djelovati u skladu s našim uvjerenjima o kratkoći života i blizini vječnosti. „Zemaljska radost je prolazna“, piše sveti Augustin. Nadahnuti pisci neprestano upozoravaju čovjeka da je prah, te da taj prah ne može ostaviti svoje srce na zemaljskim stvarima koje su već prašina. Ili kako to kaže Propovjednik: „Vidio sam sve što biva pod suncem, i gle sve je ispraznost i pusta tlapnja.“

U dan onaj, u dan gnjeva
Ognjem svijet će sav da sijeva:
Sa Sibilom David pjeva!

Kolik strah će na sve pasti
Kada Sudac s višnjom vlasti
Dođe pretrest ljudske strasti!

S trublje čudan zvuk romoni,
U sva groblja budeć roni
I pred prijestol mrtve goni.

Smrť i narav zadivljene
Motre ljude oživljene
Na sud Božji sakupljene.

Otvara se knjiga jada,
Knjiga grešna ljudskog rada,
Što će vagnut biti sada.

Kada Sudac sudit stane,
Sve će tajne biti znane,
Sve grehote pokarane.

Što ću jadnan tada zborit’?
Komu ću se zagovorit’
Gdje i dobre strah će morit’?

Kralju strašne veličine,
Dajuć spas k’o dar s visine,
Spasi mene, pun miline!

Sjeti se, o Spase mio
Da si za me putnik bio,
Ne daj mi u paklu dio.

Ištući me trudan hoda,
Spasenje mi križem poda,
Zar da bude to bez ploda?

Višnji Suče, pravdo stroga,
Sagrješenja prosti mnoga
Prije dana osvetnoga.

Uzdišem k’o krivac hudi,
Grijeh mi stidom lice rudi,
Drščuć prosim: ne osudi!

Mariju si opravdao,
Raj zločincu obećao
Pa i meni nadu dao.

Molitva mi nema moći
Al’ ti blag si, ne daj poći
U plam vječni mojoj zloći.

Kovcama me svojim kreni,
Među jarad ne daj meni,
S desne strane mene djeni.

Kad potreseš grešnim svijetom,
Plamenu ga predaš kletom,
Zovni mene s vojskom svetom.

Molim u svoj sniženosti,
Srca puna skrušenosti:
Daj mi umrijet’ u milosti.

Avaj dana suza, straha
Kada grešni stvor iz praha
Pođe k sudu posljednjemu!

Slatki Spase, prosti njemu,
Milo duše pogledaj,
Pokoj vječni njima daj.
Amen.

Ne budimo slijepi ...

Piše: Paula Tomić

U

našoj kršćanskoj tradiciji korizma je vrijeme pokore i žrtve, tjelesnog mrtvljenja, a duhovnog sazrijevanja. Ljudi danas izbjegavaju govoriti o žrtvi, jer im se neprestano servira suprotni koncept – koncept **užitka!** Budući da živjeti stvarni život i stvarne odnose iziskuje neprestano suočavanje s vlastitim granicama i granicama okoline - a to nije ugodno – puno je lakše pobjeći u virtualni svijet gdje je sve moguće, lijepo, photošopirano, lagano i komotno. Dosta je samo naučiti kako pritiskati dugmiće. Nismo ni svjesni kako smo svi skupa zarobljeni u nečemu što zapravo nije život, nego **ovisnost**, koja na kraju vodi u pravu tjelesnu i duhovnu smrt. Ono što vam želim reći, zapravo je lijepo ilustrirano u ovoj poznatoj priči Stjepana Lice: **Krtica i sunce**, koja ide ovako:

“Krtica i sunce su bili prijatelji. Igrali su se svaki dan, uživali gledati se, smijati se..., živjeli su jedno za drugo. Jednoga dana na livadi je iznikao cvijet. Sunce je i njega primilo u igru. Ipak, kad je došla noć, krtica koja nije htjela s nekim

drugim dijeliti prijateljstvo sa suncem, odgrizla je cvijetu korijen. Grizla ju je savjest i cijele noći nije mogla spavati. Ujutro, sunce je odmah vidjelo što se dogodilo. Na travi je ležao uveli cvijet. Ali nije bilo ni krtice. Stidjela se pogledati suncu u oči pa se zavukla pod zemlju. Samo je na travi ostao trag zemlje gdje je iskopala rupu. Sunce ju je zvalo cijeli dan. Govorilo joj je da mu je cvijet bio drag, ali može ogrijati pa će još više i drugih cvjetova izniknuti, ali da je krtica samo jedna i da mu jako nedostaje. Krtica se svejedno bojala izaći. I tako su prolazili mjeseci i godine. Nakon tri godine krtica je ipak jednom izašla iz rupe. Sunce ju je odmah vidjelo i pozdravilo: ‘Dobro mi došla moja prijateljice!’ Ali krtica ga nije vidjela, samo se okrenula u pravcu glasa. Oči su joj od života pod zemljom oslijepile. Za sebe je promrmljala: ‘lako ti još ponekad čujem glas, znam da te više nema jer te ne vidim!’ i

vratila se živjeti pod zemlju.”

Mi smo te krtice. Nakon istočnog grijeha, zbog stida i osjećaja krivnje, uvukli smo se pod zemlju tjelesnosti. Možda ponekad čujemo Božji glas, ali pošto Boga ne vidimo, ne vjerujemo da Bog još postoji. Korizmeno vrijeme služi tome da nas upozori na našu sljepoću, uči nas poniznosti, mudrosti i kako naći put k Nebeskom Ocu. Kako ponovno vidjeti Sunce!

Koliko su tvrda naša srca i slijepe naše oči više ni sami ne znamo. Jer baš kao i krtica mislimo da je ovo prava stvarnost života. Mi mislimo da smo „čisti“, a zapravo smo poput ovisnika zaglušili naša osjetila i našu savjest raznim strahovima, kalupima, navikama, virtualnim svijetom i tehnologijom, sebičnošću... Bivši ovisnici svjedoče o tome što se događa u tijelu kad se očiste od droge: kako im se probude osjetila, osjećaji, svijest i savjest i tek tada postaju svjesni što su radili sebi i drugima. Prije toga kažu, od droge nisu imali osjećaj ni za što – samo jedan cilj: doći do još droge pod svaku cijenu, pa i ljudskog života. Ljudi koji su ostavili cigarete također svjedoče o tome kako im se vratio osjećaj okusa, mirisa, užitka... Od nikotina svi ti osjećaji zatupe... Dok si ovisnik nisi dakle svjestan koliko si umrtvljen u osjećanju stvarnih senzacija života.

Korizma - darovano vrijeme

Vrijeme **korizme** nam je darovano vrijeme u kojem se preko različitih odvikavanja, odricanja ili pokore zapravo trebamo „otpetljati“ od sveg onog zemljanog i ljudskog koje nam kao i krtici zablacuje oči. Da opet otkrijemo život bez „narkotika“ ovog svijeta!

Pogledajte što su nam mediji i tehnologija još napravili – uvukli su nas u život komotnosti, brzine, dugmića, uspavali nam mozgove i navikli nas ulaziti na široka vrata, dobiti sve nabrzaka, jeftino, bez prevelike žrtve i truda. Svojim ponašanjem postajemo primjer i našoj djeci, jer ona doživljavaju kako je tati puno lakše izvaliti se na kauč i gledati utakmicu, nego je igrati s njim. Kako je mami puno lakše gledati neku seriju ili kako se

pravi ručak na TV, nego ga praviti s njim. Dijete osjeća našu sebičnost i naš unutarnji stav „daj mi moj mir!“ i to će postati i njegov način života. Mi smo zapravo svi ovisnici.

Jedini lijek - žrtva

Jedini lijek, jedini put i jedini primjer pokazuje nam Isus upravo u ovom **korizmenom hodu** - a to je **žrtva!** Samo umiranje sebi, otvara nas drugom. A naša sreća je u drugome. Čovjekov poziv je „**biti za drugoga!**“ Samo činiti ono što nam je teško, u čemu nas je strah – čini da naučimo pobjeđivati svoju sebičnost, svoje požude, svoje navike i predrasude, otvara nam nove prostore spoznaje o sebi, samokontrolu i vodi nas k svetosti. Čovjekov poziv je biti **svet**. Naš duh se može smiriti samo u Bogu.

Ovisnici nisu sretni. Kad ih slušamo kako svjedoče o svom putu rehabilitacije kažu da su bili sjene, mrtvi kosturi, da više nisu živjeli nego preživljavali do slijedećeg „šuta“. Sami, uplašeni... Došli su se liječiti jer su željeli opet biti živi, biti radosni!

Budimo dijete koje vidi Sunce

Zar i ljudi danas nisu takvi: mrtvo meso koje preživljava do sljedećeg „šuta“ koji je za nekog serija, utakmica, film, igrica, Facebook... Malo ljudi stvarno živi, malo je radosno. Nasuprot tome Evanđelje nam govori kako trebamo biti radosni! Ne postoji neka apstraktna radost, neki osjećaj niotkud. Radost je skup od puno malih osobnih radosti koje su plod učinjenih dobrih djela, žrtvica, pomaganja drugima, darivanja i sebedarivanja. Takav stav i život izgrađuju u nama to neko unutarnje zadovoljstvo, unutarnju radost koju nam svijet ne može oduzeti.

Kroz ovo **korizmeno** vrijeme koje je pred nama do Uskrsa, ali i do konačnog Uskrsa, probajmo prestati biti ovisnici. Probajmo izaći iz tog narkomanskog mentaliteta koji traži samo ugodu. Otvorimo se za žrtve i žrtvice i vidjet ćemo kako će se u nama rađati radost i život. Ono dijete Božje koje vidi Sunce i igra se s njime.

Zanimljiva ideja križnog puta humačkog trećara

Sveti Franjo je ljubio sva Božja stvorenja

Piše: Branko Rogić, OFS

Rođen sam u Ljubuškom 1954. Osnovnu i srednju školu završio sam u rodnom mjestu, a Poljoprivredni fakultet u Zagrebu 1978., na postdiplomskom studiju u Sarajevu 2009. stekao sam zvanje magistra znanosti iz oblasti vinogradarstva i vinarstva. Osnivač sam voćarsko-vinogradarske udruge ŽZH te autor brojnih stručnih članaka ovog područja.

Sretno sam oženjen za svoju Milenku, koja je također trećarica. Bogu sam zahvalan na skladnom braku i na obitelji koja podupire moje ideje.

Ideja da načinim križni put rodila se prije nekoliko godina potaknuta primjerom sv. Fra-

padnog stabla ili zimzelenog grma, a pokraj njih je metalni križ.

Na postajama se nalaze sljedeće biljne vrste:

1. šipak ili nar, *Punica granatum*
2. brijest, *Ulmus glabra*
3. kostila, *Celtis australis*
4. zelenika, *Phillyrea latifolia*
5. smrdljika, *Pistacia terebintus*
6. smrika, *Juniperus oxicedrus*
7. bagrem, *Robinia pseudoacacia*
8. obični grab, *Carpinus betulus*
9. zečija tilovina, *Calutea arborescens*
10. hrast ili dub, *Quercus pubescens*
11. jasen, *Fraxinus ornus*
12. rašeljka, *Prunus mahaleb*
13. klen, *Acer campestre*

nje koji je posebno ljubio sva Božja stvorenja koja je zvao svojom braćom i sestrama... Primjerom sv. Franje i papa Franjo je 2018. izdao encikliku koja govori o zaštiti ili ekologiji i gdje je pobrojio najvažnije mjere kako trebamo zaštititi naš planet.

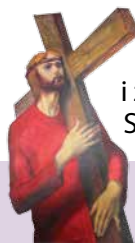
Križni put se nalazi u Ljubuškom, počinje u zaselku Kokot i ide makadamom do zaselka Mrljanovca gdje i završava.

Svaku postaju čini jedna vrsta listo-

14. drača ili Isusov trn, *Paliurus spina christi*. Smatra se da je Isusova kruna načinjena od drače, iako ima i drugih drveća koji se zovu Isusov trn.

Drago mi je što je moje bratstvo OFS-a Humać prepoznalo moj trud i što rado obavlja pobožnost. Tako smo i 8. 3. 2020. odlučili obaviti pobožnost križnog puta.

Križni put je predmolila trećarica Dragana Jelinić, a trećar Ante Paponja nam je pričao i o povijesti ovog kraja.

Zagledati se u križ Gospodinov

Piše: fra Željko Barbarić, OFM

U životu neke stvari možemo birati, a neke jednostavno dobijemo. Biramo koju boju volimo, s kim se želimo družiti,

k a k v u kavu volimo popiti, koji parfem želimo kupiti. Biramo klubove za koje navijamo, plažu na kojoj se volimo sunčati, restorane u koje volimo ići.

S druge strane, neke stvari nisu izbor. Rađamo se i dolazimo na ovaj svijet a da nas nitko ne pita za mišljenje. Rađamo se u obitelji koju nismo birali. Dobijemo boju kože, jezik, roditelje, rodbinu i povijest koju nismo birali. Dobijemo tako i obilježja tijela koja ne biramo. Visinu. Boju očiju. Boju kose. Boju glasa. Otiske prsta. I onda dobijemo i križeve koje počesto nismo birali. Bolest. Siromaštvo. Smrt dragih osoba.

Gubitak osnovnih prava. Pogaženo ljudsko dostojanstvo. Tjelesne mane i nedostaci. I puno toga drugoga.

Ponekad je teško izabirati kad imamo puno ponuda. I čovjek ima problema kad ima viška mogućnosti. S druge strane, kad nemamo izbora i kad nam se izbor nametne – javljaju se razni problemi.

Kako ću prihvatiti ono što nisam izabrao? Kako se nositi s tim? Kako dalje? Tko će mi pomoći? S kim ću podijeliti svoje probleme i pitanja? Gdje je Bog u svemu tome?

A pravi odgovor je često da takva pitanja

ostanu neodgovorena. I često se suočavamo s tišinom kad postavimo ova pitanja. Pitanja nam se vraćaju poput jeke. Pa ono što pitam nekoga drugoga (ili Drugoga) se vraća meni da ih sam čujem. A sam sam i postavio. I, možda nikad jače i intenzivnije, tada osjetim samoću. Ostavljenost.

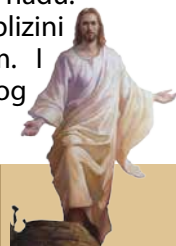
Možda i najgori osjećaj koji čovjeka može zadesiti jest ostavljenost. Samoća. Kad nema nikoga oko njega. Kad se nema kome obratiti. Kad i molitve ostanu neodgovorene...

Kad dođu kušnje, kad dođu vremena tišine i iskušenja, kad dođu vremena suhoće i nemira, kad dođe vrijeme kad gubimo smisao – to je vrijeme za zagledati se opet u križ. Križ Gospodinov. Jer križ znači ostavljenost. Samoću. Pad. Poraz. Gubitak. Nesreću. Žalost. Tugu. Probleme. Život počesto nije ni lak ni sladak. Dapače, život je

često gorak. A takvi dani i takvi trenutci u životu rađaju junake. Borce. Istinske heroje. Tada se rađaju prijateljstva. Tada i propadaju prijateljstva. To je vrijeme kad čovjek raste. A rasti znači iskusiti bol...

Bol znači i bliskost. Povezanost. Mog križa s Njegovim križem. Imamo nešto zajedničko. I bol. Ostavljenost. Samoću. Pad. Poraz. Svega toga imam(o). I tu tražim nadu.

Stidljivo, ali je ipak tražim. U toj blizini mog križa s Njegovim križem. I u blizini Njegova Uskrsa i mog Uskrsa...

„Što to putem pretresate među sobom?“

Piše: fra Dragan Bolčić, OFM

Neobično mi je drago ovaj tekst započeti pitanjem.

Pitanje koje je u naslovu postavljeno pokreće me i potiče na promišljanje. Dosad me nije toliko fascinirala činjenica kako me pitanja stave u određeni položaj. Određuju me. Vremenom sam shvatio važnost pitanja. Pitanja potresaju i protresaju.

Još sam se kao dječak u školi plašio pitanja jer na njih ne bih znao odgovora ili bih se bojao dati krivi odgovor. Ono dječje rumenilo mi se i danas provuče obrazima. Ali s odmakom mogu kazati kako volim pitanja. I kad na njih nemam odgovora, barem nešto odgovorim. I (p)ostanem filozof. Hehe.

U svome filozofskom geniju, za kojega ne skromno priznajem da je poznat samo meni, čudim se ljudima koji na teška životna pitanja daju brze i jednoznačne odgovore. Budući da neizmjerljivo volim jednu svoju vrlinu, a sporost joj je ime, nikada na elementarna životna pitanja nisam znao dati brz i pritom dobar odgovor. Štoviše, čak i kad bi mi se odgovor ukazao i ja ga pritom pokušao dohva-

titi, nestao bi kao neka misaona fatamorgana i nukao me na daljnju potragu.

Pitanje: „Što to putem pretresate među sobom?“ nalazimo u Lk 24, 17 u kontekstu Isusova ukazanja učenicima na putu u Emaus. Okrznut ćemo početak ovoga teksta i pokušati Uskrnuloga vidjeti u pravom svjetlu. Ulazimo u svijet Pisma da bismo znali sebe (o)pisati.

Tko uniđe u svijet Svetoga pisma, svijet biblijskog teksta, u svijet svetoga teksta, uvijek nanovo otkriva nešto što prije nije opazio, što nije primjećivao, što mu Duh otvara te ga uvodi u spoznaje i dubine za koje nije niti znao da postoje.

Riječ je kadra povući nas u dubinu, otkriti nam same sebe, zasjati neslućenom čudesnošću, unijeti radost i veselje u prostor života. Ulazeći u prostor svetoga teksta - Riječi - nerijetko možemo iskusiti određenu riječ ili rečenicu kao svoju, do te mjere da vjerujemo kako nam Bog baš sada progovara preko te riječi i kako je ona upućena upravo nama.

Ta nas riječ povuče, nahrani, osvježi, prozračči, otvori nam srce, utješi nas, podigne, ohrabri itd.

Pritom valja imati na umu jednu (teološku) činjenicu: gratia praesupponit naturam (milost pretpostavlja narav).

Što nam se time želi kazati? Bog pretpostavlja našu narav, prilagođava se našoj naravi, prilazi nam na način na koji to razumijemo. Bog nam progovara preko susreta, preko odnosa, preko okolnosti i događaja, preko naših rana i neuspjeha, kroz naše osjećaje, trpljenja, boli itd. I valja kazati da smo svi različiti, svi smo na različitim razinama duha. Ono što je nekomu duboko i zapanjujuće, drugi ne razumije. Ono što se jednomu otkrije kao objava, drugi uopće ne shvaća, čini mu se glupim i dosadnim.

I gle, dvojica su od njih toga istog dana putovala u selo koje se zove Emaus, udaljeno od Jeruzalema šezdeset stadija. Razgovarahu međusobno o svemu što se dogodilo. I dok su tako razgovarali i raspravljali, približi im se Isus i pođe s njima. Ali prepoznati ga – bijaše uskraćeno njihovim očima. On ih upita:

„Što to putem pretresate među sobom?“ (Lk 24, 13-17a)

Ponekad nas muče nebrojene sumnje, otvaraju se pitanja, ne nalazimo odgovora, traži-

mo smisao. U strahu se nastojimo skloniti, pobjeći, otići daleko od onoga što se dogodilo, napraviti svojevrsni odmak... Međutim, ne možemo pobjeći od samih sebe.

Ne možemo pobjeći od svoga straha, od svojih osjećaja, od svojih iskustava, od svoga srama, od neizvjesnosti itd.

Zaokupljeni takvim stanjem i raspoloženjem nerijetko ne prepoznavemo Krista. Očekujemo ga negdje drugdje, očekujemo ga negdje tamo, i ne vjerujemo da nam on može biti blizak u našoj ljudskosti, onoj našoj potpunoj ljudskosti koja se nazire kroz osjećaje, strahove, boli, sram, očekivanja, snove i želje. Zato ga ni učenici ne prepoznaju. Ali Krist im se približio. I opažamo što ih to pita:

“Što to putem pretresate među sobom?”

Krist im se približuje na način na koji oni to mogu razumjeti. Dolazi im na način koji je njima trenutno shvatljiv i razumljiv.

Primjećujemo Božju postupnost, kako se Bog s nama polagano ophodi, prilazi u svakodnevici, prilazi u stanju u kojem jesmo, prilazi nenametljivo, nenasilno. Prilazi kao čovjek. I opaža našu muku: nešto pretresamo.

Uistinu, događaji i okolnosti u kojima se nađemo, nešto što nismo birali, što smo očekivali drukčije, mogu nas toliko zaokupiti da se jednostavno počinjemo vrtjeti u krug. Počinjemo razbijati glavu različitim pitanjima i uopće se ne pomičemo. Međutim, kada nas naši osjećaji, sumnje, pitanja toliko zaokupe da nas zacementiraju, učine statičnima i nepomičnima, nepokrenutima, nesposobnima za radost, za ljubav, velikodušnost, srdačnost, za darivanje, za novost - to uistinu postane mučan život, neplodan život, pun umora, rezignacije, tromosti, potištenosti itd.

I što Bog čini, što Krist čini u tim našim pretresanjima?

Oni se snuždeni zaustave te mu jedan od njih, imenom Kleofa, odgovori:

“Zar si ti jedini stranac u Jeruzalemu te ne znaš što se u njemu dogodilo ovih dana?”

A on će: “Što to?” (Lk 24, 17b-19)

Genijalna rečenica! Čudesna rečenica!

Krista zanima tvoja životna priča! Krista zanima tvoja muka, tvoja očekivanja, tvoje nade, tvoji snovi, tvoje želje, tvoje suze, tvoja pogubljenost, tvoja nesnalaženja, tvoj strah od neizvjesnosti, strah od budućnosti itd. A ponekad je uistinu najteže ispričati sama

sebe. Ponekad ne umijemo artikulirati, izreći ono skriveno u našim dubinama, u skrovitim zakutcima našega srca. Zato je i samo izricanje svojih muka terapijski djelotvorno. Zašto je važno ispričati sama sebe? Primjericice, kada zapisuješ sve ono što ti se događa, kada stavljaš na papir sve svoje osjećaje, nadanja, očekivanja, snove, rane otvara ti se jedan novi svijet. Počinješ se čuditi kako ti Bog progovara preko svakodnevnih događaja. U tom pisanju počinješ stvarati jedan zdravi odmak od svega, počinješ stvarati neophodnu udalje-

nost od samoga sebe.

Pisanje te čuva od potonulosti, od očaja, od ponora. I kad pogledamo kakve osjećaje iznose dvojica učenika, otvara nam se novi svijet. Oni izriču svoja nadanja, svoju zbnjenost, svoj neuspjeh u potrazi za Kristom.

Kako je ovo moćno!

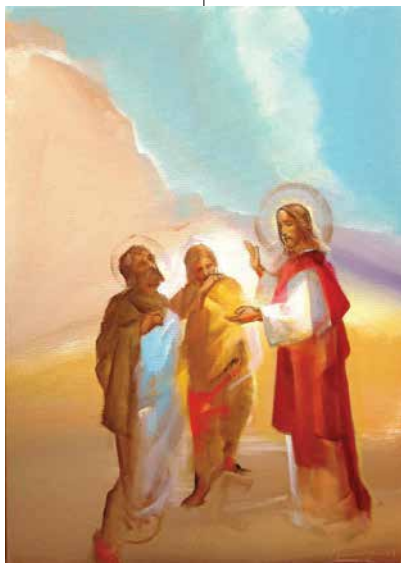
Pa tko to od nas može reći da nema ovakva iskustva!?

Kako je ova riječ ozdravljajuća i kako ova riječ koja govori o tuđim mukama za nas biva poput melema, poput otvorena prozora u ustajaloj prostoriji!

Koliko mi nade može uliti ova rečenica!

Dopuštajući im pričanje priče, Krist i meni dopušta da se izričem, da mu pričam svoju priču.

Dragi čitatelju, mi se (vjerojatno) ne poznajemo. Unatoč tome, želim da uskršli Krist bude dio Tvoje životne priče.

Uskrs u obitelji

Piše: fra Mladen Rozić, OFM

Uskrs je najveći kršćanski blagdan. Neki hrvatski jezikoslovci riječ Uskrs povezuju s glagolom *krsnuti* u značenju „oživjeti, dići se“. Uskrs dolazi u proljeće te je stoga i izvanjski dojam cjelovitiji spoj neke tajanstvene ljubavi. Sve smo više svjedoci komercijalizacije kršćanskih blagdana, te se ni Uskrs nije uspio othrvati ovakvom trendu. Ipak je ovo svetkovanje više vezano uz crkvu i slavi se u krugu obitelji. U našim

krajevima, kao i drugim, uz Uskrs su vezani različiti običaji koji su sačuvani do danas.

Ono što naše obitelji ne bi smjele propustiti jest duhovna obnova. Ona bi se trebala provoditi kroz cijelu korizmu višestrukim djelatnostima (molitva, post, pokora, djela ljubavi i milosrđa - obraćenje). Sve su to duhovne aktivnosti koje nas uvode u misterij Uskrsa. A Uskrs ide za tim kako bi preobrazio ovaj naš život, kako bi ga uzdigao na veći stupanj svjesnosti. Dakako, mi izvanjskim znacima probamo dočarati ono što je nadnaravno. I čista i uredna kuća, puna trpeza, lijepa odjeća, puno obojenih jaja kao i kuhana šunka neće ništa značiti ako

duša nije čista i ako naše srce nije otvoreno za svakoga čovjeka.

Naša tradicija ima toliko izvanjskih pripremnih događaja još od Cvjetnice. Vjerujem kako se sjećamo jutro za Cvjetnicu i ubranog proljetnog cvijeća kojeg smo stavili u lavor ili neku drugu posudu kako bi se u nedjeljno jutro umili svi ukućani. Ovom su se događaju posebno radovala djeca.

Toga dana nosimo i maslinove grančice na posvetu. Te grančice bi se čuvale u kućama na posebnim mjestima. I Veliki petak je dio ovih **s l a v l j a U s k r s a .** U središtu je Muka Kristova u kojoj je Krist raspet na križu kako bi otkupio naše grijehе.

Toga dana se u kršćanskim obiteljima odlazi u crkvu na obrede. Strogi je post i nemrs. Taj dan se jede samo riba, zelen i nemasna hrana. Jede se samo jedanput uz prigodnu molitvu i čašicu crnog vina koja ima posebnu simboliku. Simbol Isusove prolivene krvi je crno vino. Zato se crno vino pije na Veliki petak. Postoji i usmena predaja kako se toga dana popijeno crno vino pretvara u krv. Jasno, kako se u konzumaciji crnoga vina na Veliki petak ne smije pretjerivati.

Velika subota i njezina liturgija je puna simbolike koja nam dočarava Uskrs u svim dimenzijama. Hrana se posebno pripremi i

blagoslovi na Veliku subotu i ona se blaguje na uskršno jutro. To je poseban događaj uz obavezno natjecanje razbijanja jaja. Tu se obavezno nastoji nekom podvaliti s drvenim ili nekim drugim jajetom. O tome se onda dugo priča. Obitelj obavezno ide zajedno na uskršnu misu. Poslije mise se druži s rodbinom i poznanicima. Nakon svih ovih uskršnih jutarnjih događaja, obitelj ide na zajednički ručak. U našoj tradiciji sve kršćanske blagdane slavimo obilatim objedima i dobrom čašicom.

U Katoličkoj Crkvi sve je u simbolima. Simboli Uskrša simboli su buđenja proljeća. Jaja i zec, danas su nerazdvojivo povezani s proslavom Uskrša. Oni su simboli rađanja i kruga života kod mnogih pretkršćanskih religija. Mi kršćani doživljavamo Uskrš kao središnji događaj povijesti spasenja i kao navještaj vlastitoga uskršnuća. Uskrš i proljeće neraskidivo su vezani. U njihovu dolasku osjećamo novu snagu, novu nadu, vjeru i početak novog proljeća osobnoga života.

Ovdje se nameće pitanje: kako živjeti Uskrš u obitelji? Uskrš nam je potreban kao poticaj na našem duhovnom sazrijevanju i rastu. On je zadatak svima u obitelji. Roditelji bi trebali biti animatori tog duhovnog rasta. Uskršno bdijenje je veličanstvena liturgija u našoj Katoličkoj Crkvi. Ako su djeca premalena pitanje je koliko će biti „dirnuta“ liturgijom uskršnoga bdijenja. Možda će svojom nervozom zbog duljine trajanja učiniti nervoznim i roditelje. Možda bi bilo pametnije kod kuće, u krugu obitelji organizirati molitveno bdijenje. Sve se može ponazočiti s jednom svijećom, blagoslovljenom vodom i evanđeljem od uskršnuća.

Stariju djecu obvezno voditi na uskršno bdijenje. Sami taj izvanjski dekor uskršne noći je predivan i sigurno će probuditi osjećaje srca. Ovdje se Božja milost na tajanstven način pretače u naša srca ako su otvorena. Bog hoće u naše posude uliti toliko ljubavi. A gdje nema ljubavi, gdje vlada mržnja, vjera u uskršnuće ne postoji. Možda će ljudi na izvana držati neke običaje, ali je to obična obmana. Onda tu uskršna jaja, šunka i ostali sadržaji za konzumaciju

zamjenjuju živu vjeru. Tu onda nema ljubavi. A ljubav je uvijek osobni doživljaj odnosa u slobodi. Uskrš se živi samo u iskustvu ljubavi. Roditelji su ti koji donose Uskrš u obitelj. Sve ono što je njima vrijednost, oni će naći načina to prenijeti svojoj djeci.

Osobna roditeljska vjera jest bitan čimbenik u proslavi Uskrša u obitelji. Njihova vjera u uskršnuće čovjeka jest njihova vjera u uskršnuloga Krista. Ako je njihov život u ljubavi onda će oni kao takvi biti autentični svjedoci Uskrša. Uskršli Krist je najbitniji dio vjere koju ispovijedam. Moram biti pošten i priznati kako ne znam zašto trpi čovjek, zašto nevini trpe, zašto boli djece. Ali vjerujem u ljubav, vjerujem u Onoga koji je i sam pošao na križ i to protumačio riječima: „Nema veće ljubavi od ove, da netko život svoj daje za prijatelje svoje.“

Ipak je utješno da se na svakom „drvu sramote“ nalazi prikovan Krist. To ćeš najbolje iskusiti kad s ljubavlju zagrliš križ. Koliko je toga u našem životu moralo biti položeno u grob: koliko lijepih planova, slatkih nadanja, skrivenih želja, opravdanog očekivanja. Toliki su sanjarili o sretnoj budućnosti, slatkoj ljubavi, obiteljskom veselju. A sam Isus je dopustio da polože u grob 33 godine Njegova života. I mi, i naše obitelji smo prilikom krštenja s Isusom ukopani u Njegovu smrt. Stoga bi trebalo u nama puno toga umrijeti što nas sputava da u nama zaživi uskršli Krist.

Uskrš u naše živote i naše obitelji donosi povijest radosti i života. Uskrš nas ohrabruje i omogućuje na ovoj zemlji živjeti život dostojan svoga kršćanskog poziva. A naš kršćanski poziv traži od nas da izgaramo za vrijednosti Neba, za one za koje je Krist živio i pokazao nam kakav je Bog, ali isto tako kakvi bi trebali biti i mi po Božjoj zamisli. Uskršnuti nam treba na novi život u čijem središtu će biti čovjek, a u njemu Bog. Tog čovjeka treba voljeti i činiti sve kako bi se na ovoj zemlji ugodno osjećao. Jer naš život na zemlji nije ništa drugo nego odluka za Nebo. Činimo to svakodnevno u svojim obiteljima i svugdje gdje nas život usmjeri. Uskrš se događa onda kad je srce u ljubavi otvoreno za svakog čovjeka.

Moj Bog želi život!

Piše: Marija Zelenika, OFS

Po tko zna koji put promatram Te, Isuse, kako koračaš i nosiš svoj križ za mene. U grlu mi se steže, a u očima se nešto sjaji kada pomislim na moje bezbrojne uzdahe. Na one moje svakodnevne jadikovke, kako mi je nešto teško. Da, Isuse. To sam ja. Takvo sam slabašno stvorenje koje uzdiše, tuži se i kuka. To je moja svakodnevica, ali onda kada sam daleko od Tebe!

Ja zapravo imam sve – život, zdravlje, obitelj, posao, prirodu koja me okružuje, rijeku koja teče kroz moj grad, prostranstvo brda i planina samo čeka da ih otkrijem i upoznam. Pa ni more mi nije daleko, daruješ mi da uživam šum njegovih valova i odmaram pogled na tom plavetnilu. Često slijepa za darove koje si mi dao. Tražim nešto, a nisam ni svjesna da tražim Tebe.

Promatram Te kako treći put padaš pod križem i odjednom Tvoj se pogled zaustavlja na meni. Dok ležiš na tom prašnjavom tlu, pritisnut težinom tog drvenog križa, Ti tražiš moj

pogled. I dok Te tako gledam srce mi gori, a suze samo teku. Ti me ne osuđuješ. Kao da mi govoriš:

“Ja poznajem tvoju bol, može ti biti teško. Evo me. Pao sam za tebe. Zajedno smo na tlu. U ovom padu me susrećeš. To je naš pad.” Odjednom, sav teret je nestao. Ti si me prihvatio, Isuse. Moje rane, moje čežnje, kao da me Ti vidiš nekim drugim očima. Pružaš mi ruku i govoriš da mogu dalje. Ti si vidio ono što drugi ne vide. Ti vidiš i dubine mog srca. Vidiš i ono što sama ne vidim niti shvaćam. I takvu me voliš.

Korizma je. Iščekujemo svjetlo i radost Uskrsa. Ovo iščekivanje tako je jednostavno. Učiš me tišini i strpljivosti. Ponekad poželim da odmah nestanu oblaci, da se pojavi sunce, da me ugrije, ali ne. Ti me učiš kako treba znati čekati. Ti ovo ništa nisi morao proći. Tvoj Otac je Svemogući, mogao se Uskrs dogoditi i bez ovih 40 dana. Mogao si uzići na Nebo i bez Kalvarije i boli. Ali nisi, zbog mene. Ti si znao da ja sama ne bih mogla nositi svoj križ, ne bih sama mogla otkupiti

svoje grijeha. Ti si to učinio za mene. I puno me učiš kroz ovih 40 dana. Učiš me kako se nosi križ, kako se pada, ali i kako se ustaje. Naučio si me kako svi moji križevi mogu nestati. Ali samo onda kada ih predam Tebi. Kada Ti ih prikazem u svetoj misi, na ispovijedi, kada Te slavim, kada živim svjesna Tvoje prisutnosti – križevi nestaju i ostaje samo zahvalnost. Ima jedan križ, Isuse, koji me dugo mučio. Pitala sam se zašto. Vrtila sam se u krug pitajući se zašto si ga dopustio. I onda sam shvatila – Ti to nisi htio za mene. Ti si htio život. Ti želiš život. Vjerojatno nikada neću ni saznati odgovor, niti mi je odgovor više potreban. Sada znam što Ti želiš za mene, život. I tako se u mom srcu pojavilo malo zrnca vjere. Vjere koja je malena, koja je slaba. Vjere koja se ne može niti usporediti s vjerom koju si Ti imao u svog Oca kada si hodao po vodi, niti s vjerom one žene koja je vjerovala ako Te samo dotakne da će se sve promijeniti.

Tvoj križ, Isuse, križ je iz ljubavi

Moja vjera nije tako velika, nije tako ni snažna, ali je tu. Malena, sićušna, kao najmanje zrnca gorušice. Ali je vjera koja živi, vjera koja svaki dan iznova ponavlja mom srcu – moj Bog želi život. Ja Ti predajem tu svoju malenu vjeru, umnoži je, Isuse. Tvoj križ, Isuse, križ je iz ljubavi. On donosi radost, svjetlo. Križ nije završetak. Koračaj s nama do Uskrsa!

CRPI LJUBAV, SLUŠAJ

I danas se pred tebe zadatak stavlja, sada zapiši u srce riječi i neće pobjeći.

Nepotrebno ne govori,
brzo slušaj i od sada kušaj.

Neka ti to ove korizme post bude,
jer post šutnje preporuča ljude.

Slušaj, Ante, što ti Bog govori i što kaže,
koliko za tebe daruje i koliko ulaže.

Crpi ljubav u Njegovu govoru,
pretvori je u svoj život i u radu i odmoru.
I u radosti i u tuzi,
neprekidno crpi i u ljubavi služi.

Slušaj, vjeruj,
i u bespotrebnom govoru ne pretjeruj.
U jeki tišine najbolje i najviše se čuje glas,
koji usmjerava put za vječni spas.

Slušaj i izvrši,
Božje zapovijedi nikad ne krši.
Čin ljubavi je slušati i saslušati
Boga i osobu,
čuti svaku riječ jer je važna
i snažna i ima moć,
i djelotvornu pomoć.

Obuzdaj, Ante, jezik svoj,
i promijenit će se život tvoj.
Ne govori o drugima ništa,
ako nisu tu, jer stavljaš sve u klišta.
Moli i šuti, na brata i sestru se ne ljuti.
Sine, uživaj u slušanju Božje riječi,
i milost će Božja teći.
U ljubavi, djelima evanđelja živi,
i s Ocem, Sinom i Duhom Svetim
kao Sveti Franjo se sjedini.
Hvala ti, moj Gospodine!

Ante Barešić, OFS

Poruka širokobrijeških mučenika: “Naša osveta je oprost!”

Fotografije: Foto Kruno

don Marko

don Ilija

Usamostanskoj crkvi na Širokom Brijegu, održan je molitveni program X. dana pobijenih hercegovačkih franjevaca. Sv. misu zadušnicu za sve pobijene hercegovačke franjevce i mnoštvo članova puka Božjega 4. veljače predslavio je **don Marko Tomić**, postulator bl. Drinskih mučenika. Don Marko je u propovijedi naglasio:

“Kakva je pobjeda ako je zasnovana na nečijoj smrti? Pobijeni nisu umrli, nego im je naprasno oduzet život! Što je smrt koja nije doživjela pobjedu? Oduzet život – nasilna smrt – nije nikakav jamac pobjedi! Što je pobjeda koja nadilazi smrt? Pobjeda iskapi smrt, gdje je smrti tvoj žalac? (...)

Ostati vjeran Životu: znači da smrti nema, nego prijelaz u Kuću Očevu – susret s Gospodinom – oči u oči!”

Svetu misu drugoga dana predslavio je i na njoj propovijedao **don Ilija Jakovljević**, vicepostulator postupka mučeništva bl. Miroslava Bulešića.

Misna čitanja i molitvu vjernika čitali su članovi Frame Široki Brijeg. Don Ilija je između ostaloga kazao: “Jesu li naši fratri bili pripravnici na mučeništvo? Možemo s punim pravom reći da se svetost ne improvizira.

Mučeništvo nije slučajni plod naše naravi. Božja Providnost po

otajstvenim putovima milosti tijekom vremena priprema svjedoke Evanđelja za najuzvišeniju žrtvu. Naši fratri, mnogi mučenici iz našeg naroda, vjerujemo da su bili spremni za najuzvišeniju žrtvu u svom životu. Bl. Miroslav Bulešić zapisao je:

‘A mene, moj Bože, ako je Tvoja volja prištediti, da budem u Tvojim rukama oruđe da se širi Tvoja ljubav i nauk. Ako me hoćeš k sebi, evo me pripravna. Svoj život Ti sasvim darujem za svoje stado. Uz Tvoju milost, i ako me Ti učiniš dostojnim, ne bojim se mučeništva, već ga žudim. Neka bude Tvoja volja.’

Vidimo da mučeništvo nije samo izvanjski čin onoga tko čini i onoga tko biva žrtvom (ubijen), već je iznad svega Božje djelo. Zato ovu “tragediju” naših franjevaca promatrajmo iz kuta Onoga koji ih je učinio dostojnima da podnesu žrtvu po primjeru Isusa Krista. Naši mučenici nisu mogli izabrati dan kad će krvlju posvjedočiti za Krista, već je Bog izabrao dan, mjesto i način. Dani njihova mučeništva u ovoj redovničkoj zajednici postali su dani posebne proslave Boga. Dan kad netko od ljudi strada uzima se kao dan žalosti, tuge, u konačnici nesreće. Njihovi dani stradanja – mučeništva, postali su najslavniji dani u povijesti ove provincije i ovog samostana; kad je naj snažnije kroz njihovo mučeništvo zasvijetlila vjera u Isusa Krista. Njihovo mučeništvo će, kroz čin beatifikacije, biti upisano zlatnim slovima u povijest ove provincije.

U trenutku mučeništva bila je to velika tragedija za ovu provinciju, ali što vrijeme više odmiče, ovi su dani njihova mučeništva postali dani proslave Boga i zahvale Bogu za ovu časnu braću koja su svojim životom posvjedočili vjeru i svoju pripadnost i vjernost Katoličkoj Crkvi.”

don Filip

Trećega dana molitveni program »X. dana pobijenih hercegovačkih franjevaca« započeo je molitvom krunice, a svetu misu zadušnicu predslavio je **don Filip Kucelin**, postulator postupka mučeništva “Don Eugen Šutrin i drugovi”, uz sumisništvo vicepostulatora fra Miljenka Stojića i fratara iz

požar na katedrali Notre Dame. Cijeli svijet je sa zgražanjem promatrao prizor. (...)

Kad je 7. veljače 1945. gorjela crkva Notre Dame – Velike Gospe u Širokom Brijegu svijet je šutio. Što od neznanja, što od vlastitih briga, što planski – svijet je šutio. I dugo se, na žalost, ta šutnja nastavila. (...) Mi smo i danas tu, na ovom kršu i kamenu, jer nam je to netko omogućio: ne mekušci koji su se prodali za Judine škode, ne kukavice koji su pobjegli, nego oni koji su ostali ovdje uvjereni da nikom nisu zla nanijeli i znajući da tu pripadaju, da je ovo njihov krš i kamen. Ubijeni, i u zemlju zakopani, postali su dio ove

širokobriješkog samostana. Misna čitanja čitali su članovi Franjevačkog svjetovnog reda Široki Brijeg. Na sv. misi je pjevao zbor Sv. Ivana Krstitelja iz područne crkve u Knešpolju pod ravnanjem Marka Salavarde.

Don Filip je istaknuo nekoliko poruka:

“Dana 15. travnja prošle godine, u srcu Europe – gradu Parizu – dogodila se tragedija - izbio je

zemlje za koju su živote dali, a nama dali primjer i zadatak: ovo je tvoja zemlja, krvlju je obranjena i natopljena – nemaš ju pravo napustiti, izdati, prodati...

Nevino prolivena krv ne može ostati samo prolivena, zaboravljena, zanemarena, ignorirana. Krv pravednika viče u Nebo i traži svoju zadovoljštinu. (...)

Zato je Crkva, kao mudra Majka, osluškujući bilo svoga naroda odlučila, kao odgovor na glas o mučeništvu među narodom i kao primjerenu zadovoljštinu za prolivenu krv, pokrenuti kauzu, proces dokazivanja mučeništva za fra Lea Petrovića i subraču. Ovo je jedini primjereni način da se krvi prolivenoj i u Nebo vapijućoj, dadne zadovoljština. Bude li uspješno dovršena, pobijeni će franjevci napokon dobiti ono mjesto koje su svojom smrću zaslužili, a to je oltar. Jednom žrtvovani, sjedinjeni su s Kristom, vječnim svećenikom koji se neprestano prinosi Ocu na oltarima diljem svijeta gdje se slavi Njegovo Vazmeno otajstvo. Zato im je mjesto s Njime.

Ova kauza nije samo njihova, nego je i naša: pomaže nama, vjernicima, da ne upadnemo u napast da nekoga mrzimo, da ne razmišljamo o ubojicama i koljačima, nego da se Bogu molimo za duše naše pobijene braće do onog sretnog dana kad ćemo se, zajedno s cijelom Crkvom, njima moliti da nas pred licem Božjim zagovaraju. Kao Kristovi vjernici molit ćemo i da se Gospodin smiluje i svima onima koji su skrenuli s puta

dobra na stranputicu zla. Trudit ćemo se, uz Božju pomoć i oprostiti im, ali naše mile i drage zaboraviti ne možemo i nećemo."

Na dan obljetnice ubojstva franjevaca na Širokom Brijegu, molitveni program započeo je molitvom kraj ratnog skloništa gdje su članovi Frame Široki Brijeg zapalili 12 svijeća u znak sjećanja na 12 fratara koji su ubijeni i spaljeni u ovom skloništu. Nakon molitve procesija se uputila prema grobu u samostanskoj crkvi gdje je molitvu predvodio provincijal, a trećari čitali imena pobijenih franjevaca.

Svečanu sv. misu zadušnicu predslavio je dr. fra Miljenko Šteko, provincijal hercegovačkih franjevaca, uz sumisništvo generalnog vikara hercegovačkih biskupija don Željka Majića, vicepostulatora fra Miljenka Stojića i 50-ak drugih hercegovačkih franjevaca. Pjevanje na sv. misi predvodio je veliki župni zbor pod ravnanjem s. Mire Majić. Misno čitanje pročitao je fra Rade Dragičević, posljednji živući hercegovački franjevac koji je pohađao glasovitu Franjevačku klasičnu gimnaziju na Širokom Brijegu. Molitvu vjernika čitali su gvardijani pojedinih samostana.

Provincijal je u propovijedi istakao sljedeće: "S našeg ratnog skloništa, tu pod crkvom u samostanskom vrtu, mi nemamo ni glasa, ni traga, ni fotografije. S obala hladne Neretve, gdje su mučili, umorili i u rijeku pobacali tijela našeg Provincijala, mostarskog gvardijana i još petorice braće, također nema svjedoka. Nema fotografije. Nema izravnih svjedoka ni s jednog mučilišta naše braće. Preživjeli su samo počinitelji zločinâ, a njih je partijska stega tako stravično natjerala na doživotnu

Na Nagradnom natječaju na temu pobijeni hercegovački franjevci, za uzrast djeca nagrade su dobili: prvu nagradu - OŠ fra Didaka Buntića iz Čitluka, drugu OŠ Franice Dall'era iz Vira i treću Milan Kevilj učenik OŠ Ivana Mažuranića iz Posušja.

Za uzrast mladež prva nagrada pripala je Jani Bulum, učenici Opće gimnazije u Čapljini, druga nagrada pripala je Zlati Veroniki Bošnjak, učenici Franjevačke klasične gimnazije u Visokom, a treću nagradu osvojio je Pero Pehar, učenik Srednje škole dr. fra Slavko Barbarić u Čitluku.

Nagrade za najbolje radove za uzrast odrasli dobili su: prva nagrada - Pero Petrušić iz Čalića za literarni rad "Mučenici", drugu nagradu osvojila je Magdalena Papić iz Livna za likovni rad "Pravi temelji", a treća nagrada pripala je Ani Soldo iz Širokog Brijega za literarni rad pod nazivom "Početak".

šutnju da se oni ni nakon 75 godina ne usuđuju progovoriti o tome javno. Ovom prigodom pozivam sve eventualno još žive očevidce tih događaja, svakako i partizanske, ili njihove potomke koji nešto posredno znaju, da se probude i zamisle nad vječnošću koja ih čeka. Neka ne nose u grob ono što bi im – ako to otkriju i za to se pokaju – moglo spasiti dušu, a nama pomoći da dođemo do pune istine o tim gorkim događajima i da nađemo barem zemne ostatke onih koje još uvijek tražimo."

Na kraju svete mise zadušnice nazočnima je nekoliko riječi uputio, i prenio molitvu i blizinu mjesnog biskupa, generalni vikar hercegovačkih biskupija don Željko Majić: "Molimo danas svi, u ovoj svetoj misi i ovih dana, sjećajući se tolikih stradanja, mučenja, mučkih ubijanja, za duše naših pobijenih da nađu vječni mir u Oca nebeskoga te da njihova krv bude sjeme novoga života u našoj Hercegovini, u našem hrvatskom narodu, ali i sjeme novih duhovnih zvanja, kako redovničkih tako i svećeničkih."

Fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva "Fra Leo Petrović i 65 subraće",

zahvalio je svima koji su na bilo koji način pomogli tijekom ovih dana i tijekom čitave godine.

Gvardijan širokobriješkog samostana, fra Ivan Marić, rekao je između ostalog:

"Godine progonstva, zlostavljanja, ubijanja kršćana, svećenika, redovnika, redovnica, vjernika na ovom podneblju učinilo nas je predgrađem vječnog grada Jeruzalema, a mučenički predznak i predgrađem Rima. Zato želim da spomen na ubijene fratre i narod Božji, ostane trajno upisan u srca svih nas okupljenih, posebno našeg franjevačkog podmlatka novaka i postulanata, od kojih su neki prvi put ovdje na današnji dan. Svima nam je ovo podsjetnik na svetu baštinu koje se ne smijemo odreći, koja nas trajno obvezuje da svim snagama prionemo za istinu i dobro svih ljudi. Dio istine je i u crkvenoj kanonizaciji naše ubijene braće gdje ćemo, nadam se, što prije dočekati da će na današnji dan u cijelom katoličkom svijetu biti slavljene sv. mise na čast širokobrijeških mučenika, fra Lea i 65 subraće, što je i izvor našeg duhovnog dobra."

Misionarke ljubavi - svjetlo u mraku

Pišu: Valentina Pavković i Lucija Nogalo, Frama

Sve je ovo počelo kada nam je jednog običnog petka na Brigu naš predsjednik ukratko predstavio djelovanje časnih sestara misionarki ljubavi iz Banja Luke i rekao kako ih možemo posjetiti.

U kući djeluju 4 sestre. Apostolat sestara je posjećivanje siromašnih. Imaju mali dom za beskućnike (18 ležajeva) te pučku kuhinju u kojoj dnevno nahrane 60 do 80 osoba. Osim materijalne pomoći sestre mole zajedno sa siromasima da im tako pokažu put do Boga. Kada je došlo vrijeme polaska nismo znale što će nas gore dočekati, samo smo, po iskustvima drugih, čule da ćemo gore osjetiti nešto posebno. Na put smo pošli s trećaricom Suzom koja je s nama provela cijeli vikend. Putem nas je pripremala na sve što ćemo doživjeti pričajući o svojim iskustvima.

U Banja Luci nas je dočekao veliki osmijeh dviju predivnih misionarki ljubavi. Već smo iz tog osmijeha shvatile zašto nose to ime. Prvo što nam je sestra Marija Anđela rekla je da smo jako hrabre što smo odlučile doći. Ni sada ne znamo kako je ona u našem djelu vidjela hrabrost.

Nakon kratkog razgovora imali smo klanjanje i otišle spavati pune pitanja što će nas sutra čekati.

Nakon jutarnje molitve počele smo pripremati hranu za beskućnike.

Jedna od nas je ostala u kuhinji, a druga je otišla s glavnom sestrom u po-

sjetu jednoj siromašnoj pravoslavnoj obitelji. Sestra je napunila automobil mnogim namirnicama koje smo s puno strpljenja i ljubavi dostavili na njihovu adresu. Sreću u očima djece i zahvalnost roditelja koju sam tada osjetila nije moguće prenijeti na papir.

Kad smo se vratile kući zatekao nas je veliki red siromaha koji čekaju da se napune njihove prazne posudice spremljenim ručkom za taj dan.

To poslijepodne posjetili su nas fra Augustin Čordaš i Marko Topić. Svojim prisustvom uljepšali su nam ionako predivan dan. Fra Augustin je slavio svetu misu i klanjanje. Bilo je predivno, svi smo bili jako veseli. Nakon klanjanja uslijedio je obilazak beskućnika.

Kasnije smo otišli u obilazak jedne stare bake, podrijetlom iz Mostara, koja je još prije našeg dolaska molila sestru: "Molim te, dovedi mi moje Hercegovce, samo da im čujem glas." Ima veliku želju da se opet vrati u Hercegovinu te da još jednom vidi voljeni Mostar, ali to nije moguće jer je bolesna. Uživale smo slušajući njezine priče, šale i preporuke za budućnost.

U nedjelju smo išli na svetu misu u samostansku crkvu Marije Zvijezde koju su prije puno godina izgradili trapisti.

Tog poslijepodneva zaputile smo se, zajedno s našom Suzom, kući.

Osjećale smo veliku tugu dok smo iza sebe ostavljale onu malu bijelu kućicu i sestre koje na tako jednostavan i ponizan način gore i svijetle u ovom mračnom svijetu.

Svatko neka bude brz da sluša, spor da govori

Dana 29. veljače održana je korizmena duhovna obnova za članove Franjevačkog svjetovnog reda iz cijele Hercegovine. Domaćini su bili članovi mjesnog bratstva Kočerin, a program se održao u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla.

Duhovna obnova počela je dobrodošlicom duhovnog asistenta mjesnog bratstva Kočerin fra Velimira Mandića te područne ministre Mirele Barbarić.

Nakon uvodnog dijela fra Augustin Čordaš je započeo duhovni nagovor. Tumačenje navedenog gesla približio je prisutnima kroz iskustva iz osobnog života kao i iz života svakog pojedinca. Svi smo slabi kada trebamo poslušati, a brzi na jeziku. Jezik može biti najubojitiji otrov ako ga koristimo kada treba ušutjeti. Šutnja je zlato i tko umije šutjeti uman je čovjek. Fra Augustin je završio duhovni nagovor upućujući svima nama četiri bitne stavke u životu kojih se treba držati, a to su: slušati, čuti, prestati komentirati i znati uputiti ukor ako je potreban.

Nakon duhovnog nagovora i kratke stanke započela je krunica i prigoda za ispovijed. Svečano misno slavlje predvodio je fra Dane Karačić.

Fra Dane se u propovijedi osvrnuo na korizmenu pokoru i svakodnevno nošenje križa ako želimo biti Božji. Naglasak je bio na darovima Duha Svetoga u svakodnevnom životu. Nakon misnog slavlja i klanjanja nazočni su počašćeni tjelesnom okrjepom i bratskim druženjem u župnoj dvorani.

Osjetio sam u punini ono Isusovo obećanje dano svima koji ga odluče slijediti

Zovem se fra Robert Kavelj. Rođen sam 11. veljače 1990. Svećenik sam već dvije godine i trenutno sam duhovni asistent Frame u Mostaru.

Najteže mi je odgovoriti na pitanje: "Odakle si?" Iako sam rođen u Sarajevu, kroz proteklih trideset godina živio sam u četiri države, deset gradova i dva kontinenta. Budući da sam ključne godine proveo u okolici američkog grada Chicaga može se reći da sam veći dio svog mentaliteta poprimio od Amerike čiji su ideali u mom životu nadmašeni samo katoličkim i osobito franjevačkim. Volim se našaliti da je cijelo moje djetinjstvo prošlo u pripremi za moje franjevaštvo, jer nisam nigdje navikao biti dugo. Takav stalni pokret pomogao mi je shvatiti da dom ne stvaraju zidovi unutar kojih se čovjek nalazi, koliko oni s kojima život dijeliš, te da je naša prava domovina na nebesima, jer je, kako naš otac Franjo kaže "Kratko sve što nije vječno", previše nestalno da bi

čovjek u to mogao položiti svoju sigurnost. Stoga ću uvijek biti zahvalan svojim roditeljima, sestri i bratu koji su mi uvijek bili sigurna luka, dom gdje se osjećam dobrodošao i čvrst kamen od kojeg mogu hrabro u svijet otići. Vjerujem da čovjeku za uspjeh treba sigurnost, da neuspjeh nije kraj.

U tom duhu pokušavam živjeti svoj svećenički poziv. Za razliku od mnogih obra-

ćenika, ja nisam doživio nikakvu posebnu objavu ili izvanredno iskustvo. Ipak se smatram obraćenikom, jer nisam proveo svoje djetinjstvo redovnim pohađanjem sakramenata i molitvom. Tek sam u trenutku kada je moju vjeru netko napao počeo istraživati što točno Crkva naučava. Zato volim reći da je meni prije svega kršćanstvo bila intelektualna potraga prije nego što

sam osjetio bilo kakvu potrebu za duhovnim rastom. Zaljubivši se u Gospodina i nauk Crkve, koji sam uvidio da stoji na čvrstim nogama započeo sam i svoj put obraćenja. Kako sam sve češće pohađao sakramente svete mise i ispovijedi rasla je u meni ljubav prema Bogu i neki poseban žar da želim služiti njegovoj Crkvi kao redovnik i kao svećenik. Uz sav strah koji se redovno osjeti kad čovjek pođe na ovakvu avanturu, osjetio sam u punini ono Isusovo obećanje koje je dano svima koji ga odluče slijediti, da oni koji ostave oca i majku i dom svoj poradi njega primit će stostruko već na ovom svijetu i uz to život vječni (Mt 19, 29). Doduše još život vječni nisam primio, ali se uzdam da će Gospodin i to providjeti.

Za sve one koji bi razmišljali o svećeničkom pozivu rekao bih (iz svog iskustva) da ne gledaju u druge svećenike koji su samo nesavršena slika Krista, nego da upoznaju što to svećeništvo jest. Svatko će od nas živjeti svoje svećeništvo na način koji odgovara njegovoj unikatnosti. I to je možda najljepši dio našega života s Kristom, svatko je pozvan biti potpuno Božji što nas sve više očituje kao jedinstvene. Što se više suobličujemo Bogu, više postajemo ono što zapravo jesmo. Mogu iskreno reći da je ovaj cijeli put bio pun radosti, iako ne bez svojih poteškoća, ali oni koji se odvažaju otići na put mogu pronaći skriveni biser zbog kojega se isplati sve prodati.

Široki Brijeg, 17. srpnja 2011. - redovničko oblačenje

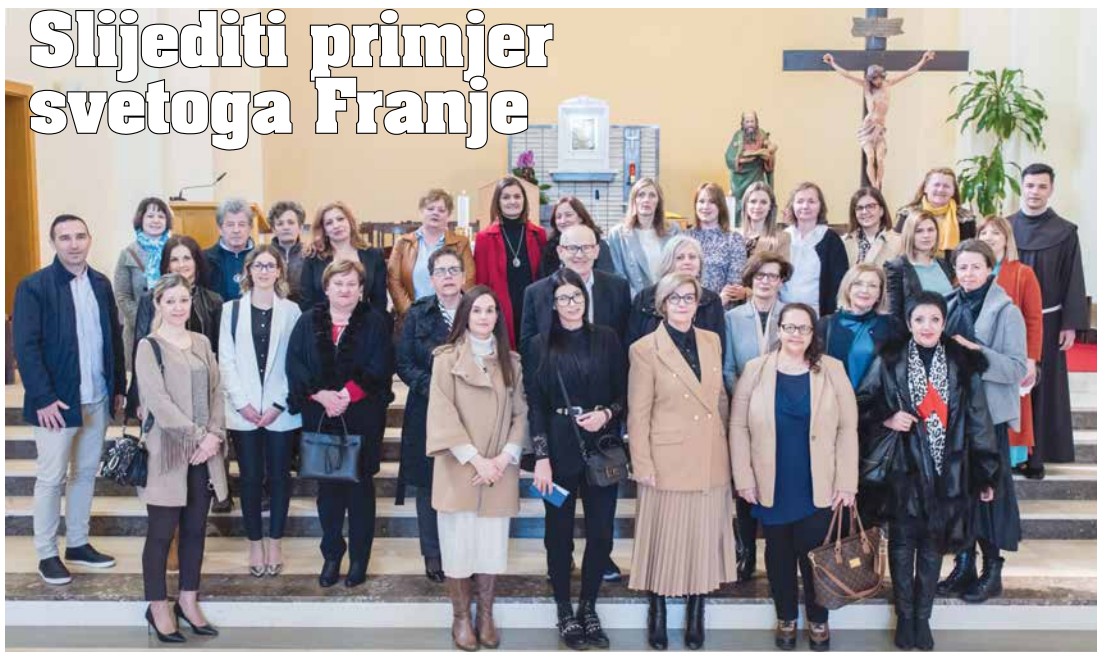
Široki Brijeg - redovničko oblačenje

Mostar, 1. srpnja 2018. - Mlada misa

Slijediti primjer svetoga Franje

Dana 15. ožujka 2020. u župnoj crkvi svetog Jakova u Međugorju, pod nedjeljnom svetom misom održan je Obred zavjetovanja i primanja novih članova u Franjevački svjetovni red. Bratstvo je postalo bogatije za četvero novih članova (Iva Čilić, Angelina Čorić, Ljiljana Lily Ivanković i Milenka Filipović) koji su ušli u novicijat, pet članova dalo je svoje prve zavjete (Franka Čilić, Silvana Čilić, Žaklina Ostojić, Ivana /r. Šego/ Vasilj i Mira Vasilj), zavjete na godinu dana obnovila su dva člana (Jakov Gašpar i Ivana Vasilj), a dvoje ih je dalo vječne zavjete (Kornelija Vasilj i Željka Šego).

Svečanu svetu misu predvodio je duhovni asistent fra Zvonimir Pavičić dok je

zavjete primio ministar Jure Čilić uz svjedoke Terezu Martinović i Mariju Vasilj.

Uz prigodnu propovijed za ovu treću korizmenu nedjelju fra Zvonimir je ohrabrio i čestitao novim članovima te zazvao Božji blagoslov na sve njih. Cijeli obred bio je prožet osjećajima radosti i zajedništva.

Svako slavije ljepše je uz pjesmu, a naše je i bilo posebno jer su ga svojim nježnim glasićima uljepšali *Golubići mira* pod vodstvom sestre Irene Azinović.

Nakon zajedničkog fotografiranja, druženje smo nastavili uz skromni domjenak u dvorani Ivana Pavla II.

Zahvaljujemo sv. Franji što nam svojim primjerom pokazuje put kojim svi trebamo ići te mu se molitvom utječemo i molimo da naše bratstvo vodi, štiti i upravlja te da iz godine u godinu još više rastemo.

OFS Ružići: Obred trajnih zavjeta i izbor Vijeća

Najmlađe hercegovačko bratstvo: **Nakon Frame svoj franjevački put nastavljaju u Franjevačkom svjetovnom redu**

Dana 26. siječnja 2020. u bratstvu OFS-a u Ružićima održan je Obred trajnih zavjeta sedmero kandidata.

Na svetoj misi koju je predslavio fra Tomislav Jelić svoje "Evo me" izrekli su: Mirko Bandić, Anica Ćutuk, Mihaela Iličić, Dijana Marijanović, Lucija Pejić i Marija Pejić. Dvojica kandidata: Ante Iličić i Ivan Šimić primljeni su u bratstvo OFS-a. Zavjete je, u ime Reda, primila područna ministar Mirela Barbarić, a u ime Crkve, fra Tomislav Jelić. Svjedoci zavjetovanja su bili Ruža Vidić i Vlado Pejić. Izborom Vijeća 8. veljače završena je kanonska obnova bratstva OFS-a u Ružićima.

Izbornim kapitulom predsjedala je područna ministar Mirela Barbarić uz prisustvo područnog duhovnog asistenta fra Dane Karačića te područnih vijećnica Marijane Barbarić, Ruže Vidić i Josipe Vukoja. Izbori su se održali prema Obredniku OFS-a, a na kapitolu je sudjelovalo 8 od 10 braće i sestara s pravom glasa.

Na službe u bratstvu izabrani su:

Mate Iličić – ministar

Lucija Pejić – doministra

Mihaela Iličić – tajnica

Mirko Bandić – rizničar

Vlado Pejić – učitelj formacije

Anica Ćutuk – povjerenik za Framu.

Obnovu bratstva u Ružićima započeo je župnik fra Tomislav Jelić, u suradnji s Područnim vijećem, krajem 2016. Fra Tomislav je kandidate pripremao za primanje u Red, a nakon toga, za zavjete ih je, uz fra Tomislava, pripremala područna učiteljica formacije Ruža Vidić.

Bratstvo u Ružićima je 17. kanonski oblikovano bratstvo OFS-a u Hercegovini.

Zovem se Mate Iličić. Rođen sam 17. 10. 1992. u Splitu. Oženjen sam i otac jednog djeteta. Nakon Frame, svoj put nastavljam kao svjetovni franjevac.

Moje ime je Lucija Pejić. Providnost je htjela da u ranom srednjoškolskom razdoblju uđem u Framu, zajednicu koja me već tada polako oblikovala i usmjeravala na moj daljnji put.

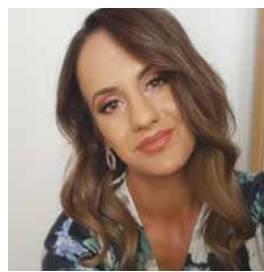
Moje ime je Mihaela Iličić. Nakon 6 godina provedenih u Frami shvatila sam da je franjevaštvo ono što želim živjeti te sam se tako priključila OFS-u.

Zovem se Mirko Bandić. Rođen sam 29. 9. 1990. u Mostaru. Nakon Frame svoj franjevački put nastavljam u OFS-u.

Zovem se Vlado Pejić. Rođen sam 5. 2. 1994. Oženjen sam. Radim kao grafičar, a u slobodno vrijeme pčelarim.

Zovem se Anica Ćutuk. Nakon Franjevačke mladeži svoj poziv nastavljam u OFS-u.

Drama *Dide, pobiše nam fratre!* širokobrijeških trećara i framaša oduševila brojnu publiku u Hercegovini i Hrvatskoj

Pronijeti glas o pobijenim fratrima...

Piše: Mirela Lovrić, OFS

Fotografije: ICMM i Stjepan Kolačko

Drama *Dide, pobiše nam fratre!* nastala je iz ljubavi i privrženosti pobijenim hercegovačkim franjevcima, iz zahvalnosti za njihovu žrtvu, da glas o njima čuje što više ljudi... Grob nekih od njih nalazi se u našoj crkvi na Brigu. Mi trećari imamo tu zadaću: paziti je li svijeća uvijek upaljena, cvijeće svježe itd. Nakon predstave *Fra Didak - sebet nas i naše dice*, razmišljali smo o temama naše povijesti koje bi naša franjevačka družina još mogla izvesti i na taj način educirati ljude i skrenuti im pozornost na temu. Već dok sam pisala, razmišljala sam kako će nam biti zgodnije izvesti predstavu, baš sam je željela uvježbati i pokazati u javnosti. Drama se sastoji od dijaloga u hercegovačkoj obitelji, od zabrinutih fratara, susreta dviju kuma i prikaza učeni-

ka na Blaiburgu. Spomenuti su svi fratri, svih 66 i mjesta njihova stradanja.

Malo prije Božića započele su probe. Nije bilo lako, kao nijedan posao koji želite uraditi skoro pa savršeno. I trećari i framaši su se uključili i pomogli oko detalja, svi po svome daru. Gojko Jelić je napravio filmove, Čiće kulise, Ruža plakate, Marija šminkala...

Naš duhovni asistent fra Dane Karačić bio je stalno uz nas i pomagao svojim znanjem, kao i iskusni glumac Andrija Zeljko, naš did Toma. I nakon nekoliko izvedbi samo sakupljam dojmove: nikad u životu nisam doživjela da mi toliko ljudi iskreno stišće ruku i čestita na nečemu – na dobro predstavljenom vremenu i žrtvi nevinih ljudi. Inače, u našem društvu se još uvijek raspravlja: čiji je čača bio ustaša, čiji partizan, pa sam i zbog toga strahovala kako će uopće javnost prihvatiti predstavu. Molila sam i utjecala se pobijenim,

u svojim osobnim molitvama obraćam im se s mučenici, iako još službeno nisu proglašeni... Tražila sam njihov zagovor kod Boga.

I bilo je različitih problema i u ljudstvu i u tehnici, i nije ovo jednostavan zahvat, kombinacija drame i filmskih prikaza zahtjeva poprilično znanja i truda... No, međutim, sve se tako dobro posložilo, kako su prolazili dani i oduševljenja gledatelja bila sve veća, shva-

tila sam da to Netko gore reda sve... i cilj s početka priče se ostvario: pronijeti glas o pobijenim fratrima... Izveli smo dramu: tri puta u Širokom Brijegu, u Drinovcima, u Međugorju, Mostaru, Zagrebu, a zbog aktualne situacije odgođene su predstave u Posušju i Tomislavgradu. Svugdje je bila izvrsna posjećenost. I zaista smo zahvalni Bogu na ovom daru.

Međugorje: Nacionalni seminar trajne formacije

Obitelj koja moli zajedno, ostaje zajedno

Piše: Božica Lončar, OFS

Nacionalni seminar trajne formacije za cijelo nacionalno bratstvo OFS-a BiH održao se od 7. do 9. veljače 2020. u Međugorju u Kući mira u organizaciji Nacionalnog vijeća OFS-a BiH.

Geslo seminara bilo je: „Dobro obitelji dobro je Crkve“ (papa Benedikt XVI.) Kao i prethodnih godina, na seminar su pozvani članovi Nacionalnog vijeća i učitelji formacije iz svih mjesnih bratstava.

Nakon završetka krunice i svete mise u župnoj crkvi sv. Jakova, sudionici su se okupili za večerom, a kasnije i u kapelici gdje su se međusobno predstavili jedni drugima, što je uvijek svima nešto novo i zanimljivo jer upoznajemo brata ili sestru koji živi franjevački, ali u drugom mjestu, drugim okolnostima, drugim običajima. Zbližava i doprinosi“ brat-skijem“ odnosu iako smo udaljeni kilometrima jedni od drugih. Nakon toga uslijedilo je predavanje i duhovni nagovor fra Davora

nom životu sa svim njezinim izazovima. Ovim predavanjem sestre Mile oduševili su se svi sudionici, jer je predavanje bilo životno i ticalo se svakog pojedinca jer svatko je dio neke obitelji, bilo velike, široke ili je direktno roditelj ili supružnik. Naglasak se stavio i na važnost obiteljske molitve gdje se istaknulo da obitelj koja moli zajedno, ostaje zajedno. Potom je uslijedio rad po skupinama na temu predavanja i zajednički plenum u kapelici. Svaka skupina dobila je pitanja i izazove koji se tiču određene obiteljske situacije i svaka skupina trebala je zajedno diskutirati na tu temu.

Popodnevni dio seminara upotpunio je gost fra Mladen Rozić, župnik u Bukovici, koji se spomenuo važnosti obitelji u Crkvi i životu, uz konkretne primjere iz crkvenih dokumenata i Katekizma katoličke Crkve. Potom je uslijedila rasprava i razgovor između predavača i sudionika koji su iznosili izazove s kojima se suočavaju današnje obitelji. Nakon

Petrovića, bosanskog područnog duhovnog asistenta OFS-a i Frame u kojem je progovorio o temi, braku i obitelji kroz različite crkvene dokumente, ali uz konkretne primjere iz svakodnevnog života obiteljskih situacija. Nakon toga uslijedila je kratka rasprava na temu u koju su se uključivala braća i sestre s iskustvima i pitanjima s kojima su suočena njihova bratstva i obitelji. Zajedničkom molitvom zaključen je prvi dan seminara.

U subotu, nakon jutarnje molitve uslijedilo je predavanje nacionalne učiteljice formacije Mile Čuljak koja se usredotočila na obitelj u svakodnev-

toga smo se zaputili u župnu crkvu i sudjelovali u cijelom molitvenom programu.

Na seminaru je sveukupno sudjelovalo 45 braće i sestara iz cijele BiH.

Nedjelja je bila u ozračju svjedočanstava koji su uistinu bili pravi začim ovom susretu i gdje su braća i sestre iz različitih obiteljskih pozadina svjedočila o svojim stvarnostima, životima, izazovima i križevima. Nakon svete mise koju je predslavio fra Davor, uslijedio je ručak i oproštaj svih uz pozdrave da se vidimo ponovno na nekom sličnom okupljanju.

100. obljetnica rođenja misionara i franjevca Blage Brkića

Pokrenuti proces za fra Blaginu beatifikaciju

Stota obljetnica rođenja fra Blage Brkića obilježena je 1. ožujka u Rasnu, rodnom mjestu ovog franjevca. Fra Blago je prvi franjevac koji je iz hercegovačke franjevačke provincije otišao u Afriku kao misionar 1968. i u Kongu proveo 25 godina. Na jezik kiluba preveo je Bibliju i druge vjerske knjige.

Misno slavlje predvodio je biskup msgr. Ratko Perić. Na fra Blaginoj rodnoj kući i u njegovu čast otkrivena je i spomen-ploča, autora Stjepana Skoke.

Tijekom prigodnog programa predstavljeno je drugo izdanje knjige "Razgovori s Bogom", a održano je i nekoliko predavanja o liku i djelu ovog franjevca.

Na kraju predviđenih predavanja biskup Perić zatražio je riječ i kazao kako bi volio kad bi se pokrenuo proces za fra Blaginu beatifikaciju, na što

se crkvom prolomio pljesak oduševljenja.

"Molio bih, tebe provincijale, da ti angažiraš nekog bogoslova, nekog mlađeg svećenika koji je voljan proučavati kakva je bila fra Blagina vjera, ljubav i ufanje i njegove četiri stožerne krjeposti: razboritost, pravednost, jakost i umjerenost", poručio je, između ostalog, biskup u svojem obraćanju.

Provincijal fra Miljenko Šteko je naglasio:

"On, franjevac i svećenik Kristov, iz svoga zaseoka Njive, usudio se na ovoj njivi Gospodnjoj Hercegovačke franjevačke provincije – koja je baš po njemu svoje pastoralne aršine protegla do Afrike, do njegove druge ljubavi. Ovdje vidimo iz toga ozemlja, evo, četiri mlada bogoslova koja su se rodila kad je fra Blago bio misionar dolje. Što mislite kad bi kroz 25 godina zauzetog rada u misijama u Kongu u Africi skupili djecu koju su je fra Blago krstio – koliki bi to puk bio... da i ne pribrajam ostale sakramente. Razmislimo samo koliko je vjeronauka održao na jeziku kojem se priučio ili ljudi do kojih su doprle riječi koje je na tom jeziku ispisao i tiskao... Zadužio je našu Zajednicu svojim misionarskim probijem u to misionarsko područje Afrike koje će se pokazati od iznimne važnosti i vrijednosti. Neumorno je i orao i sijao kako bi generacije nakon njega mogle požeti plodove njegova prevodilačkoga i svakog drugog rada. Mi to često i ne znamo vrednovati kako bi trebalo, ali, uvjeren sam da njegov plodan rad neće biti zaboravljen, nego štoviše, pravilno vrednovan u mnogim generacijama koje dolaze.

Danas i ovdje htio bih ponazočiti cijelu našu provincijsku zajednicu: da s nama zahvaljuje Bogu za dar ovoga subrata koji u svom zemnom životu nije rušio ni jedan most iza sebe nego nam je svima utirao put k Očevom domu.

On je otišao iz ovoga zemaljskog života, ali nije nestao iz naših života. Ostat će upisan u srcima svih koji su ga poznavali i ubilježen u našoj povijesti. Ali najvažnija je njegova neizbrisiva upisanost u Božji dlan koji nam ga je darovao te umorna i bolesna primio natrag krajem kolovoza 2009. godine!"

Marijana Barbarić, OFS Čerin

Koga On odabra, On ga i osposobi

Zovem se Marijana Barbarić. Živim u Dragićini, župa Čerin. Rođena sam 19.

listopada 1977. u maloj obitelji Lovrić u Krehin Gracu pored Čitluka. Nakon završene gimnazije u Čitluku, svoje školovanje nastavila sam u Dubrovniku na Fakultetu za turizam i vanjsku trgovinu. Odmah po završetku fakulteta 2000. udala sam se u veliku obitelj Barbarić. Živjeli smo u zajednici, te smo od prvog dana braka uvijek imali 7 - 8 članova obitelji.

Moj suprug je jedno od sedmero djece, pa mi je bilo vrlo neobično jer ja imam samo jednu sestru u mojoj obitelji. U prve dvije godine braka rodila sam troje djece (imam blizance), a svekrva mi je bila teško bolesna. To je bio jako težak period u mom životu. Nakon svekrvine smrti ubrzo sam rodila i četvrto dijete. A peto je došlo tek deset godina kasnije. U međuvremenu sam shvatila da se vjerojatno nikad neću moći zaposliti jer obitelj je velika i zbog toga imam puno obveza, pa ne mogu raditi i biti odsutna većinu dana, zato sam odlučila osnovati vlastitu firmu. Bogu hvala već šesnaest godina vodim ovu malu firmu, koja ima 5 zaposlenih, i tako zarađujem kruh svojoj obitelji. Moj suprug se posvetio drugom poslu, bavi se pčelarstvom, u čemu

mu pomažemo djeca i ja. Osim 150 košnica pčela, imamo još 4000 trsova vinove loze koje obrađujemo, te oko 1000 trsova stolnog grožđa. Sve to očekuje da mu se posveti vrijeme i rad, a najviše vremena zahtjeva obitelj. Sad nas je osmero: suprug, ja, 5 djece i svekar koji ima 84 godine. Uz dobru organizaciju i Božju pomoć sve se može stići.

Još dok sam bila curica u 5. razredu osnovne škole, u mojoj rodnoj župi bio je kapelan jedan mladi svećenik koji nas je na vjeronauku ponudio: ako netko želi da bi nas rado podučavao svirati klavir. Nekoliko mojih prijateljica i ja smo se prijavili na ovu obuku, jer u to vrijeme nije bilo glazbene škole u Čitluku. Međutim, one su ubrzo odustale, a ja sam bila ustrajna i vježbala. Nakon dvije godine, kad sam bila u 7. razredu, svećenik mi je rekao da sam spremna početi svirati misu. Kako sam tada počela svirati nedjeljne mise, tako sviram dan-danas, punih 30 godina. Tako je započela moja aktivnost i služenje u Crkvi. U filijalnoj crkvi sv. Jeronima u Donjem Malom Ograđeniku već 15 godina vodim zbor i sviram na misi. Kad je u našoj župi započela obnova Franjevačkog svjetovnog reda, rado sam se odazvala. Možda pomalo zato što se inače odazivam na sve, pomalo zato da pobjegnem od svakodnevice, pomalo zato jer sam htjela nešto više, a pomalo i zbog uspomene na moje bake koje su bile trećariče. Nakon osnivanja bratstva, na prvim izborima bratstvo me

izabralo za ministru. Prihvatila sam službu iako nisam ništa puno znala o tome. Uz Božju pomoć i pomoć Područnog vijeća služim svom bratstvu već pet godina. Iako nisam znala što trebam raditi, nekako me Bog osposobio. Koga On odabra, On ga i osposobi. Prije tri godine izabrana sam u Područno vijeće Hercegovine za službu doministre. Dakle, protekle tri godine obavljam službe na dvije razine, ministra u mjesnom i doministra u područnom vijeću. Nije nimalo lako sve to uskladiti i stizati. Bogu hvala na razumijevanju moje obitelji, koja ima puno strpljenja i razumijevanja za moje obveze prema bratstvima. Sada su djeca velika pa mi je puno lakše izbivati iz kuće. Često me pitaju kako sve to stižem. Ni sama ne znam, Bog tako posložio. Uvidjela sam da moram organizirati vrijeme i posložiti prioritete. Na tom principu funkcioniram. Ne trošim vrijeme na televiziju, na besposlice, na prazan hod... Svaki trenutak je ispunjen, ponekad i do kasno u noć.

Ispočetka sam mislila da ja uvijek nekoga služim, da sve što radim, radim za drugoga. Takve misli su me ponekad znale naljutiti ili rastužiti. Međutim, kroz svoje služenje ja sam duhovno rasla. Spoznala sam da ništa ne činim za drugoga, nego da sve što radim činim za sebe. Sve ove moje službe majke, supruge, nevjeste, ministre, domini-

stre, poslovne žene, trećarice... nisu samo na korist drugima, najviše su na moju osobnu korist. Iz svakog svog služenja ja sam najviše naučila. U tome i jeste bit franjevaštva. Poput svijeće izgarati za druge, ali tek onda kad gori svijeća ima svoj smisao. Kakva korist od svijeće koja stoji u ladici, a ne izgara, ne daje svjetlost. Dakle, služenje ispunjava, od služenja rastem i zato postojim. To me je naučilo franjevaštvo, a i ja nastojim u tom duhu odgajati svoju djecu.

„Duša koja velikodušno daje, uživat će blagostanje; tko obilno napaja druge, i sam će biti obilno napojen.“

(Izr 11:25)

č. s. Matija Pačar, ŠSF na službi u Tihaljini

Želim biti Njegova službenica i trajno se vraćati svojoj Prvoj Ljubavi

Kada papa Franjo govori o Putevima mladosti u svojoj apostolskoj pobudnici *Christus vivit* onda stavlja na srce mladima da sve počinje od prijateljstva s Isusom. I upravo u toj povezanosti s Isusom svaka osoba dobiva odgovor na svoja traženja. Štoviše, Papa u tomu vidi korijen svetosti na koju smo svi pozvani i zato piše: *"Ti moraš otkriti tko si i razvijati svoj vlastiti način svetosti, bez obzira na to što drugi govore i misle."* (Christus vivit)

Za mene osobno i za moj poziv i poslanje u ovim riječima vidim srž onoga što želim podijeliti s vama u ovom tekstu. Govoriti o pozivu, a zanemariti Pozivatelja nije moguće jer On je Izvor svakog zvanja. Zapravo, govoriti o pozivu jednako je kao i govoriti o životu, a tvorac života je onaj koji u nas udahne svetu riječ već prilikom stvaranja. Naša je misija ovdje na zemlji, rekla bih, držati živom tu riječ, dišati ju i dijeliti ju s drugima.

Ja sam s. Matija Pačar, rođena 1990. u Tomislavgradu, baš kada je započeo Domovinski rat što će poslije i obilježiti moj rast. Pripadam zajednici Školskih sestara franjevki Krista Kralja. Odnosno, bolje rečeno, ja jesam školska sestra franjevka Krista Kralja.

Kako me Bog doveo u zajednicu?

Kako se na pučinu mog života usidri la barka ovog poziva na posvećeni život? To ću pokušati opisati govoreći o svom životu, odnosno o Božjoj prisutnosti u jednom malenom ljudskom životu.

Svoj život promatram kao hrpu malenih komadića stakla koji sami po sebi nisu ništa. Nemaju nikakvo značenje dok ih Božja ljubav ne poveže u mozaik. Moj životni mozaik još je u izgradnji.

Prvi komad stakla svakako je moja obitelj.

Moj otac je poginuo u Domovinskom ratu i to je prvi ožiljak koji je duboko obilježio moju obitelj: moju mamu, brata i mene. Kroz djetinjstvo sam lako shvaćala Božje Očinsko lice jer sam upravo u ovoj praznini pronašla Božju ljubav koja se u nju ulila i ispunila ju. Nedostatak oca tako je postao blagoslov po kojem je Bog sve dublje doticao moje srce i u njemu se nastanjivao.

Upravo iz ljubavi prema ocu i iz ponosa prema onomu što je on bio, željela sam i ja jednoga dana postati vojnkinja. Bila je to potreba da zadovoljim svoju čežnju za pravdom. Mislila sam da ja mogu uspostaviti pravdu ako postanem dio sustava koji o tomu brine.

Drugi komad stakla je Franjevačka mladež.

Zapravo, moj prvi susret s Framom bio je na otoku Jakljanu. Tamo smo mi obitelji poginulih branitelja, zahvaljujući fra Jozi Zovki,

č. s. Matija s mamom i bratom

imali priliku za ljetovanje, ali i za više od samog ljetovanja. Naime, naš boravak tamo bio je prožet duhovnim programom gdje su framaši animirali radionice s nama djecom. Gledajući te mlade koji se družu, mole, pjevaju i raduju zajedno, znala sam da ću se i ja kad pođem u srednju školu priključiti bratstvu u svojoj župi. Tako je i bilo. Kroz rast u bratstvu sazrijevala sam u svom odnosu s Bogom. Onaj odnos koji je započeo ožiljkom gubitka oca, sad se ispunjavao tolikom radošću.

Tu pronalazim treći dio svoga mozaika, svoj treći komad stakla, sv. Franju.

Čitajući njegov životopis, duboko me dirnula njegova gorljivost za pravdom. Pronašla sam sebe u njemu. I onda, bolest, borba sa sobom i odluka da svoj boj bije za Krista. Tada moj odnos s Bogom počinje klijati. I ja u sebi prepoznajem istu zaljubljenost u Isusa kojom je i sv. Franjo odisao.

Četvrti komadić stakla, odlazak u Asiz.

Tamo ta zaljubljenost susreće Zaručnika. Dotičući kamenja one malene Porcijunkule i napajajući se na izvorima Vječnog zaljubljenika, spoznajem da je Isus živ u mom životu i da ima za mene posebno poslanje. Koje je to poslanje? Kako ću ja to? Nisam ja dostojna? Prva su pitanja koja su prošla mojom glavom u tom trenutku susreta s Isusom. On, koji je izvor svetosti po životu jednog sveca, pokrenuo je u meni čežnju za svetošću. Od toga trenutka u mom životu ništa nije

isto. Moja jedina briga postaje kako Mu služiti, kako odgovoriti na Poziv i poslanje koje mi daje. U mom srcu osvjetljava se slika redovničkog života. I kao peti kamenčić na moj životni mozaik slaže se odluka da želim biti redovnica. Nije to bila odluka kroz jedan tren. Potrajalo je to dok se u meni onaj susret s Isusom ukorijenio. Otišla sam na studij nakon srednje škole upisujući teologiju jer sam gajila u sebi želju za redovništvom. Nakon tri godine studija i kroz različite ispite Bog me spremio i račistio moje sumnje. Odlučujem otići u samostan Školskih sestara franjevaka u Bijelo Polje, i to baš na blagdan Dobroga Pastira.

Sedmi kamenčić moga životnog mozaika slaže se kroz vrijeme formacije koje sam prošla u Zajednici.

Čudesno je to kako ljubav prema Isusu veže ljude. Moja ljubav prema Zajednici je rasla i oblikovala se kako bih nakon tri godine napokon rekla svoj DA. Bio je to onaj Marijin odaziv Božjem glasu. Onaj jedan DA koji uključuje cijeli život, ne samo sadašnjost. U taj DA na dan mojih zavjeta stala je moja prošlost, moja sadašnjost i moja budućnost. To je DA Božjoj ljubavi u mom životu, DA mome predanju u Njegove ruke.

Nakon prvih zavjeta završavam započeti studij teologije i nastavljam poslijediplomski studij Pastoralne mladosti. Tu je rasla moja

č. s. Matija s bratom i nevjestom u Rimu za vrijeme studija

ljubav prema mladosti, prema rastu i prema traženju.

To je moj osmi kamen mozaika koji me uputio mom poslanju.

Tu počinje moja avantura apostolskog života koju trenutno živim. Nakon studija u Rimu, dolazim u našu sestarsku zajednicu u Tihaljini. Osim rada u školi sudjelujem u organiziranju i realiziranju seminara za mlade koje moja Zajednica već godinama održava u Međugorju. Zatim, pomažem u župnom pastoralu župe Drinovci koliko mi to dopuštaju druge dužnosti. Uključena sam također u rad s franjevačkom mladeži u Tihaljini i u Drinovcima.

Svakodnevno crpeći snagu u Ljubavi, želim naviještati tu Ljubav kroz rad u školi, rad na seminarima za mlade i sudjelovanjem u župnom apostolatu.

Ovo su samo veći komadi stakla koji izgrađuju mozaik, još je tu puno onih sitnih komadića koji pomažu povezati sve to u jedno veliko Djelo. Tko je autor? Gospodin. A ja samo želim biti Njegova službenica i trajno se vraćati svojoj Prvoj Ljubavi.

č. s. Matija rado zapjeva:
Slavit ćemo našeg Krista...

Bratstvo OFS-a Čerin zajedno sa svojim duhovnim asistentom fra Hrvojem Miletićem krenulo je na dvodnevno hodočašće u Aljmaš i Vukovar.

U jutarnjim satima stigli smo u svetište Gospe od Utočišta u Aljmašu. U crkvi koja je u Domovinskom ratu do temelja razrušena, a poslije ponovo sagrađena, slavili smo svetu misu. Nakon obilaska i razgledanja svetišta nastavili smo naše putovanje prema Vukovaru. Po dolasku u Vukovar smjestili smo se u franjevačkom samostanu sv. Filipa i Jakova u samom središtu grada. Gvardijan nas je upoznao s crkvom i samostanom, te nam prikazao film o stradanju Vukovara. U nedjelju jutro smo slavili svetu misu zajedno sa pukom, te smo se susreli sa članovima OFS-a Vukovar. Uz pratnju vodiča obišli smo Trpinjsku cestu tzv. Groblje tenkova, spomenik vukovarskog heroja Blage Zadre,

spomenik u Borovu Naselju, bolnicu, vojarnu, Spomen dom Ovčara, spomenik na masovnoj grobnici Ovčara, memorijalno groblje, Bijeli križ na Dunavu... Našim putovanjem htjeli smo odati počast gradu heroju i svim žrtvama Domovinskog rata.

Mladenka Barbarić, OFS Čerin

Četvrti put članovi OFS-a Međugorje imali su duhovnu obnovu u Karmelu sv. Ilije na Buškom jezeru od 24. do 26. siječnja.

Naš duhovni asistent fra Zvonimir Pavičić priredio nam je predavanje na temu "Sloboda". Rad u paru i skupini, analiza brojnih izreka i teorija o slobodi te izmjena mišljenja o toj temi zaista je bio pun pogodak. Poslijepodne provodimo u opuštenoj atmosferi, molimo krunicu i slavimo

sv. misu, a za najmlađe je fra Zvonimir pripremio crtani film o životu i obraćenju sv. Franje. U nedjelju smo se nakon krunice, sv. mise i ručka oprostili od ovog komadića raja na zemlji i polako osvježeni i napunjenih baterija, pošli svojim domovima.

s. Jelena, OFS Međugorje

Dana 18. veljače na Humcu se održalo bratsko druženje OFS Mostara, OFS Veljaka, OFS Vitine, OFS Klobuka i OFS Humca.

Susret je započeo molitvom krunice, a svetu misu i klanjanje je predmolio duhovni asistent OFS-a Humac fra Tomislav Sablje. Za vrijeme klanjanja svirala je i pjevala sestra Ivanka iz Klobuka. Gost predavač bio je Branko Širić iz Posušja član Zajednice "Molitva i riječ". „Bog je dobrota, Bog je ljepota, Bog je ljubav“ bile su uvodne riječi ovog zanimljivog predavanja. Ispričao nam je i svoje iskustvo s knjigom pokojnog Tomislava Ivančića „Molitva koja liječi“.

Duša Božja koja je zračila dobrotom

Piše: Lucijana Kožul, Vicepostulatura

Fra Leonardo Rupčić rođen je 29. rujna 1907. u Hardomilju od roditelja Mate i Marije r. Majić. Kršten je 4. listopada 1907. u župi sv. Ante Padovanskog na Humcu pod krsnim imenom Mijo. Kum je bio Marijan Rupčić, a krstio ga je fra Dujo Ostojić. Pučku školu završava u Ljubuškom. Nakon toga se upisuje u širokobriješku franjevačku gimnaziju, kao kandidat za redovništvo i svećeništvo, gdje se školuje od 1920. do 1928. Po završetku gimnazije, upisuje se na Franjevačku bogosloviju u Mostaru gdje ostaje dvije godine nakon čega ga prebacuju na daljnji studij u inozemstvo. Šalju ga u Lille u Francuskoj.

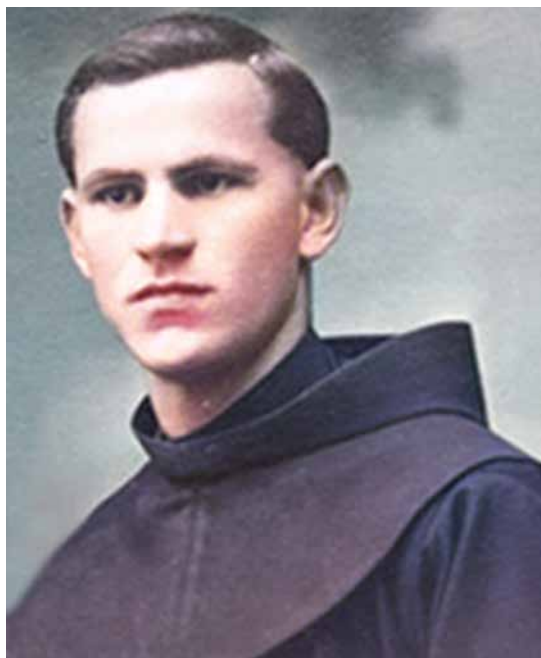
Franjevački habit oblači 29. lipnja 1925. na Humcu. Za svećenika je zaređen 30. kolovoza 1931. u Parizu. Fra Leonardo je bio predviđen za profesorsku službu pa je 1933. poslan na studij u Fribourg u Švicarskoj. U Fribourgu ostaje godinu dana, zatim studij nastavlja u Parizu. 1936. studij nastavlja u Zagrebu. Prije odlaska na studij, odslužio je vojni rok u Mostaru koji je trajao kraće od mjesec dana. 1939. završava studij latinskog i francuskog jezika i započinje službu profesora u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji na Širokom Brijegu.

Dr. fra Andrija Nikić u svojoj knjizi Hercegovački franjevački mučenici (1992.) piše:

„Bio je dobronamjerna, savjestan svećenik, redovnik, čovjek i profesor. Ovčica Božja. Duša Božja koja je samom svojom pojavom zračila dobrotom. Bio je svet, ponizan, uzoran u svemu kolegama i đacima. Kao profesor djelovao je uvjerljivo te su se đaci stidjeli ako ne bi naučili zadanu lekciju.“

U knjizi Istina o ubijenoj Gimnaziji, J. Tomaševića-Koške, učenici su zabilježili sljedeće:

„S fra Leonardom dolazi jedno novo poglavlje u gimnaziju i u samostan.

Prijašnji su (moglo bi se reći uvjetno) konzervativci, a Leonard i mlađi su demokrati. Makar je to bila mala nijansa između jednih i drugih. Poznajem njegove u Hardomilju. On je samo jedno malo popravljeno izdanje Rupčića koji je postao Leonard. Sve je htio savjesno izvršavati. Izgledao je tih i zatvoren, no u razgovoru vrlo blizak čovjek. Svoje dužnosti ne bi zapustio, pa makar kakvo bilo negdje veselje. Što god bi se o njemu reklo malo bi se reklo.“ (V. Og)

„Ja ga promatram u trostrukoj ulozi - profesor, razrednik, odgojitelj (prefekt u konviktu). Kao profesor bio je odlučan u tumačenju, čak se činilo malo spor, no tako je znanje lakše sjelo. I ispitivanje nije bilo temperamentno no predmetno i povezano. Svi bi se osjećali neugodno kada našem fra Leonardu ne bi znali. Ako si "progutao" tu jedinicu žurio bi se brže bolje to ispraviti maltene zbog njega. Kao prefekt u vrijeme učenja došuljao bi se nečujno i ispravljao zadaću u vrijeme dok pi-

šes. Jednom mi reče kada ti jedna riječ ne ide, za kaznu napiši je pedeset puta. 'Tako sam ja radio na Sorboni.'

I ja pred njim napišem pedeset puta "beaucoup". Ako bi se ikome od naših fratara mogla pripisati askeza, onda je to on, jer takvu sliku je pružao: hodao bi k'o na smrt bolestan, pokretima, jedva tihi hod, a držanje kao da ima grčeve. Čak smo mislili da od nečega pati. Inače kao figura bio je lijep muškarac. Znali smo samo za njega da je to utjelovljenje dobrote. Kao razrednik vidio sam da je brinuo o svakom svom đaku, možda malo više o nama konviktovcima, jer nam je bio prvi prefekt." (J. To)

Kad su počele borbe za Široki Brijeg, jedna se skupina fratara od žestine borbi i granatiranja samostana i crkve dan prije sklonila u hidrocentralu. Tu su bili gvardijan fra Andrija Jelčić i još 8 fratara: fra Radoslav Vukšić, fra Fabijan Paponja, fra Bonifacije Majić, fra Leonardo Rupčić, fra Melhior Prlić, fra Fabijan Kordić, fra Miljenko Ivanković i fra Mariofil Sivrić. S tim se fratrima sklonila i nekolicina sjemeništara te stotinjak civila iz okolice samostana. Dan nakon što je u širokobriješkom samostanu ubijeno i spaljeno 12 fratara, ovi fratri iz hidrocentrale, 8. veljače 1945., dolaze na Brijeg. Partizani su ih odmah uhitili i odveli u smjeru Splita. Posljednji put je fra Leonardo viđen na prolazu kroz Zadvarje: na kamionu punom ljudi kroz škure ga je prepoznao njegov đak Tomo Čizmić. Što je bilo nakon toga, nitko ne zna sa sigurnošću, ali najvjerojatnije je ubijen u Zagvozdu.

„Njegov život pretočen je u žrtvu koja obvezuje i potiče na razmišljanje. U hladnom mjesecu veljači potekla je njegova topla krv i izlila se u bespuća tuđe dalmatinske ilovače, dok se njegovi ubojice raspršiše po tajnim skrovištima, opsjedani okrutnošću nekontrolirane savjesti“, piše fra Častimir Majić.

Mostar: Obiteljsko popodne s fra Antom Vučkovićem

„O BOGU, O RODITELJIMA I O DJECI“

Dana 23. veljače 2020. u franjevačkoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru održano je Obiteljsko popodne na temu: „O Bogu, o roditeljima i o djeci“. Susret je organizirala udruga za podršku obitelji Kairos koja djeluje pri Franjevačkom svjetovnom redu u Mostaru. Gost predavač bio je fra Ante Vučković, poznati franjevac iz Splita. Promišljajući o dva teksta iz Lukina Evanđelja (dio kad su sv. Josip i Marija pronašli Isusa među učiteljima u hramu i dio koji govori o opsjednutom padavičaru) fra Ante je govorio o odnosima: roditelja s Bogom, roditelja s djecom i djece s Bogom. Glavna misao, koja bi se iz predavanja mogla izdvojiti, jest da roditelji trebaju imati dobar odnos s Bogom kako bi stvorili uvjete da njihovo dijete kvalitetno gradi svoj odnos s Bogom. Dok su roditelji sudjelovali na predavanju, za djecu su organizirane prigodne aktivnosti. Cjelokupni susret animirali su članovi Franjevačkoga svjetovnoga reda u Mostaru, Frama Mostar, zajednica Totus tuus i Školske sestre franjevske.

Mjesto krštavanja - krstionica

Priredila: Marija Soldo, OFS

Krstionica (lat. baptisterium), u kršćanskim crkvama, mjesto gdje se obavlja obred krštenja. U ranokršćansko doba posebna građevina uz biskupsku crkvu (baziliku) s bazenom za uranjanje krštenika (baptisterij). Od 4. st. nadalje susrećemo posebna zdanja za krštenje, najčešće u blizini glavne crkve. U tim krstionicama (baptisterijima) nalazio se bazen za krsnu vodu, koji je bio smješten u podu, kružna ili višekutna tlocrta, zvan piscina (lat. piscina=riblji bazen), u koji se ulazilo niz tri stepenice. Dubina mu je iznosila 40 - 60 cm tako da je potpuno uranjanje odraslih bilo jedva izvedivo. Smatra se da se krštavalo tako da bi vodom prelili krštenika koji je stajao u vodi i tako bio obavijen „vodenim ogrtačem“.

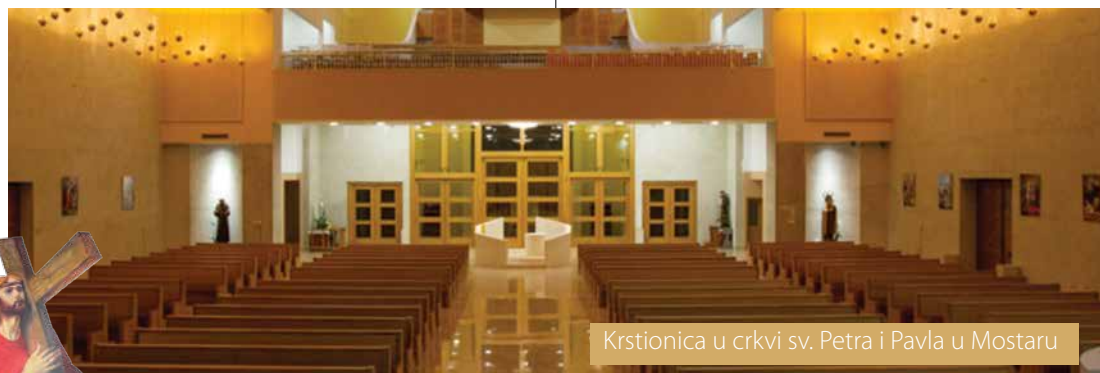
Kad je pri kraju staroga vijeka pravo krštavanja prešlo s biskupa na župnike i kad se povećao broj krštavanja djece, koristila se prenosiva drvena ili kamena posuda ili bure. Od vremena romanike (XII. st.) koriste se kamene krstionice za čuvanje krsne vode u obliku pehara ili kaleža. Zaštićivale su se poklopcima da se spriječi onečišćenje vode, ali i magijske zloupotrebe sa svetim uljima pomiješane krsne vode.

Milanski nadbiskup sv. Karlo Boromejski i od njega nadahnuta milanska pokrajinska sinoda 1576. zahtijeva da katedrale i druge glavnije crkve imaju zasebnu krstionicu, a župske crkve da naprave krsni zdenac lijevo

od ulaza u crkvu. To je za većinu crkava na Zapadu postalo nepisano pravilo.

U prvim desetljećima prošloga stoljeća ponovno su se čuli pozivi za gradnju zasebnih krsnih kapela. Obnovljeni Red vazmenog bdijenja i novi Red krštenja djece i odraslih (1951.) posvješćuje da krštenje treba biti pred zajednicom koja u tome treba sudjelovati. U tom pogledu odvojene su kapele manje prikladne. Prevladano je i smještanje krsnog zdenca u blizini ulaza u crkvu, koji je još služio kao spremište krsne vode. Jedno od znakovitih mjesta za krsne zdence je u blizini ispovjedaonice, budući da po krštenju postajemo mistično tijelo Kristovo, a po ispovijedi preporođeni i očišćeni od grijeha. Povezujući ta dva elementa, vjernik se može s veseljem i radosti približiti oltaru. Krsne obrede treba radije slaviti u prostoru između oltara i okupljene zajednice, pri čemu se za krsnu službu riječi treba služiti ambonom. Sam krsni čin treba izvršiti ispred ambona ili uskrsne svijeće; imajući na pameti različitost crkvenih prostora, nije moguće odrediti točno mjesto. U takvim slučajevima nužni pokretni krsni zdenac u nekim se crkvama može nadomjestiti umjetnički vrijednim krsnim zdencom koji bi imao dotok tople vode. Mogao bi se spojiti i s uskrsnom svijećom čime poprima dodatnu znakovitost.

Izvor: „Uvod u katoličku liturgiju“, Adolf Adam

Krstionica u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru

Željka Hrkać, OFS Široki Brijeg - autorica slike na naslovnici časopisa

Svaka slika svoj izvor nalazi u Bibliji

Zovem se Željka Hrkać. Rođena sam u obitelji Žarka i Luce Lovrić kao sedmo dijete od devetero braće i sestara. Pohađala sam Srednju strukovnu školu, smjer strojarski tehničar, no uvijek je u meni bila prisutna zatomljena kreativnost svakoja-ke vrste.

Izbor Željkinih slika

Iz obiteljskog albuma

Sretno sam udana već 33 godine za divnog muža Zlatana s kojim sam uz Božju volju i blagoslov dobila tri kćeri i trenutno dvoje unučadi zbog čega smo neizmjereno zahvalni Bogu.

Moja najstarija kćer Suzana je također članica mjesnog bratstva.

Crtati i slikati uz duhovne razgovore i razgovore o umjetnosti počela sam prije nekoliko godina intenzivno radeći na izgradnji svojeg talenta kod prijateljice i mentorice Magdalene Džinić Hrkać, magistrice sakralne

umjetnosti.

Svaka slika svoj izvor nalazi u Bibliji, a rađena je u apstraktno-simboličnom izričaju. Tijekom otvaranja talentu i predanju u Njegove ruke, osjetila sam jaki poriv da pristupim u Franjevački svjetovni red i tu sam izrekla svoje „Evo me!“

O slici s naslovnice našeg časopisa kratko mogu kazati da sam zanos i inspiraciju pronašla u promatranju Neba i prirode te povezanosti s meditiranjem i čitanjem Biblije. Poticaj za nastanak ove slike „Dao sam vam Riječ“ došao

je kroz moj san i spoznaje da naš Spasitelj Isus Krist živi. Slika u snu mi je bila toliko upečatljiva da sam je poželjela prenijeti na platno.

Biblija je trajna inspiracija, a posebno su mi poticajne riječi: „Ako je tko žedan, neka dođe k meni; i neka pije tko vjeruje u me!“

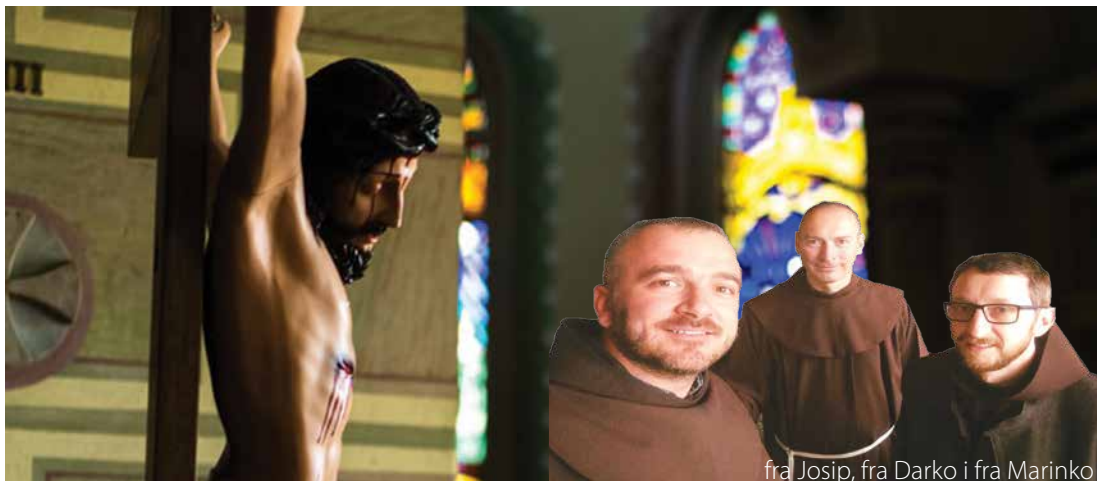
(Iv 7,37)

Priča o e-duhovnim vježbama

Kroz e-duhovne vježbe mnogi su otkrili Božju prisutnost u svome životu

Priredio: fra Josip Vlašić, OFM

fra Josip, fra Darko i fra Marinko

Uželi da vjernicima pomognemo otkriti jedan osobniji i dublji odnos s Gospodinom u veljači 2017. na kapitulu našeg samostanskog bratstva u Pazinu fra Drago, fra Marinko i ja došli smo do ideje da pokrenemo e-duhovne vježbe.

Što bi one bile i kako bi one funkcionirale?

Razmišljali smo kako gotovo svaka osoba ima pametni telefon i kako dosta vremena provede *čepkajući* po njemu odnosno po društvenim mrežama. Zamislili smo da se osobe prijave ukoliko žele da im tijekom nadolazeće korizme na njihove e-mail adrese šaljemo biblijske tekstove s pripadajućim tekstovima

razmatranja koje bismo mi pripremili.

Za pomoć oko pripreme tih tekstova pozvali bismo i fra Darka Te-

perta, fra Željka Barbarića i fra Tomislava Šanka. One koji žele pozvali bi da svaki dan uz poruke pronađu vrijeme za tišinu i da u toj tišini urone u razmatranje Božje riječi. Bili smo hrabri i odlučili predložiti im dnevno barem pola sata za razmatranje. Sve smo domislili i sada je trebalo krenuti u realizaciju. Kako smo to učinili?

Moje srce gori!

I marijanske duhovne vježbe koračala sam s vama, sa svima onima koji su osjetili želju i potrebu za duhovnom snagom u ovim vrućim ljetnim...

Marija Zelenika, Široki Brijeg

Otvorili smo facebook stranicu s imenom **E-duhovne vježbe** i na njoj smo objavili

svoj naum te smo pozvali ljude da se prijave ukoliko kroz korizmu svakodnevno žele primati naša razmatranja.

Puno nam je svojim savjetima pomogao brat Vlado Rosančić, član OFS-a Zagreb-Dubrava i brat našeg fra Nikole Rosančića. Upoznao nas je s online platformama koje možemo koristiti za prikupljanje prijava i slanje velikih grupnih mailova. To je bilo spasonosno, inače bismo zbog velikog broja prijavljenih došli do kolapsa! Očekivali smo od 100 do maksimalno 1000 prijava, a za te naše prve e-duhovne vježbe kroz korizmu 2017. prijavilo se oko 12 500 osoba. Bilo je to veliko iznenađenje za nas, ali i izazov za veliku odgovornost. Nedugo nakon naše prve objave počeli su nas tražiti mediji i pisati o našem projektu. Zahvaljujući njima imali smo besplatnu reklamu i dosta ljudi je čulo za e-du-

hovne vježbe.

Uz završetak tih prvih e-duhovnih vježbi zatražili smo od sudionika da nam pošalju svoj osvrt. Bili smo dirnuti vidjevši što je sve Gospodin učinio u životima mnogih. Osobito nam je bilo drago čitati da su neki, čija se vjera ohladila i koji ne žive sakramentalnim životom, kroz e-duhovne vježbe otkrili Božju prisutnost u svome životu i ponovno počeli moliti ili su nakon dugo vremena odlučili poći na ispovijed.

Neki su uspjeli napraviti prvi korak u rješavanju narušenih odnosa u braku ili obitelji. Meni osobno je možda najdirljivije bilo čitati pismo jednog gospodina koji se javio s mail-adrese svoje supruge koja je bolovala od teške bolesti i koja je pred kraj duhovnih vježbi preminula. Radilo se o mladoj osobi. Zahvalio nam je što smo njegovoj pokojnoj supruzi pomogli da se uz razmatranja pripravi za svoju smrt i da svoju bol sjedini s Isusovim trpljenjem.

Zahvalni Bogu za nadahnuće i za dobre plodove prvih e-duhovnih vježbi, zajedno s našim suradnicima odlučili smo razvijati ovaj mali evangelizacijski projekt. Prvi korak bio je izrada web-stranice **www.eduhovnevjezbe.hr** preko koje bismo najavljivali pojedine turnuse duhovnih vježbi i na kojoj bi se ljudi prijavljivali na njih.

Potom smo počeli planirati izradu i razvoj mobilne aplikacije. I to smo uz pomoć mnogih dobročinitelja i naših programera: Pere Ćurkovića i Vlade Rosančića uspješno realizirati te od korizme

Regionalni susret u Međugorju

2019. e-duhovne vježbe nudimo i na aplikaciji koja nosi isto ime.

U trenutku kada ovo pišem više od 38 000 osoba je preuzelo našu aplikaciju na svoje mobitele ili tablete. Osim razmatranja za pojedine turnuse duhovnih vježbi, na aplikaciji nudimo i svakodnevno kratko razmatranje uz evanđelje dana kroz rubriku simpatičnog imena **Efa riječi**. Ako te zanima što je to Efa

Zahvalna sam Bogu što se poslužio ovim fratrima

Za e-duhovne vježbe čula sam preko internetske društvene mreže. Nisam se mislila niti jedne sekunde oko toga hoću li se prijaviti nego sam...

s. Marijana Bošnjak, Međugorje

riječi i što znači riječ Efa, pozivam te da to potražiš na našoj aplikaciji.

Nakon što instaliraš aplikaciju i na njoj kreiraš svoj profil uđi u rubriku **Efa riječi** te u gornjem desnom kutku pro-

nađi jedan maleni kružić u kojem se nalazi slovo i. Tu ćeš pronaći lijepo objašnjenje. Želeći ponuditi sudionicima i priliku za susret uživo, odlučili smo povremeno organizirati regionalne susrete. Do

Tri sestre zajedno u e-duhovnim vježbama!

Naša mala zajednica na službi u Bjelovarsko-križevačkoj biskupiji obaviještena od prijateljice (s. Jacinta i gđja. Katarina) o pripremi...

s. M. Tarzicija, s. M. Edith i s. M. Stanka, Družba sestara naše Gospe

sada smo ih imali jedanaest a održani su u Zagrebu, Međugorju, Mariji Bistrici, Trsatu (Rijeka), Splitu, Našicama, Osijeku i Pazinu. No, nismo stali na tome.

U pripremi su i višednevne duhovne vježbe koje će se prvi put, ako Bog da, održati u Kući susreta Tabor u Samoboru.

Zlatni pir Stjepana i Ruže Markota

Dana 2. veljače 2020. u crkvi Bezgrešnog začetca BDM u Posušju proslavili su pedeset godina braka Stjepan Markota i Ruža r. Markota. Ruža je članica bratstva Franjevačkog svjetovnog reda Posušje.

Misno slavlje predvodio je župnik župe Posušje fra Mladen Vukšić. U misnome slavlju, uz zajedništvo svoje obitelji: sina Jerke, nevjeste Franke, kćeri Mare, zeta Vjekoslava te unučadi Klare, Marte, Ivana i Luke, zahvalili su Bogu za pedeset godina bračne vjernosti.

Vjenčali su se 2. veljače 1970. pred fra Jozom Pejićem u crkvi sv. Ivana Krstitelja u Rakitnu. Na misi zahvalnici zaželjeli smo im još mnogo lijepih dana u zajedništvu. Nakon svete

mise nastavljeno je druženje u zajedništvu obitelji i prijatelja.

Neka ih u životu i dalje prati Božji blagoslov!

Vjenčali su se...

Ivana Ivanković, članica bratstva OFS-a Kočerin i Stipe Mikulić vjenčali su se 28. prosinca 2019. u crkvi sv. Petra i Pavla na Kočerinu. Svetu misu i obred vjenčanja predvodio je fra Velimir Mandić.

Prinove u našim obiteljima

Mario i Antonija Stojanovski, članovi bratstva OFS-a Mostar dobili su malu **Ritu** 28. 12. 2019. Rita je krštena 25. 1. 2020., a krstio ju je fra Bože Milić u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru.

Iva je prvo dijete Marije (OFS Široki Brijeg) i Marina Mandića. Iva je rođena 3. 7. 2019., a krstio ju je širokobriješki gvardijan fra Ivan Marić.

Sara Soldo je prvo dijete Tomislava i Mateje (OFS Široki Brijeg). Rodila se 7. veljače 2020. Krštena je 21. 3. 2020. u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije na Širokom Brijegu. Krstitelj je bio fra Jozo Hrkać.

David je drugo dijete Dijane i Ivce Majića. Dijana je članica mjesnog bratstva Drinovci.

Granica ljubavi je beskraj

U organizaciji Udruge za podršku obitelji KAIROS i Franjevačkog svjetovnog reda Mostar održano je 26. siječnja još jedno „Obiteljsko popodne“. Gost predavač bio je pater Ike Mandurić.

Za sudjelovanje na susretu prijavilo se preko 90 bračnih parova i oko 130 djece. Predavanje je podijeljeno na dva dijela: „Poštovanje je preduvjet ljubavi“ i „Ljubav je punina ljudskih odnosa.“

Pater Ike je na početku podsjetio bračne parove na dan vjenčanja kad su se zavjetovali riječima: „...ljubit ću te i poštovati u sve dane života svoga.“ Naglasio je da je poštovanje pomalo zanemareno u odnosu na ljubav. Dok možemo naći veliki broj pjesama i filmova posvećenih ljubavi, ali nećemo naći ni jedan posvećen poštovanju. Poštovanje pokazujemo kad se stavljamo u službu identiteta druge osobe i oslušujemo njihovu narav, sklonosti i osobine ne pokušavajući mijenjati ono što je Bog ugradio u pojedinu osobu, pa bio on flegmatik, kolerik ili nešto treće. A to često nije lako jer traži poniznost i budnost, mudrost da razlikujemo mane (naučeno ponašanje koje trebamo korigirati ako je negativno) i osobnost. U obiteljima gdje je prisutna ljubav i poštovanje, sve drugo funkcionira. Ako imamo ljubav bez poštovanja, tu nastaju problemi. Pater Ike objasnio je to na šaljivi način na temelju iskustava iz vlastite obitelji, kao i drugih tipičnih hercegovačkih obitelji, gdje se članovi drže skupa, umri

bi jedni za druge, ali ne daju jedni drugima disati. Poštovanje je ono što omogućava ljubavi da se razvija i slobodno teče.

Sam Isus nam je dao novu zapovijed: „Ljubite jedni druge kao što sam ja vas ljubio.“ To znači budi spreman umrijeti za drugoga, budi spreman odustati od sebe, od svojih prohtjeva, prava i privilegija, odustati od svoje komotnosti. Ali čak i nakon što nam je zapovjedio, Bog poštuje našu slobodnu volju da ne poštujemo Njegove zapovijedi. Ljubav je nešto što se samo po sebi ne može zapovjediti. Ne možeš nekome jednostavno narediti da te voli. Ali Isus nam ovom zapovijedi želi pokazati, da je ljubav već utisnuta u naše srce.

Bog je ljubav, a mi smo stvoreni na sliku Božju. To je ono što se nalazi u nama, naš identitet i nema sretnih ljudi koji ne ljube. U nama svima postoji potencijal da budemo spremni razdati se za druga. Sv. Ignacije kaže: „Ljubav se komunicira i djelima i riječima, ali više djelima.“ Premda je bitno da ne zaboravimo pohvaliti i spominjati dobra koja drugi čine za nas, bitno je da i uzvratimo dobrim djelima. Potrebno je unijeti emocije ljubavi u svaki segment našeg života. Pa i u neke svakodnevne stvari kao što je skuhati ručak ili popraviti nešto u kući. Prava ljubav uvijek teži dati i više nego što može, ne postavlja granice.

Granica ljubavi je beskraj.

Za vrijeme predavanja članovi zajednice *Totus tuus* i Frame Mostar čuvali su djecu.

Mara Kozina ud. Ivana – lće s Ligata – župa Humac (1933. – 2019.)

Ljubila je Krista u svoj jednostavnosti i tišini koja odjekuje

Piše: fra Dane Karačić, OFM

Humac, brežuljak s blagim padinama na periferiji Ljubuškoga.

Tu su fratri, kad je samostan na Širokome Brijegu postao pretijesan za sve ustanove (Uprava Kustodije, uprava samostana, sjemenište, novicijat, gimnazija...) koje su bile nužne za život tadašnje Kustodije, u drugoj polovici XIX. stoljeća, počeli graditi novi samostan. Samostan i crkva, posvećeni svetom Anti Padovanskom, građeni su etapno; ovisno o sredstvima koja su pristizala, najviše od prošnje, odnosno milostinje koju su fratri skupljali po Europi. Ubrzo je Humac, sa svojim samostanom i crkvom svetoga Ante, postao duhovno, kulturno i uzgojno središte ljubuškoga kraja i cijele Nahije, najplodnijeg dijela, u to vrijeme krajnje siromašne, Hercegovine.

U samostanu je, odmah po izgradnji istočnoga krila, smješten novicijat u kojem mladići, kandidati za franjevački red, poslije redovničkoga oblačenja započinju prvu godinu formacije. U njemu se, s određenim prekidima

koji su uzrokovani vanjskim okolnostima, novicijat Hercegovačke franjevačke provincije nalazi i da-

nas. Treba zabilježiti i to da je u samostanu na Humcu osnovan prvi muzej u Bosni i Hercegovini (1844.)

Na Humcu je i pisac ovih redaka, nakon završene Klasične gimnazije u Visokom 1963. obukao franjevački habit i tu započeo život na način kako je to zamislio sveti Franjo. Tijekom prvih godina studija bogoslovije ljetne raspuste, mi tadašnji studenti bogoslovije, također, smo provodili u samostanu na Humcu. Bijahu to nezaboravni dani. Stoga Humac ima posebno mjesto u životu i sjećanjima svakoga hercegovačkoga fratra.

Kao svećenik i fratar punih jedanaest godina djelovao sam na Humcu, gotovo cijelo vrijeme kao gvardijan i župnik. Kroz taj dugi vremenski period cijelim svojim bićem zdušno sam radio i na duhovnom i materijalnom polju u toj velikoj i prostranoj samostanskoj župi, pa sam do srži upoznao i istinski zavolio i Humac i sve njegove župljane, a i oni su voljeli svoj Humac, sa samostanom i svetištem svetoga Ante, kao i fratre koji su u njima djelovali. Ostaje to duboko usađeno u sjećanje. Taj vremenski period je nezaboravan pa i onda kada nas životni putovi odvedu na druge strane i nove dužnosti. Posebno su Humčanima bili simpatični „pratrići“, kako su oni nazivali franjevačke novake koji su na Humcu započinjali svoje pripreme za kasniji franjevački život i razne službe u Crkvi.

Kad je u II. svjetskome ratu samostan teško oštećen, a jedan dio i spaljen i kada su komunističke vlasti zabranile novicijat na Humcu, kao i sve uzgojne zavode u cijeloj Hercegovini, mnogi Humčani, posebno oni čije su kuće blizu samostana, govorili su mi kako su im najviše, uza sve tragične događaje i druge nedaće, nedostajali „pratrići“, njihovo služenje u crkvi i njihovo zajedničko moljenje krunice za popodnevnih šetnja. Ponovno otvaranje Novicijata i dolazak „pratrića“ 60-ih godina prošloga stoljeća mnogima su, prema svjedočenju starijih ljudi i žena, oči prosuzile suzama radosnicama. Humac je oživio, kao da se probudio iz dugotrajnog sna. Nove, svježije mladice sinova svetoga Franje budile su nadu u bolju budućnost.

Premda je prošlo više od 30 godina kako sam otišao s Humca i danas su i Humac i Humčani živo prisutni u mojim najljepšim sjećanjima. Vrijedni su to ljudi, iskreno vole svoje fratre, druželjubivi, osjećajni, gostoljubivi, a mnogi i iskreno pobožni. Ponosni na svoj samostan i svetište svetoga

Ante. Stoga sam odlučio u časopisu Franjinim stopama zabilježiti, premda sjećanja neminovno blijede, barem neke svijetle primjere tadašnjih članova Trećega reda sv. Franje s Humca.

Prije otprilike šest mjeseci umrla je Mara Kozina ud. Ivana-Iće iz Hrašljana, zaseok Ligat, članica FSR-a od svoje mladosti. Bijaše to herojska žena i majka, ona vrsna žena iz Svetoga pisma, koja je živjela franjevačku karizmu cijelim svojim bićem tijekom cijeloga svoga života. Jednostavna, ponizna, razumna i mudra. Nada sve pobožna. Blage naravi, ali je znala biti i odlučna kada je to trebalo. Sve je to prenosila, kako samo majka puna ljubavi i bogobožnosti zna, na cijelu svoju obitelj. Zapravo, Mara je bila blagoslov ne samo za svoje najbliže nego za sve one koji su imali priliku poblježe je upoznati. Bila je spremna odreći se i onoga što joj po naravi stvari pripada samo da bi bio mir, da ne bi bilo svađe, zavade i netrpeljivosti, bilo da se radilo o vlastitoj obitelji ili o susjedstvu. To mogu i sam potvrditi jer sam sve to iskusio godinama djelujući pastoralno kao gvardijan i župnik na Humcu, a i kroz mnoge godine poslije službe na Humcu ostao sam duhovno povezan sa svim članovima njezine obitelji i nakon njezine blage smrti u Gospodinu prošle godine u rujnu.

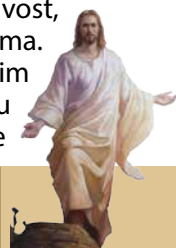
Mara je rođena u Hardomilju u tradicionalnoj katoličkoj obitelji Boras, od oca Mar-ka i majke Janje r. Ereš, kao

drugo dijete od njih šestero. Majka joj je umrla kad je imala samo 43 godine, a Mara 17. U obitelji u kojoj je rođena i proživjela svoje djetinjstvo i mladost, poprimila je sve one kreposti i kršćanske vrline koje će je resiti kroz cijeli život. Njezina najmlađa sestra Štefica odlučila je poći u samostan i uzela je redovničko ime s. Janja (ime pokojne joj majke) u samostanu Školskih sestara franjevki u Bijelom Polju. Danas je to ugledna i cijenjena časna sestra koja je ostavila duboki trag u životu i radu naših časnih sestara iz Bijeloga Polja.

1956. Mara se udaje, u isto tako tradicionalnu katoličku obitelj, na Ligat, zaseok sela Hrašljani, za Ivana Kozinu, zvanog Iće. Radilo se o iznimno karakternom mladiću, kasnije zre- lom čovjeku, vjernom mužu i brižnom ocu. Imao sam priliku dobro ga upoznati i uvjerenja sam da se rijetko susreću takvi ljudi: čvrstih načela, nepokolebljivih kršćanskih uvjerenja, ozbiljan, radin, sav posvećen svojoj obitelji kojoj je duboko usadio istinske kršćanske vrijednosti.

Iće i Mara rodili su petero djece, jedno umrlo u dječjoj dobi. U ljubavi i slozi, s velikim radom i zalaganjem podizali su svoju djecu usađujući u njih sve one kreposti koje su i sami posjedovali: jednostavnost, poniznost, marljivost, ljubav prema Bogu, svome narodu i svim ljudima. Posebno su bili privrženi Crkvi, fratrima i časnim sestrama. Nedjeljna misa bila je svetinja jer su znali da je sveta misa izvorište svih kreposti koje

bi trebale resiti svakoga kršćanina. Tu nije bilo kompromisa. Oni su to živjeli iz dana u dan i to su htjeli prenijeti na svoju djecu. I uspjeli su. Jedna zgodna će nam to najbolje ilustrirati: Kad su počela ukazanja Gospe u Međugorju njihova djeca su vrlo rado išli na večernju misu u Međugorje. Međutim roditelji su im rekli: „Naša obiteljska misa je u Ljubuškom u crkvi sv. Kate i tu se na misu ide svake nedjelje, a ako stignete poslije podne ići i u Međugorje slobodno idite!“ Zdrava obiteljska pobožnost. Danas njihova djeca imaju svoje obitelji i svoj život koji je duboko prožet onim što su im njihovi roditelji ostavili u neprolaznu duhovnu baštinu.

Iće, 1965. godine, poput mnogih mladih ljudi u to vrijeme, odlazi na privremeni rad u Njemačku. Mara ostaje sama s djecom, koju je trebalo odgajati i školovati i još k tome fizički raditi na obiteljskom posjedu. Iće se ozbiljno razbolio 1979. kada operira srčane zaliske u Munchenu. Početkom 1988. ponovno je operirao srce u Zagrebu, ali operativni zahvat nije uspio i Iće je umro na Veliki četvrtak 1988. Dakle, u toj 1988. godini Mari je umro muž Iće, dvije se kćeri Zlata i Zdravka-Dijana udale (sin Tomislav se ranije oženio s Ljiljom Sušac iz Cerna) i najmlađa Zdenka otišla u samostan ŠSF u Bijelom Polju. Danas s. Zdenka obnaša službu provincijalke sestara iz Bijeloga Polja. Troje od četvero njihove djece završili su fakultete, i to sve u roku, što je bila osobita

radost i ponos njihovu pokojnom ocu Ići. Njihova djeca su im podarila 11 unučadi, a najmlađa kći, danas s. Zdenka odabrala je duhovno zvanje. Punina života. Bog nagrađuje sve one koji su mu vjerni.

Mnogo puta sam bio gost u obitelji Iće i Mare Kozina i njihove djece. Bili su izvanredno gostoljubivi, radosni što mogu ugostiti fratra. Naši razgovori su bili uglavnom duhovne naravi, tako da sam se ja osjećao vrlo ugodno u jednoj takvoj obitelji, a i oni su mene voljeli gotovo kao domaće čeljade. Bili smo i više nego prijatelji i tako je ostalo do dana današnjega.

Premda bih o pokojnoj Mari mogao pisati na dugo i široko i opet ne bih sve zabilježio iz njezina prebogata duhovnoga života i franjevačke karizme koja ju je resila, čini mi se da je to najbolje i najautentičnije učinila njezina unuka Marija povodom Marine smrti. Njezin osvrt donosim onako kako ga je ona napisala, ništa ne dodajući i ne oduzimajući.

Uranu zoru dvadesetčetvrtoga dana mjeseca rujna (2019.) moja baka Mara rodila se za vječnost. Dok se sve još budilo, ona je svojim posljednjim izdahom udahnula život koji ne prolazi. Od početka zemaljskoga života koji je živjela sasvim jednostavno i u skrovitosti, željela je samo jedno, bez straha se susresti s Bogom na kraju svoga života. Njezin posljednji dah u meni je budio spoznaju da je uspjela i da je svaki njezin strpljivi križ zadio bio potpuni smisao. Moja je Marica, kako sam je od dragosti zvala, živjela za Nebo i sve što je ovdje činila bilo je njezino svjedočanstvo za Gospodina.

Na starome brdu Hardomilja dalekoga 13. svibnja 1933. započeo je njezin život, život pravih vrijednosti. Tu je naučila moliti, živjeti za druge i bezuvjetno ljubiti. Ljubav prema njenom Hardomilju i njenim Borasima bila je upečatljiva i u njezinim posljednjim danima života. No, Bog je htio da u mome djedu Ivanu pronađe srodnu dušu te zavoli Ligat i svoje Kozine (Kovače). Ni rana smrt njezine majke, ni smrt prvorodene kćerkice baku nije obeshrabrila niti joj vjeru umanjila. Vjerovala je Gospodinu i Njegova joj je blizina davala potrebnu snagu. Dok je moj pokojni djed hranio obitelj iz daleke Njemačke, baka Mara je svoju djecu

s ljubavlju odgajala i s Isusom upoznavala. To je nastavila i nakon djedove teške bolesti i prerane smrti vjerujući da svakom strpljivo prihvaćenom patnjom pomaže samom Gospodinu na Križnom putu. Njezinu životnu Golgotu osjećalo je cijelo tijelo uključujući i njezine ruke koje se nisu susprezale ni od teških poslova koje (i u našim krajevima) redovito obavljaju muškarci. Tome su svjedočili žuljeviti težački dlanovi. Ipak, liječili su ih dječji zagrljaji, poljupci njezine unučadi i zrnca krunice. Sklopljene ruke, prstima isprepletene krunica, izlizane stranice njezinih molitvenika učile su me smislu života. Njezin život govorio je o njezinoj posebnosti. Ljubila je Krista u svojoj jednostavnosti i tišini koja odjekuje. Dani proživljeni s ljubavlju i žrtvom, postom i molitvom usmjeravali su je prema Smislu kojemu je težila. Zahvalna Gospodinu na svemu što je doživjela u kršćanskoj je nadi odgajala sve oko sebe. Nesebičnošću koja zaboravlja sebe i ne gleda oholo na se 'umrla je' puno prije zadnjeg izdisaja.

Odrastanje uz bakine molitve i blagoslove, uz njezine mudre savjete, velika je milost. Kroz moj život ona je bila moj Šimun Cirenac. I kad ju je prije nekoliko godina počela svladavati starost, kad joj je bolest htjela oduzeti sjećanja na cijeli njezin život i samu sebe ona nije zaboravila Isusa, njegovo sveto milosrđe i Ime. Do njezine posljednje ovozemaljske zore, kada je glas posve zamirao, s njezinih se usana iščitavala istina koja ju je cijeloga života nosila: „Isus, ime najveće“. Znala je dobro u čemu je smisao ljudskog postojanja. I da nije tragedija kad, istrošen od godina i ljubavi, zaboraviš slijediti 'vremensku crtu' već ne znati tko si, za što živiš i kamo ideš, a da ti po ljudsku ništa nije.

Zahvalna sam Gospodinu što me je blagoslovio imenom moje bake Mare, što je meni dopustio učiti iz njezinih djela i života, dopustio mi da ga prepoznam u sjaju njezinih očiju, osmijehu, poljupcu i zagrljaju. Zahvalna sam Bogu što sam joj u njezinim posljednjim danima mogla uzvratiti dužnom pažnjom: što sam joj mogla tepati, njegovati je i ljubiti kao što je ona nekoć mene. Živjet ću sa sjećanjem na njezine vesele oči, na najukusniji kruh bake Mare, na njezin radio koji je poznao samo 'valove mira' i sa željom da postanem nalik njoj, mojoj Marici, koja je cijeli život u Krista bila zagledana. Dok joj tijelo spokojno počiva pod hrasto-

vim krošnjama našega groblja, duša joj je pro našla put do Gospodina. I svjetlost vječna neka joj svijetli! (Marija Kozina, Ligat)

I majući na umu sve što je u ovomu prilogu rečeno o pok. Mari postaju mi posve razumljive riječi velikoga teologa i učitelja duhovnosti dr. Tomislava Ivančića. Naime, osamdesetih godina dr. Ivančić je na Humcu držao seminar o molitvi, posebno o obiteljskoj molitvi. Fra Tomislav Pervan, koji je organizirao taj tečaj, odveo ga je u Marinu obitelj da čuje kako jedna obitelj u Hercegovini moli. Dr. Ivančić mi je poslije toga, šetajući našom baščom na Humcu, rekao da nikada nije doživio tako prirodnu, iskrenu i pobožnu molitvu kao te večeri u obitelji lće i Mare Kozina.

Neka ovaj skromni prilog bude ujedno i zahvala toj obitelji, Mari posebno, za sve dobro koje su učinili, u duhu svetoga Franje, ljubeći Krista iznad svega, njegovu Crkvu, nas sinove i kćeri svetoga Franje i sve ljude dobre volje.

Eugenio Zolli - akademik i židovski obraćenik

Piše: Josipa Vukoja, OFS

Eugenio Zolli svjetovni je franjevac bratstva u Rimu. Pripadao je židovskoj vjeri. Rođen je 17. rujna 1881. u Brodyju u Galiciji, danas regiji na jugoistoku Poljske, a u to vrijeme dijelu Austro-ugarskog carstva. Dobio je ime Israel. Bio je najmlađi od petero djece. Otac je bio vlasnik tvornice svilom i obitelj je bila dobrostojeća. Godine 1888. car je odlučio nacionalizirati sav posao koji je pripadao strancima. Tako je Zollerova tvornica bila zaplijenjena bez financijske nadoknade. Život obitelji se znatno pojednostavio, a najstariji sinovi su se morali odseliti i pronaći posao.

1904. Israel odlazi na studij, najprije u Beč, a zatim u Firenzu, te tako napušta svoju obitelj koju više nikad neće vidjeti. Dok je studirao

podučavao je druge kako bi pomogao svojoj obitelji, a u isto je vrijeme pohađao studij kako bi postao rabin, što je njegova majka uvijek priželjkivala. 1913. imenovan je zamjenikom rabina Trsta, a kasnije i glavnim gradskim rabinom. Oženio se Adelom Litwak, galicijskom Židovkom, s kojom je imao jednu kćer, Doru. Adela umire 1917., a Israel se 1920. ponovno oženio. Njegova druga supruga Emma Majonica rodila mu je drugu kćer Miriam.

Od 1918. do 1938. živeći u Trstu, poučavao je hebrejski i antičke semitske jezike na Sveučilištu u Padovi. Također, pohađao je predavanja o Novom i Starom zavjetu te se na taj način upoznao s osobom Isusa Krista i njegovim učenjem.

Zapanjujuća podudarnost između priče o Kristovom životu u evanđelju i Sluzi patniku, kojega je prorok Izaija opisao osam stoljeća prije Njegova dolaska, rodio je u Zolleru sumnju da se ovo proročanstvo doista i ostvarilo u Isusu. Zoller je bio intelektualno uvjeren, ali još nije imao vjeru. Vjera je bila milost koju je primio sedam godina kasnije.

Već 1930-ih došlo je do kampanje protiv Židova i diskriminirajućih zakona protiv njih, a 1943. započela je primjena politike istrebljenja židovske rase u Italiji. Kao glavni rabin u Rimu, Israel je pokušavao pomoći Židovima na sve načine, a uspio je doći i u Vatikan i zatražiti pomoć od Pape. Kada je naređena deportacija svih Židova u Italiji, trudio se uvjeriti Židove da se rasprše kako bi izbjegli deportaciju. Tada je i papa Pio XII. naredio rimskom kleru

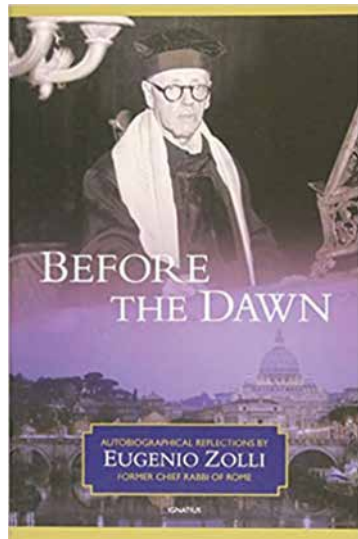
da otvore svoja utočišta kako bi primili Židove koji bi se tamo htjeli skloniti. Israel se devet mjeseci skrivao kod kršćanskih prijatelja svoje kćeri Dore i tako uspio pobjeći Gestapu.

Napokon, 4. lipnja 1944. američke snage su oslobodile Rim. Kao glavni rabin Rima, tijekom svečanosti Dana pomirenja, u listopadu 1944., Israel je predvodio molitve Velikog oprostata u rimskoj sinagogi. Nakon svečanosti zapisao je sljedeće:

„Odjednom, vidio sam očima uma veliku livadu i posred zelene trave stajao je Isus, odjeven u bijelu haljinu... Na taj prizor osjetio sam veliki unutarnji mir i iz dubine svoga srca čuo sam riječi: 'Ovdje si posljednji put. Od sada ćeš mene slijediti.' Primio sam te riječi spokojno i moje je srce odmah odgovorilo: 'Neka tako bude, tako mora biti.' Sat vremena kasnije, nakon večere, u mojoj sobi žena mi je rekla: 'Danas, dok si stajao ispred Luka Tore, učinilo mi se da je bijeli lik Isusa stavio ruke na tebe, kao da te blagoslivlja.' Bio sam zabezeknut. U tom me trenutku naša kćer Miriam, koja je bila u sobi i nije ništa čula, dozvala da mi kaže: 'Usred si razgovora o Isusu Kristu. Znaš, tata, ove večeri sam u snu vidjela velikog Isusa, potpuno u bijelom.' Poželio sam im laku noć i bez teškoća nastavio razmišljati o čudesnim podudarnostima ovih događaja.“

Nekoliko dana kasnije Israel je odstupio s dužnosti glavnog rabina i potražio

svećenika kako bi upotpunio svoje znanje o vjeri. Uskoro, 13. veljače 1945., primio je sakrament krštenja, a za svoje kršćansko ime odabrao Eugenio, kao znak zahvalnosti papi Piju XII. zbog njegove odluke da zaštititi Židove tijekom rata. S njim je krštenje primila i njegova supruga Emma, koja je svome prvom imenu dodala ime Marija. Njihova kćer Miriam slijedila je svoje roditelje nakon godine dana osobnog preispitivanja.

U svojoj 65. godini života Eugenio se odjednom našao suočen s financijskim problemima, počevši s uzdržavanjem svoje obitelji. Sve do tada je živio od naknada koje je dobivao kao rabin ili profesor. Intervencijom Svetoga Oca, Eugenio Zolli imenovan je profesorom na Papinskom biblijskom institutu.

3. listopada 1946. ušao je u Treći red sv. Franje, čije je značajno obilježje evanđeosko siromaštvo koje

žive laici u svijetu.

U siječnju 1956. obolio je od upale pluća, a i njegova žena Emma također je bila bolesna i stara. Tjedan dana prije smrti povjerio se jednoj časnoj sestri koja se za njega skrbrila:

„Umrijet ću prvog petka u mjesecu, u tri sata poslijepodne, baš poput našeg Gospodina.“

U petak, 2. ožujka, ujutro, primio je svetu pričest. Upavši u komu oko podne, u tri sata poslijepodne, Eugenio Zolli je predao svoju dušu Bogu. Imao je 74 godine.

Nakon obraćenja, Zolli je u intervjuu upitan zašto se "odrekao sinagoge za Crkvu". Odgovorio je:

„Ali ja nisam odustao. Kršćanstvo je dovršenje ili kruna sinagoge. Jer, sinagoga je bila obećanje, a kršćanstvo je ispunjenje tog obećanja. Sinagoga je ukazala na kršćanstvo: kršćanstvo pretpostavlja sinagogu. Dakle, vidite, jedno ne može postojati bez drugog. Ono u što sam se pretvorio bilo je živo kršćanstvo.“

Kada se polemika oko njegovog obraćenja smirila, Zollijev život i spisi nisu stekli široku pažnju. Njegov život i djelo bili su zanemareni i bio je zaboravljen sve dok njegova autobiografija „Pred zoru“ nije objavljena na talijanskom jeziku i postala bestseller.

To je potaknulo novo zanimanje i istraživanje o njegovom životu.

Iz života mjesnih bratstava OFS-a Hercegovine

Privedila: Josipa Vukoja, OFS

2. siječnja 2020.

OFS Klobuk: Mjesečna skupština bratstva. Predavanje duh. asistenta fra Roberta Jolića.

3. siječnja

OFS Posušje: Mjesečni susret bratstva. Tema: Čestitke povodom Božića i Nove godine.

5. siječnja

OFS Široki Brijeg: Mjesečna skupština bratstva nakon pučke svete mise na kojoj su čitana izvješća o radu sekcija, blagajne, uredništva časopisa Franjinim stopama, a fra Dane se osvrnuo na protekli period i planove za naredni period.

7. siječnja

OFS Čerin: Mjesečna skupština bratstva. Tema: Idi i popravi moju Crkvu. Susret animirala ministra Marijana.

9. siječnja

OFS Veljaci: Mjesečna skupština bratstva;

OFS Gradnići: Susret bratstva.

13. siječnja

OFS Kočerin: Mjesečna skupština bratstva. Ministra Ana govorila na temu: Komunikacija u bratstvu;

OFS Gradnići: Prva večer tribine za mlade gost predavač dr. med. Asja Palinić Cvitanović, tema: Kako ostati svoj u društvu i reći ne;

OFS Mostar: Mjesečna

skupština bratstva. Darivanje onih za koje smo molili kroz došašće, neformalno druženje u bratstvu.

14. siječnja

OFS Međugorje: Mjesečna skupština bratstva. Tema: Navještenje Marijino i navještenje Zaharijino.

Rad po grupama i oslikavanje ovih biblijskih tekstova; **OFS Vitina:** Molitveni susret bratstva. Molitva za jedinstvo kršćana, animator fra Željko Grubišić;

OFS Čitluk: Mjesečna skupština bratstva. Fra Miro Šego je govorio na temu: Posebnost franjevačke duhovnosti;

OFS Široki Brijeg: Sastanak početne formacije;

OFS Humac: Susret za novake i trajno zavjetovane.

15. siječnja

OFS Gradnići: U organizaciji OFS-a održana tribina Strpljenje kao vrlina u odnosima suvremenih obitelji. Sudjelovali i članovi mjesnih bratstava Veljaci, Međugorje; **OFS Gorica:** Molitveni susret bratstva.

19. siječnja

OFS Veljaci: Hodočašće s Framom na Podbrdo. Molili na nakanu za jedinstvo kršćana.

20. siječnja

OFS Kočerin: Susret privremeno zavjetovanih članova.

21. siječnja

OFS Međugorje: Zajednički odlazak bratstva na Podbrdo;

OFS Čitluk: Tjedni susret bratstva. Rad po skupinama. Poticaji: iz članka 13 i 19 Pravila OFS-a;

OFS Humac: Mjesečna skupština bratstva. Tema: Saziv Izbornog kapitula – izlaganje fra Tomislav;

OFS Mostar: Susret novaka i simpatizera;

OFS Čerin: Molitveni susret u čast sv. Janji.

22. siječnja

OFS Klobuk: Molitveni susret bratstva;

OFS Gradnići: Molitveni susret bratstva.

23. siječnja

OFS Veljaci: Sveta misa za pokojnu sestru Nedjeljku Šiljeg.

24. do 26. siječnja

OFS Međugorje: Duhovna obnova bratstva u Karmelu sv. Ilije na Buškom jezeru.

26. siječnja

OFS Široki Brijeg: Sveta misa za pokojne članove bratstva;

OFS Ružići: Obred primanja u bratstvo i polaganja trajnih zavjeta;

OFS Mostar: Obiteljski susreti. Gost predavač pater Ike Mandurić. Tema: Poštovanje je preduvjet ljubavi i ljubav je punina obiteljskih odnosa.

27. siječnja

OFS Kočerin: Susret simpatizera;

OFS Mostar: Cjelonočno klanjanje Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu.

28. siječnja

OFS Međugorje: Susret članova u novicijatu; **OFS Vitina:** Mjesečna skupština bratstva. Tema: Toma Akvinski, animator fra Željko Grubišić; **OFS Čitluk:** Molitveni susret bratstva.

29. siječnja

OFS Mostar: Sv. misa za pokojne članove OFS-a.

OFS Međugorje: Duhovna obnova u Karmelu sv. Ilije

OFS Široki Brijeg: Detalj iz predstave Dide, pobiše nam fratre!

OFS Čerin; Hodočašće bratstva u Vukovar

30. siječnja

OFS Veljaci: Tjedni susret bratstva. Duhovni asistent fra Stipan Klarić govorio na temu:

Mjerom kojom mjeriti, mjerit će vam se;

OFS Posuški Gradac: Molitveni susret bratstva, molitva Časoslova, franjevačka krunica, učiteljica formacije pročitala je član 6 iz Pravila i obrazložila ga;

OFS Gradnići: Molitvena osmina za jedinstvo kršćana, posjeta manastiru u Žitomislićima;

OFS Humac: Susret sa Framom na Lectio Divina. Susret animirao fra Nikola Jurišić.

31. siječnja

OFS Široki Brijeg: Pretpremijerno izvedena drama naše s. Mirele Lovrić „Dide, pobiše nam fratre!“, koju su pripremali članovi OFS-a i Frame.

31. siječnja do 2. veljače

OFS Gradnići: Trodnevnicu sv. Blažu i provedba karitativne akcije za potrebite (prodaja knjiga fra Gorana Azinovića "Podigni križ").

2. veljače

OFS Široki Brijeg: Drama „Dide, pobiše nam fratre!“ izvedena za građanstvo u kinu Borak.

Mjesečna skupština bratstva nakon pučke svete mise.

Fra Dane imao nagovor na temu: Isusovačka i franjevačka pobožnost, gdje je govorio i o pobijenim franjevcima;

OFS Drinovci: Redovita mjesečna skupština bratstva.

Tema: Promišljanje i pouke iz života sv. Franje. Skupštinu je animirao duhovni asistent fra Josip Mioč.

3. veljače

OFS Kočerin: Mjesečna skupština bratstva. Gast

predavač bio fra Goran Azinović;

OFS Mostar: Mjesečna skupština bratstva. Predavač fra Bože Milić. Tema: Animiranje bratstva.

4. veljače

OFS Međugorje: Mjesečna skupština bratstva. Rad po grupama na temu: Franjevačka obilježja;

OFS Vitina: Molitveni susret bratstva;

OFS Čitluk: Mjesečna skupština bratstva. Gledali film "In odium fidei" (Iz mržnje prema vjeri) koji govori o ubojstvu 66 hercegovačkih franjevac za vrijeme i nakon Drugog svjetskog rata;

OFS Široki Brijeg: Zbog velikog interesa drama „Dide, pobiše nam fratre“ izvedena treći put u Širokom Brijegu;

OFS Humac: Susret za novake i trajno zavjetovane;

OFS Čerin: Mjesečna skupština bratstva.

5. veljače

OFS Gorica: Mjesečna skupština bratstva. Susret animira duhovni asistent fra Stipe Marković na temu: Tumačenje Očenaša.

6. veljače

OFS Veljaci: Mjesečna skupština bratstva;

OFS Posuški Gradac: Susret bratstva, molitva Časoslova, predavanje fra Valentina: kardinal Sarah Srce naše ljudskog života je vjera u Boga;

OFS Široki Brijeg: Članovi OFS-a su mimohodom i molitvom krunice, od Križa na mostu do skloništa na Brijegu odali počast pobijenim franjevcima i puku. Mimohodu su se pridružili vjernici iz Knešpolja,

Crnih Lokava i Mokrog.

7. veljače

OFS Veljaci: Sudjelovali na sv. misi za pobijene fratre u Širokom Brijegu;

OFS Posušje: Mjesečni susret bratstva. Tema: Časoslov i način moljenja iz Časoslova, koju animira naš duhovni asistent fra Ivan Landeka.

7. do 9. veljače

Nacionalni seminar trajne formacije u Međugorju.

8. veljače

OFS Drinovci: Članovi bratstva sudjelovali u velikoj akciji čišćenja cijelog područja Drinovaca;

OFS Ružići: Izborni kapitul bratstva.

9. veljače

OFS Drinovci: Izvedena predstava Frame i OFS-a Široki Brijeg "Dide, pobiše nam fratre!"

10. veljače

OFS Međugorje: Predstava OFS-a i Frame Široki Brijeg u Međugorju pratili članovi mjesnih bratstava Međugorje, Čitluk, Čerin i Gradnići;

OFS Kočerin: Susret privremeno zavjetovanih članova;

OFS Mostar: Molitveni susret: Časoslov, krunica, Cvjetići svetog Franje.

11. veljače

OFS Međugorje: Susret članova u novicijatu;

OFS Vitina: Mjesečna skupština bratstva. Dojmovi sa nacionalnog seminara trajne formacije. Animatori Anica Čuvalo i Sandra Ereš;

OFS Humac: Mjesečna skupština. Tema: Iz Katekizma katoličke Crkve – izlaganje imao brat Jure Rupčić;

OFS Mostar: Susret novaka

12. veljače

OFS Široki Brijeg: Susret

privremene formacije

15. veljače

OFS Mostar: Sastanak s Udrugom za podršku obitelji *Kairos*, te sudjelovanje u Izornoj skupštini udruge.

17. veljače

OFS Široki Brijeg: Susret početne formacije;

OFS Kočerin: Molitveni susret bratstva.

18. veljače

OFS Veljaci, Mostar, Humac, Vitina i Klobuk: Bratsko druženje na Humcu. Tema: Obitelj u različitim enciklikama i katekizmu katoličke Crkve;

OFS Međugorje: Molitveni susret bratstva;

OFS Čitluk: Tjedni susret bratstva. Gost predavač fra Stanko Mabić govorio na temu: Tjeskobne brige;

OFS Čerin: Lectio divina.

19. veljače

OFS Gradnići: Krunica i sv. misa u Čitluku, zatim sudjelovanje na predstavljanju knjige fra Gorana Azinovića "Isus i mi";

OFS Gorica: Tjedni susret bratstva. Susret animirala Milena Bošnjak na temu: „Dobro obitelji, dobro je Crkve“.

20. veljače

OFS Veljaci: Tjedni susret bratstva. Učiteljica formacije Katica Matić i Ivanka Lauc iznijeli dojmove s Nacionalnog seminara trajne formacije;

OFS Klobuk: Mjesečna skupština bratstva, predavanje duh. asistenta fra Roberta Jolića.

21. veljače

OFS Čerin: Članovi bratstva animirali susret Frame. Tema: „Sukob“.

23. veljače

OFS Mostar: Obiteljski su-

sret. Gost predavač fra Ante Vučković: Vi ste prijatelji moji.

24. veljače

OFS Međugorje: Organizacija humanitarne tombole s Framom Međugorje;

OFS Kočerin: Susret simpatizera.

25. veljače

OFS Međugorje: Susret članova u novicijatu;

OFS Čitluk: Molitveni susret bratstva.

26. veljače

OFS Široki Brijeg: Misa za pokojne članove OFS-a.

27. veljače

OFS Posuški Gradac: Zajednički susret OFS-a i Frame, molitva Časoslova, molitva franjevačke krunice i predavanje na temu: Obitelj, predavač učiteljica formacije iz OFS-a;

OFS Mostar: Dramu „Dide, pobiše nam fratre!“ izveli članovi OFS-a i Frame Široki Brijeg;

OFS Gradnići: Molitveni susret bratstva – Križni put; OFS Humac: Susret s Framom na Lectio Divina. Susret animirao fra Nikola Jurišić.

29. veljače

Područna korizmena duhovna obnova na Kočerinu; OFS Široki Brijeg: Drama „Dide, pobiše nam fratre!“ izvedena u Zagrebu

1. ožujka

OFS Široki Brijeg: Mjesečna skupština bratstva;

OFS Drinovci: Redovita mjesečna skupština bratstva. Tema: Dobro obitelji, dobro je Crkve (tema seminara trajne formacije). Skupštinu animirala učiteljica formacije.

2. ožujka

OFS Kočerin: Mjesečna skupština bratstva. Gledali

Mostar: pater Ike Mandurić

animirani film „Veliko čudo“; OFS Mostar: Mjesečna skupština, osvrt na korizmeno vrijeme, predavač fra Bože Milić. Rad u grupama.

3. ožujka

OFS Čitluk: Mjesečna skupština bratstva. Susret animirao fra Miro Šego;

OFS Humac: Susret za novake i trajno zavjetovane. Ispit savjesti prema knjizi „Svjedočanstvo“ dr. Gloria Polo – izlaganje sestre Jelene Grbavac;

OFS Čerin: Mjesečna skupština bratstva. Tema: Kako patnja može biti pozitivna. Gost predavač č. s. Dominika Anić.

4. ožujka

OFS Gradnići: Molitveni susret bratstva;

OFS Gorica: Mjesečna skupština bratstva. Fra Stipe Marković govorio o temi:

Franjino tumačenje Očenaša;

OFS Mostar: Predstavljanje knjige fra Šimuna Šite Ćorića i tribina na temu: Kako mržnja, zavist, pohlepa, oholost, utječu na međuljudske odnose.

6. ožujka

OFS Međugorje: Zajednički susret s Framom;

OFS Posušje: Mjesečni susret bratstva Nakon molitve krunice, Križnog puta i večernje svete mise slijedi redovni mjesečni susret bratstva.

Naš duhovni asistent je odsutan pa nam je sastanak vodio naš župnik fra Mladen. Najprije smo izmolili molitvu Časoslova, a zatim je slijedio kratki nagovor.

7. i 8. ožujka

OFS Čerin: Hodočašće bratstva u Aljmaš i Vukovar.

8. ožujka

OFS Humac: Pobožnost križnog puta. Obavili smo pobožnost križnog puta u Donjim Radišićima kojeg je napravio član našega bratstva Branko Rogić.

10. ožujka

OFS Međugorje: Mjesečna skupština i priprema za slavlje zavjeta u bratstvu;

OFS Čitluk: Molitveni susret bratstva. Odlazak na Križevac;

OFS Humac: Mjesečna skupština bratstva. Tema: Pravilna priprema za ispovijed – izlaganje fra Tomislav;

OFS Mostar: Susret novaka i simpatizera

15. ožujka

OFS Međugorje: Obred primanja i zavjetovanja u bratstvu.

16. ožujka

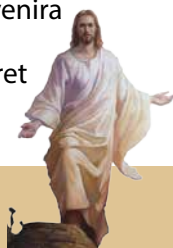
OFS Mostar: Molitveni susret, molitva pred križem; OFS Kočerin: Susret za članove koji imaju prve privremene zavjete.

17. ožujka

OFS Humac: Mjesečna skupština bratstva. Gost predavač fra Stanko Mabić. Tema: Križni put u sklopu samostana po primjeru svetog Franje; OFS Čerin: Molitveni susret.

23. ožujka

OFS Mostar: Susret kreativne sekcije izrada suvenira za prodaju; OFS Kočerin: Susret za simpatizere.

**Blagica
Karačić
ud.
Marjana**

Dana 19. 2. 2020. u svojoj 88. godini života blago je preminula u Gospodinu Blagica Karačić, članica OFS-a Široki Brijeg

primivši sakrament umirućih. Rođena je 13. 4. 1932. u Donjem Crnču u obitelji Bože i Ive Zlomislić, poratno dijete koje je ostalo bez oca u ratnom vihoru i nikada nisu saznali za njegovu sudbinu i njegovo počivalište.

Udala se 1954. za Marjana Karačića i u braku sa njim rodila devetero djece. Sama ih je podizala dok joj je muž mukotrпно radio u Austriji da bi othranio i odškoloavao svu djecu.

Unatoč životnim teškoćama i brigama nikada nije ispuštala krunicu iz ruku. Uvijek je vjerovala u Božju providnost za sebe i svoju obitelj.

Od majke Ive, udovice i trećarice, koja je godinama služila u crkvi u Donjem Crnču naučila je voljeti Boga i svećenike.

Krunica joj je bila duhovna hrana, pogotovu zadnjih godina kad

nije zbog starosti i bolesti mogla ići svakodnevno na svetu misu. S krunicom je živjela, s krunicom je i umrla.

Ostavila je iza sebe devetero žive djece, 23 unučadi i 18 praučuđadi za koje je najviše molila i postila.

Bila nam je živi svjedok i uzor vjere i Božje providnosti.

Hvala joj što je ostavila dubok trag vjere, odvažnosti i povjerenja u Boga.

Neka nas njezine molitve sada prate s nebeskih visina, a njoj Gospodin neka bude nagrada za sve dobro što je učinila za svoju obitelj i Crkvu.

Majčice, počivaj u miru s Gospodinom kojem si težila i u kojem si vjerovala do kraja svoga ovozemaljskog života.

Jasna Karačić

**Draga
Gugić**

Rođena je 1931. od oca Stipe i majke

Šime. Udaje se za Ivana Gugića na Uzariće. U braku su rodili dva sina i kćer. Pošto je Ivan bio na radu u Austriji, Draga je vodila brigu o djeci i odgajala ih u kršćanskom duhu. Nakon rođenja djece Draga ulazi u Treći red. Živjela je kršćanskim životom i obnašala sve dužnosti članice Trećega reda. Na sastancima koji su se održavali u crkvi sv. Ante na Uzarićima redovito je predmolila krunicu sv. Franje. Kad ju

je zahvatila bolest i starost, više nije mogla dolaziti u crkvu. Prilikom posjeta starih i bolesnih obilazili smo i našu Dragu. Radovala se svakom susretu. Bila je bogata duhom.

Neka joj dragi Bog udijeli vječno dobro. Umrla je 21. siječnja 2020., a pokopana u groblju Šarampovo.

Pokoj vječni daruj joj, Gospodine!

Anita Zovko

**Ruža
Glavaš**

Ruža Glavaš ud. pok. Niko-

le (r. Nuić) rođena je 1928. u brojnoj obitelji, koja je bila oskudna o hrani i svemu posebno u ratnim godinama. Mukotrпно se borila kroz život kao i mnoge drinovske obitelji. Dobri Bog ju je obdario s troje djece.

U mjesno bratstvo Drinovci primljena je 4. 10. 1959., a trajne zavjete dala je 6. 1. 1961. U zadnjim godinama svoga života kada nije mogla ići u crkvu, puno je trpjela

teško bolesna, ali sa čvrstom vjerom i nadom u Isusa Krista. Svaki dan je molila krunicu sv. Franje okružena svojom djecom. Blago je u Gospodinu preminula opremljena svetim sakramentima 29. prosinca 2019. u 91. godini života.

Neka joj Gospodin podari svoj vječni mir!

Jadranka Vlašić (1956. - 2020.)

Trećarica velikog srca

Dana 20. veljače 2020. napustila nas je naša Jadra.

Jadranka Vlašić, rođena 3. listopada 1956. u Sovićima, od majke Mile i oca Stjepana Pejića. Rodila se i rasla u velikoj obitelji s pet sestara i dva brata s kojima ju je uvijek povezivala velika ljubav i zajedništvo. Još kao curica, i kasnije kao djevojka, bila je aktivna u crkvi, pjevala je u zboru i čitala na oltaru.

U 20-oj godini sklapa brak s Franjom Vlašić u kojem rađa četiri sina od kojih je jedan svećenik, franjevac. Muž joj počinje pobolijevati već u prvoj godini braka. Jadra je bila jako brižna supruga i majka. Brinula je tako o bolesnom mužu

kroz sve te godine dok i sama nije klonula od teške bolesti. Odgajala je svoj djecu s velikom ljubavlju i pouzdanjem u Boga.

„Dan po dan, ja i moj Bog“ tako bi

često govorila. Nije se žalila na svoj težak život nego je hrabro išla noseći svoj križ.

11. studenog 2011. daje trajne zavjete u OFS-u Gorica. Bila je aktivan član sve do prije dvije godine kada joj je dijagnosticirana teška bolest. Naša Jadra je i u bolesti bila jako snažna u vjeri i nadi, moleći se Bogu i sve predajući Njemu na slavu. Tko bi god ušao u njezinu bolesničku sobu i proveo s njom malo vremena izlazio bi radostan i osnažen. Ona je svima davala snagu i utjehu.

Voljela je život, al' nije se bojala ni smrti.

Draga naša Jadre, uživaj u miru s Gospodinom i moli za nas!

Mi vjerujemo da sad uživaš mir i radost gledajući Gospodina licem u lice.

*Tvoja braća i sestre
iz OFS-a Gorica*

Svetu misu zadušnicu za pokojnu Jadranku predvodio je provincijal fra Miljenko Šteko u sumisništvu velikog broja svećenika. Veliki broj vjernika iz bliza i daleka došao je izraziti sućut i kršćansku blizinu članovima njezine obitelji, a poslije toga moleći za pokojnicu na svetoj misi.

U svojoj propovijedi fra Miljenko je uz izraze sućuti istaknuo:

„Jadranka je zadnjih godina svoga života baš izgarala poput svijeće. Hrabro bijući boj s teškom bolešću. Viteški neustrašivo s velikim povjerenjem u Boga. Uz nju je stajala cijela njezina obitelj, a ona je nastojala da im koliko god može to olakša. I uspijevala je. Jadranka se jednostavno do zadnjega daha svoga života nije dala.

Jadranka, uz tvoj odar stoji tvoja obitelj. Svojom si ih dobrotom sve vezala u jedno. Vezala neraskidivim vezama svoje žrtve i ljubavi. Vjerujem da si takvim stavom prema životu i svojom molitvom doprinijela

da je tvoj sin Josip izabrao put duhovnog poziva i postao naš fratar i svećenik.“ Fra Josip je u ime obitelji izrekao riječi zahvale:

„Ovi posljednji dani su bili dani trpljenja. Često su bili dani suza. I njezinih i naših. Bilo je tako lijepih trenutaka. Pjesme i smijeha. I dugih razgovora. Poljubaca i dodira. Tako lijepo se opraštala od svih nas i dopustila je da se i mi s njom lijepo oprostimo. Rekla je u tim

S provincijalom i Generalom Reda na Humcu

posljednjim danima:

‘Kada umrem zahvalite u moje ime mojim fratrima, časnim sestrama, trećarima, benediktincima i svima onima koji su molili za mene i pomagali u mojoj bolesti i na bilo koji način pomogali, a ja znam da je takvih bilo puno.’

Stavila nam je na srce i neke osobe kojima moramo biti zahvalni i njima ćemo osobno zahvaliti.”

Čovik triba priznat da je manji i od toje Ruškine živine

Valjen Isus i Marija!

Prpkala san u rasodu nomandnje prid kućon, a sunce upeklo vino za 1. maj. Dignen glavu i uglejan neko stvorenje Božje, ide k meni. Brezbeli, misla san da mi se pričinja od sunca. Učini mi se ko da je zamotane glave, pa ko da nije, undan kad se približi vidin, brte, da je. Zamotana žena. Izbjeglice biće, a oklen ji u nas? Odman san u glavi dumala: Boške ključaj vrata, zovi bratova malog Ivu, nek se on sporazumi na engleski... i tako u glavi iljadu misli. A stra me jamijo. Prpkan ja brže sve koda će je očerati moje prpkanje. Ona se sve bliže primiče. Šta ću od nje? Moremo blenit jedna u drugu, ta ne znan beknit engleski, ko zna znade li ga i ona, i kad Ivo trgne neće bit koristi... O, muka me sve veća vaća, šta ću od nje, di je mene našla i moju pridkuću, ima li još pridkuća di je mlađarija, oooo, muka i gotovo. Došla mi skroz blizu i stala. Bate na njoj ko i naše. Ko da je iz našeg vrtla izašla. Ivin mobitel samo zvoni, on se ne javlja. O, lipa moja ženo, oklen te u mene?! Naše selo brte nije na putu, s neruke je navrivit vamo, di je ova jadnica zalutala?

Došla žena prida me i gleja u me. Glejan ja u nju. Jamila san kriglu, tido joj taman pružit vode, ta ne moramo ni govorit jedna s drugon. I ništa ja napravim korak kad čujen iza oni krpa viče žena:

- Boške! Boške!

Okreni se ja više puta oko sebe ko Matanovo janje, krigla mi ispade na pod. Pripade me, pravo me pripade. Oklen zna moje ime? Ne bi mi pravo...

- Boške ja san! Ruška. Oćemo li pit kavu? Noge mi se posikle. Bilo me i nestalo.

- Moja Ruške, koji ti je đava? Šta me plašiš, vidiš da danas ima svega, ne crkla nisi, pa šta ti je? Šta će ti toja krpa oko glave i usta?

- Bona Boške, slišaš li ti visti? Živina je u zraku, krona. Di ti živiš Boške? Ne vidin te jedan dan i odma ne znaš šta

ima u svitu.

- Eto, tebe čekam da mi rekneš. Glejale smo skupa visti, vidila sam kronu u Kini, pa šta?

- Moja Boške, lako da je u Kini, eno je u Italiji.

- Krona u Italiji i ti metila krpu oko glave i usta ovden u srid našeg sela?

- Pa evo, šta bi drugo? Vozija me bratov mali jutros u poteke, nema nigdi maske. Eto Boške, štaš drugo vengo se zamotati čingod!

Vidin tamo iza Perkušića duvara proviruje neko, a možda mi se i čini. Ma ne čini... Jopet uglejan glavu pa je nestane... Mara i Manda.

- Ajde, boje, pit ćemo kavu – zaderen se ja.

- Sukin to ti stojiš tute, Boooskeeee?! - deru se one iza duvara.

- S jednon ženskon bleson, ajte i vi vaaamo, neće van ništa.

- Govori li naški, oklen je?

- Govoriii, kako ne govori, za šestero samo kad joj dođe oć za govorit.

- O čiji je kuuuuuća toja blesa, znademo li je mi?

- O, kako ne znate, š njon ste i pečene i varene svaki Božji dan.

- Ma, dat ću van ja s kimen se vi šprdate?! Ljutnu se Boška i trzne onu krpu, okrene se njima:

- Aje, prilazite da više toju kavu popijen!

Stala vriska Mande i Mare ne mogu ni doć od puuusta smijanja. Undan smo rekle Ruški da mi nismo, brte, nikud odale, preman tome ne mere od nas ništa ni dobit i nek nas više ne pripada i nek ne oda ko plašilo po selu. A njoj drago što je mene poplašila taman da nije više nikog.

A kad je krona došla u Zagreb nisi moga oćat od nje i njezina kukanja. Umrit će brez maske. Kad bi srila koje čeljade u selu bižala od nji ko od metiljave krave. Odnekle su joj nabavili masku. Undan joj mi vako štogod slaži na kavi. Poćeli se vraćat ovi bauštelci undan ja izmislin kad one dođu:

- Taman mi oćiša prija vas Jozo Ikanov, baš je tuten sidijo di sad Ruška sidi, popijo rakiju,

malo ljudikali kako je u Njemačkoj. A nešto vele kašlje, neki ga kašalj davi...

Skoči Ruška ko opržena:

- Šta višeš kašalj, jesi li zračila kuću, nek izađe sva živina, iz koje je čaše pijo?!

Undan jamila krpju i maše nan priko glava i viče: Iššš, iššš...

Nije tila ni k misi ić.

- U Italiji su zabranili mise. Kud vi odate? Ima na televizoru misa. Ne dajite mir nikome, čin završi pravo kući, ne pričajte ni sukin, živina je ne sveme, mi smo riskantni, mogla je jedna jamit moju masku, kud ćete tako gole glave... A mi ko dica, šutimo i mislimo u sebi:

- Omanjaj, Ruške!

Kad se vratimo undan nan poliva rakijon ruke i lice, cile nas poprska, i ne mereš joj ništa. U svašta se razumi i aje ti je svrni s njezina nauma.

Prođe tako nedilja dvitri nije nikud išla. Samo u bulantu, nešto joj se učinilo da je vruća, pa nek oni vide je li krona. Ljudi je otpravili s: Aje ti lipa Ruške kući, pomalo štogod sadi, budni na suncu i pij čaja. Domalo, eto ti je meni u vrta, graja... Opet je jamilo, mislin se u sebi.

- Ajmo moja Boške u zadrugu, triba jamit toletnog papira, brašna, ulja, ajmo Boške odnesoš sve!

- Čega se ti bojiš, na selu ne mereš bit gladna.

- Ma, jok kako ne mogu. Kad nan zabrane povirivat iz kuće i reknu da tribamo bit u zo-

laciji, štaš undan?

- Ist ću ranu iz kuće: suvo meso, kiselu ciklu i paprike, kompire, jaja, ne mere nan valit. Kupuju, Ruške, oni što su u stanovin.

- Ja odo po Maru i Mandu, ti jami pare, ceker i tutanj u zadrugu.

Navrla ko manita. Po Maru i Mandu nije imala vrimenta svraćat, povirila u Marinu avliju i naredila da ništa ne pitaju vengo nek vrve ispid nje... Reka bi čovik svira za uzbunu, ratno stanje... Eeee, kako bi sad bilo lipo imat krme u krmetnjaku i u pojati kravu i tele, i na vazdan mlaka, sira, masla... laaaale moja.

A kad su dicit zabranili ić u školu ona bila ponosna na sebe ko da je njezina odluka:

- Jesan van rekla da i u nas vode ima toje živine.

Ujmisusovo!

Iz dana u dan, sve se izmini, čovik je triba priznat da je manji i od toje Ruškine živine kolko god mislijo da je velik i moćan. Bog upravlja i na Nebu i na Zemlji, narode nevirni. Svi su se lipo zakračunali u kuće, korizma i je, vrime za kućnu čeljad i molenje. Rečeno je davno:

Sam se čuvaj i Bog će te čuvati. E, Bože, fala ti! A ko nan more jamit život kad je sve u tvojin rukan.

Lipo je reka jedan pratar:

Šta se bojite obične smrti, a ne bojite se vične smrti.

S velikin uzdanjen u Boga i Uskrs koji je prid vratin, pozdravlja vas

Vaša Boška.

Franjinim stopama

List Franjevačkoga svjetovnog reda i štovatelja sv. Franje

Broj 1 (34), godina X.

UTEMELJITELJ I NAKLADNIK: Vijeće mjesnog bratstva

Franjevačkoga svjetovnog reda Široki Brijeg

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: Gojko Jelić

UREDNIČKO VIJEĆE: Mirela Barbarić, Matea Galić, Gojko Jelić, fra Dane Karačić, Božica Lončar, Mirela Lovrić, Marija Soldo, Josipa Vukoja i Marija Zelenika

TEOLOŠKA REDAKTURA: fra Dane Karačić

LEKTURA: Mirela Lovrić, prof.

TISAK: Logotip, Široki Brijeg

ADRESA UREDNIŠTVA: A. Stepinca 14, Široki Brijeg

E-mail: franjinimstopama@gmail.com

ISSN 2232-8580

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi „mučenik“, „mučeništvo“, „čudesi“ i slično imaju u ovom listu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

List Franjinim stopama je upisan u registar javnih glasila u Ministarstvu prosvjete, znanosti, kulture i sporta Županije Zapadnohercegovačke, pod rednim brojem 20, stranica 0020, dana 6. travnja 2011.

Svoje dobrovoljne priloge za potporu listu Franjinim stopama možete slati na račun:

Franjevački samostan Uznesenja BDM Podračun Franjevačkoga svjetovnog reda
Unicredit Bank d.d. Mostar br. 3382202257080158

**Zavjetna molitva
Širokobriješkoj Gospi**

*Zaštitnice naša, Kraljice mira,
Majko Božja Marijo!
Evo nas pred tobom
u tvome svetištu
da tebi posvetimo sebe
i svoje obitelji;
da te zamolimo za pomoć i zaštitu,
za naš život i rad.
Majko Božja, Zdravlje bolesnih,
povjeravmo ti
u ovom teškom vremenu:
sebe, svoje obitelji,
naše starce i starice,
našu mladež i djecu,
našu domovinu
i sve ljude dobre volje.
Majko nade i spasenja,
Ti znaš što nam je potrebno.
Ti si Majka naša i naša Zaštitnica.
Isprosi nam čvrstoću u vjeri
i ustrajnost u dobru.
Nauči nas ljubiti tvoga sina Isusa,
koji je naše patnje
i boli uzeo na sebe,
da bi nas po Križu
doveo do radosti Uskrsnuća.
Pruži nam ruku pomoćnicu,
o sveta Majko,
i izbavi nas od svake opasnosti.
Isprosi zdravlje oboljelima
i snagu onima koji se brinu za njih.
Poštedi nas svih kušnji
i otkloni svako zlo od svoje djece.
O, slavna i blagoslovljena Djevice!
Amen!*